

TBMM
TUTANAK HİZMETLERİ BAŞKANLIĞI

STENOGRAFİ

TBMM
TUTANAK HİZMETLERİ BAŞKANLIĞI

STENOGRAFİ

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

TUTANAK HİZMETLERİ BAŞKANLIĞI

Yayın Koordinatörü:
Doğan AYTOP

Yayına Hazırlayanlar:
Kevser SOYKAN
Y. Erhan YILMAZ
H. Ferhat AYDIN

STENOGRAFİ

ISBN: 978-975-8805-25-9

Sayfa Düzeni:
Gökhan KOÇMAN

TBMM Basımevi-ANKARA
Haziran 2012

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Tutanak Hizmetleri Başkanlığı
Bakanlıklar-ANKARA 06543
Telefon: +90 312 420 68 15 - 16
Faks: +90 312 420 68 17
e-posta: tutanak@tbmm.gov.tr

İÇİNDEKİLER

İKİNCİ BÖLÜM

ÖN HECELER

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

FİİL İŞARETLERİ

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SON EKLER

ÖNSÖZ

Söz uçar, yazı kalır. Tutanaklar ya da başka bir ifadeyle zabıtlar Türkiye Büyük Millet Meclisinin hafızasını oluşturmaktadır. Meclis açıldığı günden beri Genel Kurulda yapılan her konuşma kayıt altına alınmaktadır.

Bazen konuşmacılar özellikle ifadelerini kayda geçirmek ister. Zabıtlara geçsin diye söylenen sözler bir süre sonra konuşmacının karşısına çıkartılabiliyor. Ya da Genel Kurulda bir tartışma çıktığında "Tutanakları getirtelim", "tutanaklara bakalım" denilerek zabıtların hakemliğine başvurulur.

Kanun maddeleri yorumlanırken gerekçelerden sonra ilk bakılan metinler görüşme tutanaklarıdır. Böylece yapılan düzenleme ile neyin kast edildiği daha rahat anlaşılır.

Tutanaklar steno denen ve kelimelerin yerine semboller ve kısaltmaların kullanıldığı özel bir yazım tekniği ile yazılmaktadır. Metinler daha sonra stenograflar tarafından çözümlenmektedir. Ancak stenografların kullandığı stenografinin ne olduğu hakkında çok fazla yazılı kaynak yoktur.

Halen sadece Türkiye Büyük Millet Meclisinde kullanılan stenografi, Meclis bünyesinde stenograf ihtiyacı oldukça açılan kurslarda Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanak Hizmetleri Başkanlığı stenografları tarafından öğretilmektedir. Yani Meclis stenografları, stenografinin hem tek öğreteni hem de tek kullanıcısıdırlar. Stenografinin öğretiminde bugüne kadar düzenlenen stenografi kurslarında kullanılan ders notlarından yararlanılmaktadır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı olarak ilk defa stenografi konusunda bir eser yayımlıyoruz. Tutanak Hizmetleri Başkanlığımız tarafından, stenografların ellerindeki ders notlarından yararlanılarak hazırlanan bu kitap stenografinin alfabesi anlamına gelen işaretler, kısaltmalar ve alıştırmalardan oluşmaktadır.

Her ne kadar steno alfabesini öğrenmek stenografiyi etkin kullanabilmek için tek başına yeterli olmasa da böyle bir eserin TBMM tarafından basılmış olması, stenografinin gelişmesine önemli katkı yapacaktır.

Kitabın hazırlanmasında emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

Cemil ÇİÇEK

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Başkanı

SUNUŞ

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Genel Sekreterliği olarak yeni dönemde yayınlara özel önem veriyoruz. Yasama ve denetim süreçlerine ilişkin yayınların yanı sıra milletvekillerimiz için yasama rehberi hazırladık. Yayımlamış olduğumuz kitaplar parlamento hukukunun gelişmesine de önemli katkılar yapmaktadır.

Stenografi kitabının diğerlerinden farkı oldukça teknik ve çok az sayıda eser bulunan bir alana ilişkin olmasıdır. Steno ve stenografi çok fazla bilinmemektedir. TBMM'deki stenograflar dışında da bu yazım tekniği pek kullanılmamaktadır. Kamu kurumlarında stenograf ihtiyacı olduğunda gözler hemen TBMM'ye çevrilmektedir.

Böyle bir eseri yayımlamaktaki temel amacımız TBMM'deki uzman stenograflarımızın birikimlerinin kayda geçmesini sağlamak ve bu özel yazım tekniğini ilgi duyanlarla paylaşmaktır.

Konuşulanların hızlı bir şekilde yazıya aktarılmasını sağlamak amacıyla kendine özgü alfabesi olan stenografi, günlük hayatta hızlı not tutmak için kullanılabilir. Her ne kadar özel bir eğitim ve uzun süre pratik gerektirse de böyle bir eserin yayımlanmış olması başlı başına değerlidir. Stenografiye ilişkin az sayıda yayın olmakla birlikte halen bu işin eğitimini veren ve kullanan yegâne kurum olan TBMM tarafından ilk defa böyle bir eser hazırlanmaktadır.

Genel Sekreterlik olarak önemli bir boşluğu dolduracak olan bu eseri yayımlamaktan memnuniyet duyuyoruz. Stenograflar ve stenografi ile ilgilenenler için başucu kaynağı olacak bu eserin hazırlanmasında emeği geçen bütün stenograf arkadaşlarıma teşekkür ediyorum

Dr. İrfan NEZİROĞLU

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Genel Sekreteri

GİRİŞ

Türkiye Büyük Millet Meclisinde görev yapan stenografların mesleğe başlamadan önce aldıkları stenografi eğitimi için, 1928 yılından bu yana, gerek duyulan zamanlarda stenografi kursları düzenlenmektedir. Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde açılan stenografi kurslarında kullanılan bilgi, belge nedir diye baktığımızda maalesef geçmiş kurslardan kalma ders notlarından fazla bir şey bulamadık. Bir de gazetecilik yüksek okulları ile meslek liselerinin sekreterlik bölümlerinde okutulan ders kitabı ya da kaynak kitap olarak kullanılmak üzere hazırlanmış birkaç eski kitaba rastladık. Bu boşluğu doldurmak, gelecek kuşaklara başvurabilecekleri bir kaynak bırakabilmek amacıyla bu kitabı hazırlamaya karar verdik.

Bu kitap stenografiyle ilgili elinde bilgi, belge olan meslek büyüklerimizin ve konuya ilgisi olanların, bunları kitabın daha sonraki basımlarında kullanılmak üzere paylaşmalarına da bir çağrıdır aynı zamanda. Elimizdeki imkânlar ne kadar kısıtlı olursa olsun bu kitabın hazırlanmasının ve yayımlanmasının çok önemli olduğuna ve bir boşluğu doldurmada ciddi bir adım olacağına inanıyoruz.

Türkiye Büyük Millet Meclisinde ne zaman bir stenografi kursu açılsa, bunun artık son kurs olacağı, teknolojinin çok geliştiği, stenografiye artık gerek kalmadığı gibi tartışmalar yapılsa da, son yirmi yıl içinde bu kursların üçüncüsü açıldı. Türkiye Büyük Millet Meclisinin tutanak hizmetine ve tutanağın hakemliğine olan ihtiyacı göz önüne alınacak olursa bunun da son kurs olmayacağı yani Parlamento tarihini kayıt altına alanların tarih olmayacağı açıkça görülebilmektedir.

Gelişen teknolojiyle birlikte görüntü ve ses kaydı imkânlarının artmasına rağmen tutanağa da, stenografiye de, stenografa da duyulan ihtiyacının bitmemesinin altında yatan nedeni de, son günlerde çeşitli ortamlarda sıkça dile getirilen “Söz uçar, yazı kalır.” ifadesi gayet güzel anlatmaktadır. Sözün geçiciliğine, hatta görsel ya da işitsel kayıtlara karşı yazının kalıcılığı, inandırıcılığı. Bu nedenle, gelecekte stenografi ya da stenograf nitelik değiştirse de ona olan ihtiyaç epey bir süre devam edeceğe benzer. Bu kitapla stenografinin yaşamasına, sağlıklı yaşamasına bir katkımız olursa kendimizi mutlu sayacağız.

Yeni bilgi, bulgu ve belgelerle zenginleştirmeyi umarak yeni basımlarını yapmayı düşündüğümüz kitabımız, şimdilik, stenografinin tanımı, tarihçesi, alfabesi, kuralları, kullanılan kısaltmalar ve hız kazanmak için yapılan uygulama çalışmalarından oluşmaktadır.

Bu kitabın asıl hedef kitlesi her ne kadar stenografi kursiyerlerimiz olsa da konuya ilgisi olan herkes için de bir kaynak olacağını düşünüyoruz.

Kitabın hazırlanması ve yayımlanmasında emeği olan ve katkıda bulunanlara teşekkür ediyoruz.

STENOGRAFİNİN TANIMI, TARİHÇESİ VE ÜLKEMİZDE UYGULANIŞI

"Verba volant scriba manent" (Söz uçar, yazı kalır)

Latin Atasözü

Tanım

Stenografi Yunanca **dar, sıkı, sıkıştırılmış** anlamına gelen "Stenos" ve **yazmak** anlamına gelen "Graphie" kelimelerinden oluşmuş ve Fransızcaya "Stenographie" şekliyle geçmiş birleşik bir kelimedir.

Stenografinin belli özellikleri dikkate alınarak yapılmış birçok tanımı vardır: *"Stenografi kısaltılmış ve uzlaşmalı işaretlerden meydana gelen ve sözleri söylendiği kadar çabuk yazmaya yarayan yazı metodu."* (1) *"Stenografi, alfabenin harfleri, noktalama işaretleri, kelimeleri yerine semboller ve kısaltmalar kullanan çabuk yazma sistemi."* (2) *"Birtakım geometrik çizgi ve işaretlerle, konuşulanı aynı hızla yazma sanatı."* (3) *"İmyazım"* (4) *"Alelade yazıdan daha seri yazmak üzere istimal edilen ve kavaid-i hususiyeye tabi tutulan heyet-i mecmuasına stenografya denir."* (5) *"Süratli söylenmiş sözleri kaydetmek için uygun gelen işaretlerden faydalanma sanatı."* (6)

Stenografinin çok farklı tanımları vardır ancak tüm tanımların ortak noktası "hız" ve "kısa" yazımdır. Bu görüşler çerçevesinde stenografiyi *"Alfabenin harf, kelime ve terimleri yerine semboller ve kısaltmalar kullanarak konuşulanı aynı hızla yazma sanatı"* olarak tanımlayabiliriz.

Stenonun nokta, daire, kısa ve uzun düz çizgiler gibi özel işaretlerine "Stenogram" denir.

Stenografi her dilde kullanılabilen bir yazı türüdür. Stenografi, yazının bulunuşundan beri vardır ve her ülkenin stenografisi kendi dil özelliklerine göre farklılıklar gösterir. *"Avrupa lisanlarının her birisine mahsus bir stenografya usulü olduğu malumdur."* (7) *"Yunan takigrafisi ve tire-kısa yazı işaretleri bu yazı türünün günümüze kadar gelmiş örnekleridir."* (8)

---

(1) Meydan Larousse, c.11, s. 547
(2) www.wikipedia.org., Stenografi başlığı
(3) Reşat Yazıcı, Stenografi, Aygül Matbaacılık, Ankara, 1990, s. 5
(4) Muzaffer Okutkan, Yeni Stenografi, Kalite Matbaası, Ankara, 1980.
(5) Avram Benaroya, Türkçe Lisanına Mahsus Stenografya Usulü, Dersaadet Matbaa-i Âmire, 1917, s. 1 (Osmanlıca/Eski yazıdan çeviri)
(6) Nejat Yada, Stenografi, Meral Yayınevi, İzmir, 1971, s. 8
(7) Avram Benaroya, Türkçe Lisanına Mahsus Stenografya Usulü, Dersaadet Matbaa-i Âmire, 1917, s. 1 (Osmanlıca/Eski yazıdan çeviri)
(8) Reşat Yazıcı, Stenografi, Aygül Matbaacılık, Ankara, 1990, s. 5

Dünyadaki Gelişimi

Söyleneni yazıya geçirme, aynen ve söylendiği anda yazma isteği eski çağlardan beri duyulmuştur. Bu da kısa ve çabuk yazı yazma ihtiyacını doğurmuştur.

Tarihte filozofların ve ünlü hatiplerin sözlerini ve nutuklarını yazabilmek için farklı kısa yazı teknikleri kullanılmıştır. Eski Yunan tarihçisi ve filozofu Xenophon tarafından ünlü düşünür Sokrates'in söylevlerini yazarken kullanıldığı söylenen stenografinin yaygın olarak kullanımı Roma İmparatorluğu dönemine rastlamaktadır ancak bazı kaynaklarda stenografinin Mısır'da Ptolemaios Hanedanı zamanında ortaya çıktığı da savunulmaktadır. *"Mısırlılar da simgeler kullanarak Enchoric, Hicratic ve Hicoroglyphic adları verilen üç yazı türünü kullanmışlardır."* (1)

Yunanlı filozof Aristoteles "Notaria" adlı eserinde çeşitli işaret ve şekillerden yararlanarak kısaltmalar içeren bir yazı sistemi oluşturmuştur. *"Notaria, bir metin şifrelenmesi ve kodlanmasında kullanılan akrostiş tekniğidir."* (2)

Roma'da parlak hitabetiyle ünlü devlet adamı Cicero'nun Senatodaki konuşmalarını yazıya döken yardımcısı (azatlı kölesi) Marcus Tullius Tiro tarafından bulunan kısa yazma usulü bu dönemde yaygınlaştı ve okullarda okutulmaya başlandı. *"...bu kısa yazının icadını meşhur Roma hatibi Cicero'nun azat edilmiş kölesi Tiron'a atfederler."* (3) Kısa ve hızlı yazım isteğiyle ortaya çıkan farklı şekillerin ilk düzenli kullanımına Tiro'nun adına ithafen "Not Tironiyen" denilmiştir. *"Tironiyen Notları, kelimelerin ve birkaç kelimeden oluşan deyimlerin karşılığı olarak yazılmış binlerce işaretten oluşmuştur."* (4)

19'uncu yüzyılın ünlü kaligrafi uzmanı ve stenografi profesörü Carl Faulmann, *"Eski Yunan stenografisi"* (5) olarak tanımladığı takigrafiyi (Tachygrapheıe) ve Tiro işaretlerini stenografinin ilk örnekleri olarak kabul etmektedir. Ayrıca, Tironiyen notlarını belli kurallar çerçevesinde bir düzen içinde kullandığından ve önemli kişilerin konuşmalarını kaydettiğinden dolayı da bazı kaynaklarca Tiro ilk stenograf olarak kabul edilmektedir. *"Cicero'nun sözlerini not eden kölesi Tiro ilk stenograf olarak kabul edilebilir."* (6)

Daha sonraları Romalı düşünür, oyun yazarı ve devlet adamı Seneca, Tiro'nun kısaltmalarını geliştirmiş ve stenografi Roma İmparatorluğu'nda yaygın bir şekilde kullanılır

(1) Muzaffer Okutkan, Stenografi, MEB Basımevi, İstanbul, 1986, s.183
(2) www.suvaridergi.org. Notaria alt başlığı
(3) Kâzım Arar, Stenografi, Sümer Matbaası, Ankara, 1942, s.5
(4) www.interstenoturk.com.
(5) Carl Faulmann, Yazı Kitabı-Tüm Yerkürenin, Tüm Zamanların Yazı Göstergeleri ve Alfabeleri, Türkiye İş Bankası Yayınları, Mas Matbaacılık, 2001, s.237
(6) Nejat Yada, Stenografi, Meral Yayınevi, İzmir, 1971, s. 8

hâle gelmiştir. *"Dördüncü asrın sonlarında Roma İmparatorluğunda 400 kadar okulda steno okutulduğu söylenir."* [1]

Roma İmparatorluğu'nun yıkılmasından ve yazıda Latince yerine yerel dillerin önem kazanmasından sonra stenografi unutulmaya yüz tutmuştur. *"Stenografi 6. asırdan sonra geçerliliğini kaybetmeye başlamıştır. 11. yüzyılda, Latince kullanılmaz olunca Tironiyen Notları da işe yaramaz duruma gelmiştir. 13. asırda Roma İmparatoru Frederik II, steno ile yazılmış olan yazıların yok edilmesini emretmiştir. Karanlık çağlara girildiğinde steno kullanılmaz olmuştur."* [2]

Batı'da kültürden uzaklaşma, yazının kullanımının azalması sonucu ortaya çıkan Ortaçağ karanlığında stenografi de kullanım alanı bulamamıştır ancak bu alanda bireysel çabalar da olmamış değildir. *"Benedikten Papazı Trithemius 1496'da Troniyen Notlarını bulmuş ve çözmeye çalışmıştır. Fakat çözdükleri yakılmış ve kendisi de büyücü diye ölüme mahkum edilmişse de kaçmıştır."* [3]

Tarihin değişik dönemlerinde ise Museviler kendi dinsel metinlerini yazmak ve haberleşmek için kısa ve şifreli yazım konusunda farklı teknikler geliştirmeye çalışmışlardır. *"İbraniler ünsüzleri yazıp ünlüleri atmak, bazı kelimelerin sadece ilk harflerini yazmak gibi kısa yazı yazmaya çalışmışlardır."* [4]

Osmanlı Devleti de kimi zaman hızlı yazılması kimi zaman gizli kalması kimi zaman da kâğıttan tasarruf maksadıyla "Siyakat" adı verilen yazı tekniğini kendine uyarlamış ve başta maliye olmak üzere defterhane, vakıf teşkilatı gibi kurumlarında kullanmıştır. *"Bir yazı çeşidi, bir uslûb ve bir meslek olarak siyâkata duyulan ihtiyaç; muamelelerin defterlere zamanında, çabucak yazılması, kâğıttan tasarruf ve ihtisar (yazıyı kısaltma) gibi sebeplere bağlanabilir. Rik'a ile 5-10 sahife tutan bir yazıyı siyâkat ile 1 sahifeye sığdırmak imkânı vardır."* [5]

Osmanlı Devletinin kurmuş olduğu devlet sisteminde, özellikle mali teşkilatta istihdam edilen personelin seçimine ayrıca önem verilmiştir. *"Kâtiplik mesleği için seçilen elemanlarda mesleğe yatkınlıklarının yanında güvenilirlik, dürüstlük, sır saklama gibi vasıflara haiz olmaları aranırdı."* [6]

---

(1) www.interstenoturk.com.
(2) www.interstenoturk.com.
(3) Muzaffer Okutkan, Stenografi, MEB Basımevi, İstanbul, 1986, s.182
(4) Muzaffer Okutkan, Stenografi, MEB Basımevi, İstanbul, 1986, s.183
(5) Dr. Said Öztürk, Osmanlı Belgelerinde Siyakat Yazısı, Osmanlı Arşivi Dairesi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1994, s. 9
(6) Dr. Said Öztürk, Osmanlı Belgelerinde Siyakat Yazısı, Osmanlı Arşivi Dairesi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1994, s. VI

Daha sonraki yüzyıllarda kültüre verilen değerin tekrar artması yazıya ve yazım tekniklerine verilen önemi de artırmıştır. Kaligrafi kullanımı 15'inci yüzyıldan sonra reform hareketleriyle tekrar yaygınlaşmış, 17'nci yüzyılda ise İngiliz, Fransız ve Alman okullarının çalışmalarıyla geliştirilmiştir. Stenografinin yeniden kullanımı İngiltere'de ortaya çıkmış ve 1588 yılında, Londra'da, Sir Thimothee Bright, "Characterie" adlı sistemini anlatan bir stenografi eseri yazmıştır. 1602 yılında, Londra'da alfabeye dayalı ilk stenografi sistemini John Wills oluşturmuştur. *"Stenografi terimi ilk olarak İngiliz John Wills tarafından kullanıldı. Wills 'Art of Stenographie' (Stenografi Sanatı) adlı eserinde geometrik işaretlere dayanan bir sistem ortaya koydu."* (1) Stenografinin gelişimi 29 harfli Wills'in alfabesi üzerine hız kazanmıştır.

Bu gelişmelerin ardından, stenografi profesyonel olarak Oxford Üniversitesi öğretim üyelerinden Samuel Taylor (1764-1811) tarafından tasarlanmıştır. "Geometrik sistem" olarak adlandırılan bu sistem bilinen bütün stenografı sistemlerinin esası olarak kabul edilir.

Modern stenografinin doğuşu 1837 yılına dayanmaktadır. Isaac Pitman, sözcükleri yazıldığı gibi değil de söylendiği gibi kâğıda geçirerek modern stenografi tekniğini geliştirmiş yani benzer sesleri benzer işaretlerle karşılayacak bir sistem oluşturmuştur. Pitman'ın bu sistemine "Fonetik sistem" denilmektedir. Hâlen İngiltere'de en yaygın sistem olarak kullanılan fonetik sistemini Pitman, Taylor'un sisteminden esinlenerek kurmuştur.

1888 yılında İrlandalı John Robert Gregg tarafından geliştirilen ve Pitman'ın fonetik sistemiyle büyük benzerlikler taşıyan fonografi ise Amerika'da yaygınlaşarak okullarda öğretilmeye başlanmıştır.

Fransa'da bu teknikler üzerine çalışmalar yapan Emile Duploye "Duploye" adı verilen kendi sistemini 1860 yılında geliştirmiştir. Fransız sistemi de geometrik şekillere dayalı idi. Fonetik çiftlerin birçoğu tek bir işaretle gösterilmiş ve ünlü sesler daire, çengellerle, bazen de kıvrımlarla gösterilmiştir.

Fransız Hippolyte Prevost 1826 yılında kurduğu sistemini, Alman Delaunay'ın yardımıyla geliştirmiş ve 1878 yılında Prevost-Delaunay sistemi meydana getirilmiştir.

Alman Francis Xavier Gabelsberger'in 1834 yılında geliştirdiği sistem ise kelimenin fonetik, grafik ve etimolojik kurallara göre analizine dayanır. Bu sistem el yazısının elipse dayalı hareketlerinin kullanılabildiği bir sistemdir. Alman sisteminin el yazısı hareketleriyle

---

(1) Reşat Yazıcı, Stenografi, Aygül Matbaacılık, Ankara, 1990, s.6

yazılabilmesi bu sistemin üstün tarafını oluşturmuştur. Ayrıca, kalınlaştırmaya ve satırın altında-üstünde yazmaya da yer verilmiştir.

Don Franciso De Paula Marti tarafından 1803 yılında geliştirilen İspanyol sistemi ise daha çok İspanyolcanın konuşulduğu ülkelerde etkinlik kazanmıştır.

Pitman-Gregg sisteminin kullanımı daha çok Anglosakson ülkelerinde, Duploye sisteminin kullanımı Fransa'da ve Gabelsberger sisteminin kullanımı ise kara Avrupa'sında yaygınlık göstermiştir.

Osmanlı Dönemi Tarihçesi ve Meclisi Mebusanda Uygulanması

23 Aralık 1876'da (7 Zilhicce 1293) ilan edilen Kanuni Esasiye göre açılan ilk Osmanlı Parlamentosu "Meclisi Umumi" adını almış ve "Heyet-i Âyan" (Âyan Meclisi) ve "Heyet-i Mebusan" (Mebusan Meclisi) olmak üzere iki alt meclisten oluşmuştur.

Birinci Meşrutiyet Dönemi'nde açılan ilk parlamentoda üyeler bir seçim kanunu olmadan, oluşturulan Komisyonca çıkartılan "Talimat-ı Muvakkate" adında geçici bir düzenlemeyle seçilmiş ve ilk Parlamento Mart-Haziran 1877 ve Aralık 1877-Şubat 1878 tarihleri arasında çok kısa iki dönem hâlinde çalışmıştır.

İlk Meclis (Meclisi Âli) 19 Mart 1877'de İstanbul'da Dolmabahçe Sarayındaki Muayede Salonunda Padişah II. Abdülhamit'in açış konuşmaları sonrası top atışlarıyla açılmıştır. *"Meclis yazıldığı üzere pazartesi günü yedi buçuk (ezanî saatle iki buçuk) sularında, İstanbul'da Beşiktaş'ta, Dolmabahçe Sarayının sonraları 'Muayede Salonu' adını alan Divan Mahallinde açılmıştır."*[1]

20 Mart 1877 Salı günü ilk oturumunu (Birinci İnikad) gerçekleştiren Meclis, Ahmet Vefik Efendi (Paşa) başkanlığında toplanmış ve yemin törenini gerçekleştirmiştir. *"20 Martta toplanan Meclisi Mebusanda başta Ahmet Vefik Efendi olmak üzere Âyan ve Mebusan üyeleri **'Zat-ı Hazret-i Padişahiye ve vatanıma sadık ve Kanun-ı Esasi ahkâmına ve uhdeme tevdi olunan vazifeye riayetle hilafından mücanebet eyleyeceğime kasem ederim'** diyerek yemin etmişlerdir."* [2]

Meclisi Mebusanın açılış töreninin Dolmabahçe Sarayında yapılması planlanmıştı fakat daimî bir çalışma mekânının olması da zorunluydu. İncelemeler sonucunda Ayasofya yakınlarındaki Darülfünun binasının bu işe uygunluğu görülmüş ve onarım, tadilat ve diğer düzenlemelerin yapılmasından sonra parlamento çalışmalarına burada devam etmiştir. Yeni oluşturulan salonda konuşma kürsüsü, başkanlık kürsüsü, milletvekillerinin sıraları, stenografların yeri ve Padişah, Hükûmet, Âyan üyeleri ile ziyaretçi ve gazetecilerin locaları ayrı ayrı düzenlenmiştir.

Milletvekilleri, halk adına ve güçlerini anayasadan alarak, ülke sorunlarını meclis kürsülerinden dile getirirler. Halkın temsilcilerinin bu konuşmalarının yazıya dökülmesi ve tarihe aktarılması meclisler açısından birincil görevdir. Tüm dünya parlamentolarında bu amaçla görevlendirilmiş personeller bulunur.

O dönemde, Avrupa parlamentolarındaki konuşmaların stenografi yöntemiyle yazıya aktarıldığı biliniyordu fakat Osmanlı'da bu yöntem bilinmiyordu. O nedenle Meclisi Âlinin oluşturulması için kurulan Komisyon, Meclis açılmadan önce bu konuda da çalışmalarda bulundu ve bu iş için Mösyö Yondini isimli bir yabancıyı görevlendirdi. *"İtalyan*

---

(1) Hakkı Tarık Us, Meclis-i Mebusan 1293 (1877) Zabıt Ceridesi, Vakit Gazetesi, Matbaa Kütüphanesi, c. 1, s. 4

(2) Prof. İhsan Güneş, Türk Parlamento Tarihi I. ve II. Meşrutiyet, Cilt. 1, s. 101

Parlamentosunda stenografi yöntemini 'vâz' eden İspanyalı Mösyö Yondini bu sırada İstanbul'a gelmiş ve İspanya Sefaretinin tavsiyesi ile sadarete çağrılmış ve bir görüşme yapılmıştır. Bu görüşmede Yondini'nin yeterlik belgesi (şahadetnamesi) incelenmiş ve çalışma koşulları görüşülmüştür." (1)

Mösyö Yondini, Meclisi Âli açılmadan önce, üç ay içinde, belirlenen stenografi kursiyerlerine stenografiyi öğretebileceğini belirtmiş ve gerekli incelemelerden sonra bu iş için sözleşmeli olarak altı ay süreyle görevlendirilmiştir. *"Sadrazam, Yondini'nin yanına verilecek öğrencilerin Bab-ı Âli Aklâmından (Babıali dairesi) ve diğer gerekli yerlerden alınmasını, bunların Meclis-i Mebusan açılıncaya kadar Şura-yı Devlet Dairesinde çalışmasını uygun görmüş ve bu konuda Padişahın emir vermesini beklemiştir. Padişah, üç ay içinde öğrencilere adı geçen sanatı öğretmek koşuluyla aylık 1.500 frank ödenerek Yondini'nin işe alınması için gerekli emri vermiştir."* (2)

Altı aylık sürenin bitiminden sonra Mösyö Yondini'nin çalışma süresi sekiz ay daha uzatılmış ve stenografi kursiyerleri olarak da Babıaliden görevlendirilmiş elemanlar belirlenmiştir.

Daha sonra bu kursiyerlerden Naci Bey, Nuri Efendi, Arif Efendi, Salih Bey, Beha Bey, İhsan Bey ve Avram Efendi stenografi eğitimini başarıyla tamamlamış ve yeterlik belgelerini almışlardır.

Meclisi Âli'nin birinci devresinden sonra verilen arada stenograf sayısının yetersizliği gözlemlenmiş ve ikinci devre yasama faaliyetlerine başlanmadan önce stenograf sayısının artırılması için arayışlar başlamıştır. *"Osmanlı İmparatorluğu'nda stenografi yeterlik belgesine sahip bir miktar insan yetişmişti. O nedenle Meclisi Mebusan Reisi, yetişen bu elamanları da kadroya alıp yazıcı sayısının artırılmasını istedi."* (3)

Daha sonra, üstün başarı gösteren stenograflardan Arif Efendi'nin stenografi kursu verebileceğinin gözlemlenmesi üzerine Mösyö Yondini'nin işine son verildi. *"Heyeti Mebusan zabıt kâtiplerinden Arif Efendinin Yondini'nin yaptığı işi yapabileceğinin saptanması üzerine 'mümeyyiz' olarak atandı. Arif Efendi Meclisi Mebusanın çalıştığı süre içinde Arif, Nuri, Avram, Fehmi Efendilerle Naci, Salih, Beha, Safvet, İhsan, Küçük İhsan, Nurettin, Hüseyin Hüsnü ve Savvet Beylerden oluşan 14 kişilik bir kâtip heyetinin hazır bulunması, bunlardan Arif Efendiye 2.500, diğerlerine 1,500'er kuruş para ödenmesi kabul edildi."* (4)

(1) Prof. İhsan Güneş, Türk Parlamento Tarihi I. ve II. Meşrutiyet, c. 1, s. 83
(2) Prof. İhsan Güneş, Türk Parlamento Tarihi I. ve II. Meşrutiyet, c.1, s. 83
(3) Prof. İhsan Güneş, Türk Parlamento Tarihi I. ve II. Meşrutiyet, , c. 1, s. 84
(4) Prof. İhsan Güneş, Türk Parlamento Tarihi I. ve II. Meşrutiyet, c. 1, s. 84

Mösyö Yondini, dünya parlamentolarında kullanılan stenografi usulünü Arap alfabesiyle yazılan Osmanlıca/Türkçeye uyarlayan ilk kişidir. *"...İtalya'dan Bondini*[x] *adında bir stenograf getirtilmiş, stenografi usulünü Arapça harfler ile Türkçeye tatbik etmiştir."*[1]

Gazeteci Hakkı Us Bey'in 1927 senesinde röportaj yaptığı İkinci Meşrutiyet döneminde Maliye Nazırlığı ve daha sonra Âyan Meclisi Reisliği de yapmış olan Menemenlizade Mehmet Rıfat Bey, ünlü vatan şairimiz Namık Kemal'in damadı ve eski Dışişleri Bakanlarından Numan Menemencioğlu'nun babasıdır. Mehmet Rıfat Bey, Birinci Meşrutiyet döneminde Meclisi Mebusanda zabıt kâtipliği görevinde bulunmuştur. *"Rıfat Beyin siyasi hayata karışması, 93 Meclisi Mebusanının toplanması ile başlamıştır. Bu Mecliste zabıt kâtibi olarak bulunmuştur.*[2]

Öyleyse, Meclisi Umumide görevli Arif, Nuri, Avram, Fehmi, Tahir ve Agop Efendiler ile Mehmet Rıfat Bey, Naci, Bahri, Salih, Beha, Safvet, İhsan, Küçük İhsan, Nurettin, Hüseyin Hüsnü ve Savvet Beyleri ilk Türk stenografları olarak kabul etmemiz yanlış bir varsayım olmaz.

Hız her zaman stenografi sanatının temel unsurlarındandır. Hele, teknolojinin gelişmediği, ses kayıt sistemlerinin olmadığı bir dönemde konuşulanları atlamadan yazmak için hız çok daha fazla önem kazanmaktadır. *"Rıfat Bey o zaman bir dakikada yetmiş, arkadaşlarından Naci Bey yüz on, Bahri Bey isminde diğer bir arkadaşı da yüz elli kelime yazıyormuş."*[3]

Birinci Meşrutiyet Dönemi'nde açılan Meclisi Umuminin her iki alt meclisinde de parlamento içtihatlarının, tutanak tekniklerinin tam oluşmaması, stenografinin Osmanlıca/Türkçeye uyumunun tam sağlanamaması gibi sorunların yanı sıra karşılaşılan en büyük sorunlardan biri de dil sorunuydu. *"Meclis-i Mebusanda yapılan konuşmaları yazıya geçirmek için bir grup oluşturulmuştu. Fakat bunlar daha çok Avrupai yönteme göre yetiştirildikleri için Türkçeyi istenilen düzeyde kullanamıyorlardı. Kaldı ki mebusların konuştukları Türkçe de birbirinden farklılık gösteriyordu."* [4]

Meclisi Mebusanda üç çeşit toplantı gerçekleştirilmiştir. Bunlardan biri genel tartışmalardı ve bu tip toplantılar herkese açıktı, dileyen herkes bu toplantıları izleyebilirdi. İkincisi özel tartışmalardı ve bu tip toplantılarda dinleyiciler bulunmazdı. Üçüncü toplantı

(x) Bazı kaynaklarda bu isim "Yondini", bazı kaynaklar da "Bondini" olarak belirtilmektedir.
(1) Asım Us, Gördüklerim, Duyduklarım, Duygularım, Vakit Matbaası, İstanbul, 1964, s.197
(2) Asım Us, Gördüklerim, Duyduklarım, Duygularım, Vakit Matbaası, İstanbul, 1964, s.197
(3) Asım Us, Gördüklerim, Duyduklarım, Duygularım, Vakit Matbaası, İstanbul, 1964, s.197
(4) Prof. İhsan Güneş, Türk Parlamento Tarihi I. ve II. Meşrutiyet, c. 1, s. 101

şeklinde ise mebuslar ve stenograflar dışında kimse alınmazdı. Meclisi Âyan görüşmeleri kendi içtüzüğüne göre gizli yapılıyordu. *"Ayan Meclisi'nde yapılan görüşmeler gizliydi. Ayan Meclisi'ne hükûmet üyelerinden, hükümet üyelerinin görevlendirdiği uzman kişilerden ve Âyân Meclisi'nce davet edilecek mebuslardan başkası, hiçbir sebeple, giremezdi."* (1)

Birinci Meşrutiyet Dönemi'nde Meclisi Mebusan iki devre hâlinde çalışmıştır. Meclisin ilk devresi 20 Mart 1877 Salı günkü Birinci Birleşimle (İnikad) başlamış ve 28 Haziran 1877 Perşembe günü yapılan Elli Altıncı Birleşimle son bulmuştur. Meclis ikinci devre yasama faaliyetlerine 31 Aralık 1877 Pazartesi günkü Birinci Birleşimle başlamış ve 14 Şubat 1878 Perşembe günkü Yirmi Dokuzuncu Birleşimi yöneten Başkan Hasan Fehmi Efendi'nin *"...meclisimizin tâtiline irade ve ferman buyurmuş olduklarından, bu dakikadan itibaren meclisimiz tâtil olmuştur. (Hey'et dağılır)"*(2) sözleriyle Padişah II. Abdülhamit'in fermanıyla ara verilmiştir.

Peki, Birinci Dönem Meclisi Mebusan tutanaklarına ne olmuştur? Türkiye Büyük Millet Meclisi arşivinde veya başka arşivlerde veya kütüphanelerde mevcut mudur? Maalesef hayır.

Bu hususta çalışmalar yapan Gazeteci Tarık Hakkı Us'un yayınladığı 1939 tarihli eserinde şöyle bir bilgi bulunmaktadır: *"Birinci Meşrutiyet dönemi Meclisi Mebusan müzakerelerinin Fransa'dan*(x) *getirilmiş bir uzman yönetiminde stenografi ile zapt ettirilmiş olduğunu biliyoruz. Fakat bu zabıtlar ne kapanan Meclisten ne de bir ihtimal dâhilinde sevk olunduğu Yıldız Sarayı'ndan gelmiş olan Hazine-i Evrak'ta görünmüyor. İstanbul Mebusan Meclisinden Türkiye Büyük Millet Meclisine intikal eden dosyalar arasında bulunmadığı da görülüyor. Yalnız, bu zabıtların yokluğunun sırrını az da olsa aydınlatan bir bilgi bulunmaktadır: 'Türkiye Büyük Millet Meclisinin eski Başkâtibi Nuri Bey, Meclis hizmetine 1908 yılında İstanbul Meclisi Mebusanında başlamıştı. Nuri Bey, Meclisi Mebusan Çırağan Sarayı'nda iken, içinde eski Meclis evrakı bulunduğu söylenen iki sandık gördüğünü Gazeteci Hakkı Tarık Us'a anlatmıştı. Çırağan Sarayı'nın, 1909 yılında yandığını ve hiçbir şey kurtarılamadığını hatırlarsak, o zabıt ceridelerinin asıl metinlerinin o yangında yok olduğuna hükmedebiliriz."* (3)

Birinci Dönem Meclisi Mebusan zabıtları Takvimi Vekayi'de yayınlanmıştır. *"93 Meclisinin ilk toplantılarına ait müzakereler muntazam zaptedilemiyordu. O zaman Ahmet*

---

(1) Prof. İhsan Güneş, Türk Parlamento Tarihi I. ve II. Meşrutiyet, c. 1, s. 94

(2) Hakkı Tarık Us, Meclis-i Mebusan 1293 (1877) Zabıt Ceridesi, Vakit Gazetesi, Matbaa Kütüphanesi, c. 2, s. 406

(x) Bazı kaynaklar bu ülkenin İspanya, bazı kaynaklar da Fransa olarak belirtilmektedir.

(3) Hakkı Tarık Us, Meclis-i Mebusan 1293 (1877) Zabıt Ceridesi, Vakit Gazetesi, Matbaa-Kütüphanesi, c.1, s. 939

Mithat Efendi 'Takvim-i Vekayi' muharriri idi. Müzakere günlerinde Meclise geliyor, kendi eliyle Meclis müzakerelerinin hülasasını tutuyordu. Müzakereleri Takvim-i Vekayi'de neşrediyordu. Diğer gazeteler de Meclisin müzakerelerini oradan naklediyorlardı."[1]

Birinci Dönem Meclisi Mebusan tutanaklarının derlenmesi için Gazeteci Hakkı Tarık Us bir çalışma yapmış ve bunu kitap olarak yayınlamıştır. Gazeteci Hakkı Tarık Us'un derlediği tutanaklar stenografiden alınmamış ve o dönemin gazetelerinden, muamele evraklarından ve Takvimi Vekayi'den alınarak günümüzdeki tutanaklar örnek alınarak düzenlenmiş ve "Meclisi Mebusan 1293 (1877) Zabıt Ceridesi" ismiyle bir kitap hâlinde yayınlanmıştır.

Yaklaşık otuz yıl aradan sonra Kanuni Esasi'nin yeniden ilan edilmesiyle İkinci Meşrutiyet Dönemi başlamış, derhâl seçimlere gidilmiş ve 17 Aralık 1908 tarihinde Meclisi Mebusan tekrar çalışmalarına başlamıştır.

Meclisin açılmasıyla birlikte müzakerelerin kaydedilmesi ve tutanakların düzenli olarak tutulması sorunuyla tekrar karşılaşılmıştır. Bu dönemde Sait Paşa'nın Osmanlı Âyan Meclisinde Reis bulunduğu sırada karşılaşılan bu sıkıntıların giderilmesi, zabıtların düzenli tutulması ve stenograf ihtiyacının giderilmesiyle ilgili bir görüşme açıldığını görüyoruz:

"Meclisi Ayan müzakeratını tesbit için stenograf yetiştirilmesi maksadiyle Avrupadan Steno muallimleri celbine dair Lâyiha Encümeni mazbatası.

REİS — İstenografi hakkında Lâyiha Encümeninin mazbatası ecnebi tabiri kullanılmasın için bir tabir aradık bulamadık. «Kitabeti Remziyye» dedik ama bilmem doğru mu?

AZARYAN EFENDİ — İstenograf dense ne beis vardır? Madem telgraf diyoruz, telefon diyoruz, bunu da böyle söyleyebiliriz.

REİS — Ne buyuruluyor?

GAZİ AHMET MUHTAR PAŞA — Sevap bir mütalaa.

EKREM BEY—Becâdır.

REİS — Er geç Devlet bunu düşünecektir. Malumlarınız, bu yalnız Mebusan, Ayan müzakeratı için değil; Mehâkim için de lazımdır. Zabıtlarımıza ne kadar dikkat olunsa pek muvafık olmuyor. Faraza bir zatın söylediği sözü, diğerine söyletmek. Bir nevi tahrif oluyor. Bu, sanat olsa, öyle olmaz.

FUAT PAŞA — Muhârebe akabinde bir meclis teşekkül etmişti. Orada istenografi kullanılmıştı. Mehâkimde, heyeti teşriiyede hatta her yerde elzem.

EKREM BEY – Otuz sene evvel Mebusanda tatbik olunuyordu.

---

(1) Asım Us, Gördüklerim, Duyduklarım, Duygularım, Vakit Matbaası, İstanbul, 1964, s. 197

REİS — Avrupadan mı geldi, yoksa buradan mı?

MEHMET GALÎP BEY — Avrupalı idi.

NURÎ BEY — Avrupadan iki muallim getirildi idi.

REİS — Bir fedakârlık ihtiyarını değer değil mi? Bir, iki muallim getirilse, müdahale çıkmazsa yazalım.

EKREM BEY — Muhtaç olduğumuz bir şeyi taleptir.

REİS — Başka bir işimiz yok.

EKREM BEY — Başkâtip beyin teklifi kaldı. Yani iki, üç kâtibin getirilmesi meselesi.

REİS — Bütçe geldiği zaman tahsisatımıza ilave ederiz. Lâyiha geldiğinde ihtar etsinler.

Başka işimiz olmadığından Meclise hitam verdik."(1)

Misakı Milliyi kabul eden Meclisi Mebusan 18 Mart 1920 günlü toplantısını yaptıktan sonra çalışmalara ara verildi ve işgal kuvvetleri tarafından basılınca Padişah tarafından 11 Nisan 1920 tarihinde dağıtıldı.

Düzenli bir şekilde tutulabilen İkinci Meşrutiyet Dönemi Meclisi Umuminin bütün tutanakları -[4 Kanunuevvel 1324 (17 Aralık 1908) ile 5 Nisan 1336 (1920)]- şu anda Türkiye Büyük Millet Meclisi arşivlerinde mevcuttur. 1990'lı yıllarda Türkiye Büyük Millet Meclisince gerçekleştirilen bir planlama sonucu, bu tutanaklar, Tutanak Hizmetleri Başkanlığınca günümüz Türkçesine çevrilmiş ve daha sonra yapılan bir çalışmayla da, bu tutanaklara TBMM İnternet sitesinden ulaşım imkânı sağlanmıştır.

Osmanlı vatandaşlarından Avram Benaroya, Osmanlıca Türkçesine uyarlanmış stenografiyi geliştiren ve daha sonra Latin harfleriyle yazılan günümüz Türkçesine uyarlayan ilk kişidir. Avram Benaroya'nın akrabalarından Victor Benaroya, anılarında stenografinin Türkçeye uyarlanması hususunda şunları söylemektedir: *"Amcam Paris'te derslere katılmanın yanı sıra kendi kendine matematik çalışıyordu. İstatistik ve ihtimaller hesabı onu büyülemişti. Sorbonne'da tek bir derse girmese de final sınavına katıldı. Sınavı geçen birkaç öğrenciden biriydi. Paris'teyken Türk dili üzerine çalıştı ve harflerin varlığını istatistik üzerine temellendirdi. Türkçe stenografisini geliştirdi. Aynı zamanda kendi kendine Arapça çalıştı, çünkü Osmanlı Türkçesinde çok sayıda Arapça sözcük bulunuyordu."* (2)

Bilindiği gibi o dönemde stenografi sadece parlamentolarda değil, gazetecilik, bankacılık gibi iş hayatının değişik bölümlerinde yoğun olarak kullanılmakta ve stenografi okullarda ders olarak da okutulmaktaydı. Stenografiyi yurt dışında öğrenen ve 1911 yılından itibaren İstanbul'da Galatasaray Lisesi ile Yüksek Ticaret Mektebinde Fransızca ve stenografi

---

(1) Meclisi Âyan Zabıt Ceridesi, Otuzbeşinci İnikad, 9 Şubat 1325 (1909) Salı, s. 332-333.

(2) Rıfat N. Bali, Unutulmuş Bir Yahudi Gazeteci, Avram Benaroya, 47 Numara Yayıncılık, İstanbul, 2009, s. 23

dersleri veren Osmanlı vatandaşı Avram Benaroya, Osmanlıca/Türkçe bilinen ilk stenografi kitabını yazan kişidir. *"Yüksek Ticaret Mektebi'nde Fransızca ve Stenografi muallimi olarak görev yapacaktır. Stenografi eğitimiyle ilgili eseri 1917 yılında Maarif Vekâleti tarafından ders kitabı olarak kabul edilecektir."* (1)

Avram Benaroya'nın Osmanlıca olarak yayınladığı bu eseri Türkiye Büyük Millet Meclisi kütüphanesinde orijinal (Eski yazı) hâliyle mevcuttur.

Benaroya, stenografiyi Osmanlıca/Türkçeye uyarlamasını eserinin giriş kısmında şöyle özetlemiştir: *"İşbu usul, Fransa'da en ziyade taammüm etmiş olan Prevost-Delaunay ve Duploye, iki meşhur metodun birleşmesinden neşet etmiştir. Mezkûr usullerin birincisinden pek basitüşşekil olan işarât-ı elifbaiyesi, ikincisinden de gayet mahirane, mantıkane uydurulmuş vesait-i ihtisar kaideleri iktibas edilerek Türkçe lisanının telaffuz ve şivesine muvafık ve fakat mehazından büsbütün başka bir usul meydana getirilebilmiştir."* (2)

Aynı zamanda gazetecilik de yapan Benaroya, Stamboul Gazetesi muhabiri olarak 3 Ekim 1922 tarihinde başlayan Mudanya ateşkes müzakerelerini takip etmişti. Toplantıda stenografiyle tuttuğu notları hemen yazıya çevirmiş, başta Fransızlar olmak üzere tüm gazeteciler bu görüşmelerin tam metnini telgrafla merkezlerine aktarmış ve bu önemli anlar tüm detaylarıyla hem kendi gazetesinde hem de yabancı gazetelerde yer almıştı. *"Mütareke görüşmelerini izleyen tek Türk gazeteci idi. İsmet İnönü ve yeni Cumhuriyetin liderleriyle görüştü. Toplantının sonunda Türk heyetine stenografi usulü ile tuttuğu müzakere zabıtlarının tam metnini verdi. Türkler şaşırmış ve sevinmişlerdi."* (3)

---

(1) Rıfat N. Bali, Unutulmuş Bir Yahudi Gazeteci, Avram Benaroya; 47 Numara Yayıncılık, İstanbul, 2009, s. 12
(2) Avram Benaroya, Türkçe Lisanına Mahsus Stenografya Usulü, Dersaadet Matbaa-i Âmire, 1917, s. 1 (Osmanlıca/Eski yazıdan çeviri)
(3) Rıfat N. Bali, Unutulmuş Bir Yahudi Gazeteci, Avram Benaroya; 47 Numara Yayıncılık, İstanbul, 2009, s. 24

Cumhuriyet Dönemi Tarihçesi ve TBMM'de Uygulanışı

23 Nisan 1920'de Türkiye Büyük Millet Meclisinin ilk açılmasıyla birlikte tutanak hizmetleri de verilmeye başlanmıştır. Meclisin ilk açılışından itibaren bu görevi yerine getiren Tutanak Hizmetleri Başkanlığı, 24/5/1929 tarihli ve 1452 sayılı Devlet Memurları Maşatının Tevhit ve Teadülüne Dair Kanun'a ekli II. no'lu cetvelde Kâtibi Umumî'ye (TBMM Genel Sekreterliği) bağlı olarak "Zabıt Kalemi" adıyla Teşkilat Kanunu'nda yer almıştır.

Stenografinin bilinmemesi ve stenograf bulunmaması nedeniyle 23 Nisan 1923'te açılan Türkiye Büyük Millet Meclisindeki görüşmeler hızlı yazmaya uygun bir yapısı olan Osmanlıca rika (el yazısı) yazısıyla tutulmuştur.

23 Nisan 1920 günü Türkiye Büyük Millet Meclisinin ilk açılışında tutanak hizmetleri, Ankara Mektebi Sultanisi coğrafya öğretmenlerinden Osman Zeki Bey (Öğretmenoğlu) başkanlığındaki öğretmen ve öğrencilerden oluşan bir heyet tarafından verilmiştir. *"Ankara Darülmuallimınde (Erkek öğretmen okulu) tabiat bilgisi öğretmeni olan Halil Şerafettin (amcasının oğlu) 'Hıfzı! Biz öğretmenler, yeni açılacak Millî Mecliste memur ve zabıt kâtibi olarak çalışacağız. Mustafa Kemal Paşa öyle istemiş. Meclis Başkâtibi Recep (Peker) Bey adında bir Erkânı Harp zâbiti. Bu zat çağırdı.' 'Yazısı iyi ve imlâsı düzgün, şâyanı itimat kimseler tanıyorsanız getiriniz. Daha memura ihtiyacımız var.' dedi. 'Senin yazın güzeldir, bakalım beğenecekler mi? Haydi gidelim' diye kolumu tuttu."*[1]

Türkiye Büyük Millet Meclisi idari teşkilatında oluşturulan ilk birimler Zabıt (Tutanak) Kalemi, Kavanin (Kanunlar) Kalemi ve Evrak ve Tahrirat (Yazı işleri) Kalemidir. Türkiye Büyük Millet Meclisinin açıldığı gün Osman Zeki Bey (Öğretmenoğlu) Zabıt Kalemi Müdürlüğüne atanmış ve emekli oluncaya kadar uzun yıllar bu görevi yerine getirmiştir. *"Ankara Lisesinde coğrafya öğretmeni olarak görev yapan Osman Zeki Bey'in hayatı 23 Nisan 1920'de Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılmasıyla farklı bir yola girdi. Mecliste Zabıt Müdürü olarak görev yapmaya başlayan Osman Zeki Öğretmenoğlu..."* [2]

Türkiye Büyük Millet Meclisinin açıldığı günlerde Meclis Genel Sekreterliği bünyesindeki idari yapı ve memurların yaptığı işler tam ayrışmamıştı, hatta hepsi tek bir odada birlikte görev yapıyorlardı. *"Bu odanın adı 'Kalem' diye anılırdı. Zabıt (Tutanak) ve Kavanin (Kanunlar) ve evrak ve tahrirat (Yazı işleri) kalemleri müdür, muavin, mümeyyiz, kâtip ve memurları birlikte hep bu tek odanın içinde toplanmıştı. Bu kimselerin arasında lisede tarih öğretmenim olan Hamit, coğrafya öğretmenimiz Zeki Beyler kavanin ve zabıt müdürü idiler.*

---

[1] Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, Millî Mücadele Anıları, Varlık Yayınevi, İstanbul, 1971, s. 46
[2] Hürriyet Gazetesi, "130 Yıllık Konak Yeniden İnşa Edildi", 1 Ağustos 2009.

Bunlar daha sonra liseden büsbütün çekilerek uzun yıllar bu görevde kaldılar. Kimya öğretmeni Muhittin ve Avnürrefik, Fransızca öğretmeni Server, matematik öğretmeni İbrahim Sıtkı, tabiye öğretmeni Kazım beylerle İhsan bey, başka öğretmenler ve Erkek Öğretmen Okulundan rahmetli Şeref Ağabeyim, bugün hayatta bulunan Cevat (Duru) bey ve öteki bir kısım öğretmenler, Ankara vilâyet kaleminden bazı memurlar, ilk Türkiye Büyük Millet Meclisinde kimisi muavin, kimisi mümeyyiz ve şef, kimisi de zabıt kâtibi veya memur olarak görevlendirilmişlerdi."[1]

O günlerde Ankara'da lisede okuyan gençlerden Hıfzı Veldet Bey (Velidedeoğlu) 23 Nisan 1920 günü açılan ilk Mecliste mümeyyiz ve Vehbi Bey (Koç) de matbaada musahhih yardımcısı olarak işe başlamışlardır. *"Recep (Peker) Bey, 'Aferin küçük, çok okunaklı yazın var, seni mümeyyizliğe (Müsveddeleri temize çeken kâtipliğe) tayin ettim.' dedi"*[2] *"Böylece 1920 yazında matbaada musahhih yardımcısı olarak göreve başladım."* [3]

Meclisin ilk memurlarından Hıfzı Veldet, anılarında o günlerde Meclisteki görüşmelerin tutanağa aktarılmasını şu şekilde anlatmıştır: *Tutanak Usulü: Meclis'te genel kurul görüşmeleri başlamadan önce, tutanak kâtibi arkadaşlarımız, milletvekillerinin konuşma kürsüsü önünde bulunan yerlerine -sırtları bu kürsüye, yüzleri salona dönük olarak- otururlar, grup şefi arkalarında ayakta beklerdi. Görüşmeler başlayınca tutanaklar şöyle tutulurdu: Konuşmacıların söylediklerini tek kişi zapt edemeyeceği için on beş kişilik zabıt kâtipleri kurulu, birer zabıt şefinin yönetiminde, beşerden üç gruba ayrılmıştı. Bu beş kâtipten biri yedekti. Dört kişilik bir grup oturur, konuşmacı söze başlayınca zabıt şefi elindeki kalemle en sağdaki kâtibin omzuna dokunur (O zaman yazı sağdan sola doğruydu), konuşmacının sözlerinden o kâtibin belleğinde tutabileceği kadar bir zaman geçince onun solundakinin omzuna, daha sonra ötekine dokunur, en soldakinden sonra yeniden en sağdakinin arkasına gelir ve görüşmeler süresince bu iş böyle tekrarlanırdı. Omzuna dokunulan zabıt kâtibi, konuşmacının sözlerini -cümle başı veya cümle sonu olduğuna bakmaksızın- hemen duyduğu yerden yazmaya başlar, kendisine yeniden sıra gelip omzuna vurulana değin, belleğinde tutabildiği sözleri önündeki kâğıda döker, tekrar omzuna vurulunca,hemen olduğu yerde kesip alt satıra geçerek konuşmacının o anda konuştuğu yerden yazmaya başlardı. Sonra dışarıda (kalem odasında) kâğıtlar yan yana konduğu zaman her satırda yazılanlar birbiri hizasına getirilerek konuşmacının sözlerinin tümü meydana çıkarılıp ayrı bir kâğıda temize çekilirdi. Buna 'zaptın tevhidi' (tutanağın birleştirilmesi) denilirdi. Zabıt grupları her on beş veya yirmi dakikada bir nöbet değiştirerek kaleme dönüp tevhidi yaparlar, süre dolunca yeniden salona*

---

(1) Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, Millî Mücadele Anıları, Varlık Yayınevi, İstanbul, 1971, s. 53, 54
(2) Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, Millî Mücadele Anıları, Varlık Yayınevi, İstanbul, 1971, s. 49
(3) Vehbi Koç, Hikâyem, İstanbul, 1973, s. 33

giderek nöbet değiştirirlerdi. Meclis görüşmelerinin gece yarılarına değin sürdüğü günler tevhid işi de kimi zaman, sabahlara kadar sürerdi".(1)

Ayriyeten, Hıfzı Veldet anılarında akrabalarının Mecliste göreve başlamalarından bahsederken, aslında, Türkiye Büyük Millet Meclisine zabıt kâtibi (stenograf) olarak alımlarının ilk günden itibaren hep bir sınav sonucu gerçekleştirildiğini de öğreniyoruz. *"1923'te Çorum İdadisini bitirmiş olan amcaoğlum Arif (Halil Şerafettin'in küçük kardeşi) Mecliste açılan sınavı kazanarak zabıt (tutanak) kaleminde görev almıştı. Arif Meclis Tutanak Kaleminde ömrü boyunca kaldı, müdür yardımcılığına kadar yükseldi. Şimdi oğlu Orhan Veldet de, vaktiyle amcasının ve sonra uzun yıllar babasının çalışmış olduğu Meclis Tutanak Kaleminde stenograf olarak çalışmaktadır."* (2)

Bilindiği gibi, Yeni Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında 1353 sayılı Kanun 1928 yılında kabul edilmişti. 1928'deki harf devriminden sonra Türkiye Büyük Millet Meclisindeki görüşmelerin nasıl tutulacağı konusunda bir aksaklık meydana gelmiş ve bu sorunu aşmak için de diğer ülke parlamentolarında olduğu gibi stenografi usulü kabul edilmiştir. *"Harf kanunu çıkar çıkmaz hükûmet mühim bir mesele ile karşılaştı. Zabıt işleri ne şekilde temin edilecekti. Arap harflerini kapı dışarı ettik ama bunların da inkâr edilmez bir meziyeti vardı: Seri zaptedilmesi. Onların kaldırılmasıyla hükûmet makinesinde bir boşluk, bir aksaklık hasıl oldu. ... Mutlaka bütün parlamentolarda olduğu gibi bizde de stenografi usulünü kabul etmek icabeder."* (3)

O dönemde Başbakan olan İsmet İnönü'nün talimatıyla Milli Eğitim Bakanı Mustafa Necati gerekli girişimleri başlatmış, Kasım 1928'de Ankara Ticaret Mektebinde ilk stenografi kursu açılmış ve kursun hocalığına da İstanbul'dan davet edilen Avram Benaroya atanmıştır. Kursun açılmasından iki üç hafta sonra Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreteri Veysel Adil Genya bir gün sınıfa girerek dersi dinlemiş ve yapılan görüşmelerden sonra, Meclisin kendi kâtipleri için de Meclis binasında bir kurs açılmasına karar verilmiştir. Böylece, Avram Benaroya, TBMM'de açılan ilk stenografi kursunun öğretmeni olarak görev yapmıştır.

Kursta yetişen yeni stenografların göreve başlamalarından sonra 1 Haziran 1930 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi görüşmeleri stenoyla tutulmaya başlanmış ve bir aylık deneme safhasından sonra da 30 Haziran 1930 tarihinden itibaren -alınan karar doğrultusunda- Genel Kurul görüşmeleri artık tamamıyla stenografiyle tutulmuştur *"Kursların başlamasından dört ay sonra mezun olan beş stenograf ortalama hız yarışmasını (dakikada 160 hece)*

---

(1) Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, Millî Mücadele Anıları, Varlık Yayınevi, İstanbul, 1971, s. 55, 56
(2) Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, Millî Mücadele Anıları, Varlık Yayınevi, İstanbul, 1971, s. 184
(3) Tan Gazetesi 31 Ekim 1945, "Memleketimizde Zabıt İşleri" başlıklı makale, s. 3

kazanacak ve TBMM kâtipliğinde göreve alınacaktır. Yirmi ayın sonunda yani 30 Haziran 1930 tarihinde TBMM, bundan böyle görüşme zabıtlarının Arap harfleri yerine stenografi ile kayd edilmelerini kabul edecektir." [1]

Avram Benaroya, stenografi sisteminin Mecliste tam uygulanabilmesinde dönemin TBMM Genel Sekreteri Veysel Adil Genya Bey'in çok büyük emeklerinin geçtiğinden bahsetmektedir. *"Eski süvari binbaşısı Veysel Adil enerjik, aynı zamanda doğru düşünceli, sağduyulu, iyi ve fedakâr bir insandı. Büyük Millet Meclisi bugün eksiksiz bir stenografi ekibine sahip olmasını ona borçludur. O olmasaydı stenografi sisteminin yasama çatısı altında yer alması belki de imkânsızdı."* [2]

Türkiye'de başlayan modern stenografi çalışmalarının öncüsü Prevost-Delaunay ve Duploye sisteminden esinlenen Avram Benaroya'dır. Daha sonraları Pitman ve Gabelsberger sisteminin Türk dili özelliklerine uyumu sağlanarak elde edilen karma bir sistem kullanılmıştır. *"Türkiye'de ise İngiliz Pitman ve Alman Gabelsberger'in kendi adıyla anılan sistemlerinin Türk dili özelliklerine uyum sağlanmasıyla elde edilen karma bir sistem stenografi öğretilmektedir."* [3]

Karma sistemle ilgili ilk çalışmaları 1943 yılında kurulan Stenografi Komisyonu gerçekleştirmiştir. Bu Komisyon, 1928'den beri ülkemizde öğretilen Benaroya sisteminden de yararlanarak "Komisyon Stenosu" adı verilen yeni bir sistem oluşturmuştur. *"Bu sistemde fonetik çiftler (BP, DT, SZ...gibi) aynı işaretle gösterilmiş, her harf için ayrı bir işaret kullanılmamıştır. Yazıya geometrik şekiller egemendir. Köşeler fazladır, yaylar derindir; ünlüler başta, ortada ve sonda değişik şekillerde yazılmaktadır."* [4]

Ancak okuma ve yazmada bazı sıkıntılar yaratan bu sistemin yerine, Türkiye'de çeşitli okullarda ders veren meslek öğretmenlerin bir araya gelmesiyle oluşturulan Öğretmenler Komitesi stenografinin Türkiye'de kullanılışında birçok yenilikler getirmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı denetiminde toplanan Öğretmenler Komitesi Rabia Ak, Ahmet Akyol, Leman Baydan, Muzaffer Okutkan, Ayten Cenkci, Sevim Ürkmez, İhsan Yener gibi branş öğretmenlerinin bir araya gelmesiyle 1956, 1957, 1958 yıllarında çeşitli toplantılar düzenlemiş ve stenografinin geliştirilmesi üzerinde çalışmalarda bulunmuştur. En son 1959 yılında Amerikalı eğitim müşaviri Dr. Anthony Lanza'nın başkanlığında toplanan Öğretmenler Komitesi sisteme son şeklini vermiş, bugünkü steno sistemini hazırlamış ve bu çalışmalar "Yeni Stenografi Metodu" adı altında bir kitap hâlinde yayınlanmıştır. *"Komite,*

---

(1) Rıfat N. Bali, Unutulmuş Bir Yahudi Gazeteci, Avram Benaroya; 47 Numara Yayıncılık, İstanbul, 2009, s. 13
(2) Rıfat N. Bali, Unutulmuş Bir Yahudi Gazeteci, Avram Benaroya; 47 Numara Yayıncılık, İstanbul, 2009, s. 67
(3) Reşat Yazıcı, Stenografi, Aygül Matbaacılık, Ankara, 1990, s. 7
(4) Muzaffer Okutkan, Stenografi, MEB Basımevi, İstanbul, 1986, s. 183

Maarif Vekâletinin yetkisi dahilinde 1956 senesinde İstanbul'da, 1957, 1958, 1959 senelerinde Ankara Ticaret Yüksek Öğretmen Okulu'nda toplanmıştır." [1]

Ancak Türkiye Büyük Millet Meclisindeki tutanak yazımında hız ve verim açısından yetersiz kalan bu sistemi TBMM eski Tutanak Müdürü Ahmet Varol yeniden geliştirmiş ve bu sistem günümüz Parlamento stenosunun esasını oluşturmuştur. Daha sonraki süreçte dilimize yeni giren ve Parlamentoda sıklıkla kullanılan kelimeler için devamlı eklemeler, kullanılmayan kelimeler için ise çıkarmalar yapılmış ve Parlamento stenosu devamlı bir canlılık içinde kalmıştır.

20 Temmuz 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı'ndan sonraki siyasi gelişmeler Kıbrıs Türk Federe Devleti'nin ve Kıbrıs Meclisinin kurulması sonucunu doğurmuştur. Bu dönemde Kıbrıs Türk Federe Devleti ve Kıbrıs Meclisinin kuruluş ve teşkilatlanma çalışmalarında Türkiye'deki benzer kurum ve yapılar dikkate alınmıştır. Dönemin Dışişleri Bakanlığı Kıbrıs Masası sorumlusu Büyükelçi Ecmel Barutçu Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanak Müdürlüğü ile temasa geçerek Kıbrıs Meclisinde tutanak hizmetlerinin gerçekleştirilmesi için Türkiye Büyük Millet Meclisinden stenograf talep etmiştir. Bu süreçte -Kıbrıs Meclisinde tutanak hizmetlerinin verilebilmesi için- Kıbrıs'tan gelen görevlilere TBMM Tutanak Müdürlüğünce stenografi ve diğer tutanak hizmetleri hususunda bilgi desteği verilmiştir. Özel görüşmeler esnasında Büyükelçi Ecmel Barutçu, bakanlık ve başbakan yardımcılığı görevlerinde bulunan babası Faik Ahmet Barutçu'nun da öğrencilik yıllarında Meclisi Mebusanda zabıt kâtipliği (stenograflık) yaptığını belirtmiştir. Ancak Tutanak Hizmetleri Başkanlığı hafızasında yer alan bu bilgiye, eski Trabzon ve Ankara Milletvekili olan gazeteci, hukukçu Faik Ahmet Barutçu'nun ne Meclise kendi el yazısıyla verdiği "Tercümei Hâl Kâğıdı"nda ne de Kurtuluş Savaşı'yla başlayan siyasi anılarında ulaşılamamıştır. Ancak *"Trabzon milletvekili seçilerek girdiğim siyasi hayatta millî ve vatani görevimi yerine getirmeye çalışırken günün önemli olaylarını yazmayı ihmal etmedim"* [2] diyen Faik Ahmet Barutçu'nun Meclise girdiği ilk günden itibaren eski Türkçeyle tutmaya başladığı notlar 16 kalın defter doldurmaktadır. Acaba bu çabası eski bir zabıt kâtibinin alışkanlığı olarak yorumlanabilir mi bilmiyoruz!

Son söz olarak, stenografi, dünyada meclis oturumlarında, mahkeme duruşmalarında, iş görüşmelerinde kullanılmaktadır ancak Türkiye'de stenografinin en yoğun kullanıldığı ve hatta tek kullanıldığı yer Türkiye Büyük Millet Meclisidir. Önceleri gazetecilik, ticaret ve sekreterlik okullarında stenografı eğitimi verilmekteyken günümüzde ise sadece TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından TBMM'nin stenograf ihtiyacını karşılamak üzere stenografi eğitimi verilmektedir.

---

(1) Yeni Metod Stenografi Öğretimi, 1956-1959 Stenografi Öğretmenleri Komitesi, Ticaret Yüksek Öğretmen Okulu Yayınları, 1959, Ankara, s. 2

(2) Faik Ahmet Barutçu, Siyasi Hatıralar, 21. Yüzyıl Yayınları, Ankara, 2001, c. 1, s. 11

KAYNAKÇA:

1) Asım Us, Gördüklerim, Duyduklarım, Duygularım, Vakit Matbabası, İstanbul, 1964.

2) Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, Bir Lise Öğrencisinin Millî Mücadele Anıları, Varlık Yayınevi, Ankara, 1971.

3) Vehbi Koç, Hikâyem, İstanbul, 1973.

4) Faik Ahmet Barutçu, Siyasi Hatıralar (Millî Mücadeleden Demokrasiye) 21. Yüzyıl Yayınları, Ankara, 2001, C. 1.

5) Prof. Dr. Mesut Çapa, Faik Ahmet Barutçu-Hayatı ve Kişiliği, Trabzon Valiliği Yayınları, Trabzon, 1998.

6) Rıfat N. Bali, Unutulmuş Bir Yahudi Gazeteci, Avram Benaroya-Hayatı ve Anıları, 47 Numara Yayıncılık, İstanbul, 2009.

7) Emre Polat, Osmanlı'nın İlk Yahudi Sosyalisti- Avram Benaroya ve Faaliyetleri, Truva Yayınları, İstanbul, 2004.

8) Avram Benaroya, Türkçe Lisanına Mahsus Stenografya Usulü, Dersaadet Matbaa-i Âmire, İstanbul, 1917. (Eskiyazı)

9) 1956-1959 Stenografi Öğretmenleri Komitesi, Yeni Metod Stenografi Öğretimi, Ticaret Yüksek Öğretmen Okulu Yayınları, Ankara, 1959, 1. Baskı.

10) 1956-1959 Stenografi Öğretmenleri Komitesi, Yeni Metod Stenografi Öğretimi, Ticaret Yüksek Öğretmen Okulu Yayınları, Ankara, 1961, 2. Baskı.

11) Carl Faulmann, Yazı Kitabı-Tüm Yerkürenin, Tüm Zamanların Yazı Göstergeleri ve Alfabeleri, Çev: Itır Arda,Türkiye İş Bankası Yayınları, Mas Matbaacılık, 2001.

12) Hakkı Tarık Us, Meclis-i Mebusan 1293-1877 Zabıt Ceridesi, Vakit Gazetesi, Matbaa Kütüphanesi.

13) Prof. İhsan Güneş, Türk Parlamento Tarihi, I. Ve II: Meşrutiyet.

14) Nejat Yada, Stenografi, Meral Yayınevi, İzmir, 1971.

15) Vehbi Taş, Kısa Stenografi, İstanbul, 1969.

16) Reşat Yazıcı, Stenografi, Aygül Matbaacılık, Ankara, 1990.

17) Muzaffer Okutkan, Yeni Stenografi, Kalite Matbaası, Ankara, 1980

18) Muzaffer Okutkan, Stenografi, Millî Eğitim Bakanlığı Basımevi, İstanbul, 1986.

19) Kazım Arar, Stenografi, Sümer Matbaası, Ankara, 1942.

20) Dr. Said Öztürk, Osmanlı Belgelerinde Siyakat Yazısı, Osmanlı Arşivleri Dairesi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1994.

21) Meclisi Âyan Zabıt Ceridesi, Otuzbeşinci İnikad, 9 Şubat 1325 (1909) Salı.

22) Tan Gazetesi, "Memleketimizde Zabıt İşleri", 31 Ekim 1945

23) Hürriyet Gazatesi, "130 Yıllık Konak Yeniden İnşa Edildi", 1 Ağustos 2009.

24) Meydan Larousse, "Stenografi", c. 11, s.547.

25) "www.interstenoturk.com."

26) "www.wikipedia.org.", "Stenografi" başlığı.

27) "www.suvaridergi.org.", "Notaria" alt başlığı.

BAŞLARKEN...

Stenografi, sözleri söylendikleri hıza çok yakın bir süratle yazabilmek amacıyla belirli işaretler (nokta, çizgi, daire ve yarım daire şeklinde) kullanılarak oluşturulan bir yazı sistemidir.

Stenografi öğrenim süreci iki ana bölüm olarak ele alınabilir. Birinci bölüm stenografinin etkin kullanımı için çok önemli bir temel teşkil edecek olan, stenografi kurallarının bütünüyle öğrenildiği kaide eğitimidir. Bu süreçte sırasıyla bütün kuralların teorik olarak çok iyi kavranılması, yapılacak pratikle de kuralların en küçük bir tereddüde düşülmeyecek şekilde, hızlı ve akıcı bir biçimde uygulanması becerisinin kazandırılması amaçlanmaktadır.

İkinci bölüm ise hız çalışmalarından (yazma ve okuma pratikleri) oluşmaktadır. Bu bölümde sağlanacak başarı, kaide çalışmalarında gösterilecek özen ve titizlikle doğrudan ilgilidir. Hız çalışmalarına geçildiğinde bir kelimenin nasıl yazıldığı konusunda en küçük bir tereddüdün bile kalmamış olması gerekir. Bundan sonra yapılması gereken ise bol bol pratikle, düşük hızlardan başlamak üzere, ulaşılabilecek maksimum hıza ulaşmak olacaktır.

Stenografi eğitiminde birim zaman içerisinde yapılacak çalışma neticesinde ulaşılabilecek hız düzeyi kişiden kişiye değişiklik gösterebilmektedir. Kişisel beceri ve pratik için ayrılan zamana bağlı olarak bu tarz farklılıkların görülmesi kaçınılmazdır.

Stenografi eğitiminde nihai amaç belli bir hız düzeyine ulaşmak ve bu hızda yazılan bir steno metnini hatasız olarak deşifre edebilmektir. Bu konu aynı zamanda

stenografi eğitiminin temel güçlüğünü oluşturur çünkü stenoyla yazılan her şey aynı rahatlıkla deşifre edilemeyebilir. Bunun nedeni de stenografide kullanılan temel ve yardımcı işaretlerin kendine özgü yapılarıdır. Bu işaretler olması gerekenden farklı (daha uzun, daha kısa, daha büyük, daha koyu) yazıldıklarında çok büyük bir ihtimalle okuma güçlüğü ortaya çıkarabilmektedir. Bu nedenle, kaide eğitimi aşamasında temel işaretler ve bütün kurallar tam anlamıyla öğrenilmeli ve standart, doğru ve düzgün bir yazım becerisi kazanılmalıdır.

Yazım çalışmaları için herkesin kendi el alışkanlığına göre seçeceği incelik ve yumuşaklıkta bir kurşun kalem tercih edilmelidir.

BİRİNCİ BÖLÜM

STENOGRAFİDE KULLANILAN TEMEL İŞARETLER

1. KURAL

Kısa Düz Çizgiler (4 mm)

B, P :	Bebe:	Pepe :
D, T:	PTT:	Dede:
K, G, Ğ:	Kepek:	Kek:
L :	Leke:	Leb:
F, V:	Velev:	Felek:

Uzun Düz Çizgiler (8 mm)

S, Z:	Zevk:	Zedele:
R :	Ref:	Rezede:

Uyarı: Kelime içinde "e" seslisine ait özel bir işaret kullanılmaz. Temel işaretler yalnızca ilgili sessiz harfi ifade edebildiği gibi, bu sessizlerin yanına gelebilecek "e" seslisini de birlikte ifade edebilir.

Alıştırmalar

Peltek: | Delege: | Kefede:

Debdebe: | Bellek: | Bek:

Kelek: | Devede: | Belle:

Bekle: | Lekede: | Kek:

Gevele: | Zedele: | Zevk:

Petek: | Kelebek: | Zevzek:

Uyarı: Düz çizgilerin birleştirilmesinde kullanılan kırıklıklar hafif aşağı ve sağa doğrudur.

Küçük Eğri Çizgiler (4 mm)

: C, Ç, Ş, J

: M (Kelime içinde ve bazı hallerde kelime başında)

: N

: Y, H (Kelime başında)

: Kelime ortasında “A”

: Kelime ortasında “O, Ö, U, Ü”

Çene:	Cereme:	Cep:
Şef:	Peçete:	Peçenek:
Kemer:	Fener:	Cer:
Reçete:	Çene:	Ye (emir):
Genel:	Felç:	Şevk:
Cetvel:	Kepenek:	Dejenere:

2. KURAL

SESLİ HARFLERİN KELİME İÇİNDE GÖSTERİLMESİ

"A" ve "O" seslileri kelime ortasında kullanıldıklarında açının dışında yazılır ve yazılış şekli bir sonraki harfe göre belirlenir.

"O" yuvarlağı "A" yuvarlağına göre iki kat büyük yazılmalıdır.

(o) ***"A" yuvarlağına ait örnekler***

Bal:	Bak:	Raf:
Rap:	Lal:	Lak:
Şafak:	Cevap:	Dalak:
Kavak:	Kasap:	Şelale:
Celal:	Kazak:	Kaçak:
Nal:	Kav:	Başak:

(O) ***"O" yuvarlağına ait örnekler***

Bul, bol:	Dol:	Çuval:
Cop:	Çubuk:	Kumaş:

Dök,dük: Koç, göç: Buçuk:

Kulak: Düdük: Güdük:

"I" ve "İ" Çengeli: yönlerinde yazılan küçük bir yarım daire olarak düşünülebilir. Nasıl yazılması gerektiği kendisinden sonra gelen işaretin yazılışına göre belirlenir.

I-İ çengeline ilişkin örnekler:

Kik: Pik: Dik:

Pilav: Bil, pil: Fil:

Dil: Diş: Zil:

Çil: Kil, kıl: Kış:

Kiler: Kitap: Beşir:

Çevik: Şive: Pek:

Piliç: Dilek: Bilek:

Alıştırmalar

Şevk:

Genel:

Cetvel:

Keşkek:

Gene, kene:

Cevap:

Reçete:

Buçuk:

Şafak:

Dok, dök:

Gül, kul:

Dene:

Dalak:

Peçete:

Cep:

Bil:

Dış:

Keşide:

Biftek:

Çiv:

Çiçek:

3. KURAL

"A" ve "O" Seslilerinden Sonra Gelen "İ" Çengeli

"A" ve "O" yuvarlaklarından sonra gelen "i" seslisine ait çengel, durumunu kendisinden sonra gelecek sessiz harfin işaretine göre alır ve çoğu kez "ı" ve "i" seslisinden önce bir "y" veya "h" harfi varmış gibi okunur:

Cahil:	Raif:	Rahip:
Nail:	Çaylak:	Laik, layık:
Faik:	Kayık:	Şaibe:
Kâhin:	Şahin:	Rayiç:
Fail:	Mayın:	Kayış:
Şöyle:	Böyle:	Şair:
Bayır:	Kayır:	Kaynana:
Zayi:	Zail:	Kaide:
Koyun:	Boyler:	Boyner:
Kayraktepe:	Bayrak:	Fayton:

Alıştırmalar

Küçük çocuk Bebek'te, kulüpte:

Faik, çayırlıkta dolaş, bak:

Çürük diş:

Çatık kaş:

Gel Recep gel:

Çabuk gel ve ye:

ORTADA "A" HARFİNDEN SONRA GELEN "İ" ÇENGELİNİN YAZILIŞI

	B,P	D,T	L	F,V	K,G,Ğ	C,Ç,Ş,J	N	M	Y,H	R
K,G,Ğ										
L										
D,T										
F,V										
C,Ç,J,Ş										
N										
M										
R										
B,P										

4. KURAL

DÜZ İŞARETLERDE "T" ÇENGELİ

Bu çengel "T" harfinin hemen yanına gelen sesli harfe göre iki ayrı yönde çizilir.

a) "T" harfinden sonra "A, E, I, İ" seslilerinden biri gelmişse çengel saat yönünün tersine çizilir.

Tabak:	Tak:	Tel:
Ter :	Terlik:	Tez, tiz:
Tef :	Tazı:	Takı:
Tip :	Tik:	Tekil:

b) "T" harfinden sonra "O, Ö, U, Ü" seslilerinden biri geliyorsa çengel saat yönünde çizilir.

Top, tüp:	Tok:	Tüf:
Tur, tür:	Tuz, toz:	Tül:
Tokmak:	Tüzük:	Tuş:

Alıştırmalar

Takip:

Tabak:

Talep:

Tekamül:

Tarak:

Tekel:

Topuk:

Topaç:

Tutanak:

Dal budak, devede dudak:

Düdük ve topaç küçük çocukta:

KISA STENOGRAMLAR

Özel kurallara bağlı olmaksızın bir veya birkaç kelimeyi göstermek için kullanılan stenogramlara ***"kısa stenogram"*** denir.

Her :

Her bir:

Her ihtimale karşı:

Her hâlde:

Her şey:

Her şeyden evvel:

Her gün:

Herkes:

Her ne:

Her ne kadar:

Her vakit:

Her ne vakit:

Herhangi bir:

Ne kadar:

Ne vakit:

Ne olursa olsun:

Her an :

Binaenaleyh:

Her ne olursa olsun:

Herhangi bir şey:

5. KURAL

"T" Çengelinin Yaylı İşaretlere Takılışı

A) "Ta, te, tı, ti" çengeli yaylı işaretlerin içinde gösterilir. Burada saat yönü dikkate alınmaz.

Taş, taç:	Tane:	Tam, tim:
Tanık:	Tank, teneke:	Temel:
Tımar:	Tembel:	Tamer:
Tacir:	Tamir:	Tacik:
Tambur:	Taktik:	Tak tak:
Tevil:	Tevkif:	Teşvik:

b) "To, Tö, Tu, Tü" çengeli ise yaylı işaretlerin dışında gösterilir.

Tuş:	Ton:	Tüm:
Tomar:	Tünek:	Dönük:
Tombul:	Topaç:	Topuk:

Tembel Faik, bekle:

Teneke kap tamirde:

Necip her ihtimale karşı Raif'le Bolu'da kal:

Alıştırmalar

Nail, rafta bol tabak ve çatal:

Teneke kap tamirde:

Faik'le Refik Beşiktaş'ta:

Boş çuval nerede? Şefik'te:

Necip, her ihtimale karşı Raif'le tünelde kal:

Ne olursa olsun, çok çalış:

Tomar:

Tünek:

Tabloda:

Temelde:

Tacir :

Tımar :

6. KURAL

KELİME BAŞINDA "M" HARFİNE İLİŞKİN YUVARLAK

a) Düz İşaretlerde "m" harfinden sonra "a, e, ı, i" seslilerinden biri geliyorsa bu yuvarlak saat yönünün tersine çizilir.

Mat :	Map:	Mır, mar:
Mak :	Mal, mil:	Mekik:
Mektup:	Masal, misal:	Masif:
Marul:	Mecal:	Mektep:
Makine:	Meblağ:	Makale:
Medine:	Melik:	Malik:

b) "M" harfinden sonra "o, ö, u, ü" seslilerinden biri geliyorsa yuvarlak, saat yönünde çizilir.

Mod, müd :	Mob, mop:	Mor:
Müzik:	Motif:	Müzikal:
Model:	Murakabe:	Mülk:

c) Yaylı işaretlerde "M" yuvarlağından sonra "a, e, ı, i" seslilerinden biri geliyorsa yuvarlak, yaylı işaretin içinde yazılır.

Meşgale:
Mecelle:
Macar:

Memur:
Meşe:
Meneviş:

Minare:
Menekşe:
Meşale:

d) "M" yuvarlağından sonra "o, ö, u, ü" seslilerinden biri geliyorsa yuvarlak, yaylı işaretin dışında yazılır.

Muş :
Müşkül:
Mum:

Monopol:
Monokl:
Monolog:

Mucize:
Monoton:

Kısa stenogramlar

Herhangi bir sebeple:

Herkesten evvel:

Her ne surette:

Her ne suretle olursa olsun:

Her taraf, her tarafta:

Her türlü:

Her nasılsa:

Halbuki:

Alıştırmalar

Mukavele :

Mukabele :

Mekik:

Tedavül:

Münavebe:

Mübadele:

Mevkuf:

Meşale:

Tümer:

Münir:

Müşkül:

Monolog:

Mucize:

Medine:

Malak:

Macar:

Muş:

Zamk:

Masif:

Zümre:

Moral:

7. KURAL

KELİME BAŞINDA "S" HARFİNE İLİŞKİN YUVARLAK

"M" yuvarlağının büyüğü "S" yuvarlağıdır. Yazılış yönleri de "M" yuvarlağı ile aynıdır. "S" yuvarlağının büyüklüğü "O" yuvarlağı kadardır.

Sap:	Sek, sık:	Saz:
Ser, sar, sır:	Sebep:	Sene:
Seç, saç:	Sembol:	Sakal:
Sevap:	Skeç:	Sinek:
Sadık:	Sataş:	Sabotaj:
Statik:	Söz:	Sur:
Sokak:	Sabık:	Suzinak:
Söğüş:	Sümbül:	Sükse:
Süzek:	Sülale:	Sülük:
Sökük:	Sucuk:	Sumak:
Suç:	Sonuç:	Süreç:

Savaş: Sarık: Samur:

Sömürge: Sünepe: Sınır:

Sadık: Salı: Sümbül:

Alıştırmalar

Sadık'ta çene pek bol, saç ve sakal da pek çok:

Sokakta çocuk topacıyla:

Sönük fener:

Bayırda çiçek ne kadar da çok:

Manavda limon pek bol:

Depoda ne kadar çok kömür:

Bayırda latif çiçek ne kadar çok:

Naylon çorap dolapta:

Pek zavallı da bir rahip:

Şefik çok sadık talebe, pek de küçük:

Leylek de, çaylak da bir kuş:

Bak ne kadar pembe kelebek, kanadı da kopuk:

Bundan sonra çok çalış ve ne olursa olsun sonuç bekle:

Kısa Stenogramlar

Sonra:

Bundan sonra:

Mevzu:

Maksat:

Mecbur:

Münakaşa:

Münasip:

Münasebet(iyle):

Mümkün:

Mümkün mertebe:

8. KURAL

BAŞTA "H" VE "Y" ÇENGELLERİ

Bu çengeller düz çizgili stenogramların sağ ya da sol yanına çizilmekle oluşturulur.

1) Başta H çengeli + düz sesliler (H+a,e,ı,i) düz çizgi şeklindeki stenogramlarda saat yönünde çizilir.

Harfler	**H çengelinin takılışı**
d, t	
b, p	
k, g, ğ,	
l	
r	
s, z	

Hap, hep:

Harekât:

Hat, hit:

Hafif:

Hâl:

Hav:

Hatip:

Hitap:

Hak:

Hazine:

Hariç:

Halk:

Hare: 　　　　Hizip: 　　　　Helke:

Helik: 　　　　Helal: 　　　　Hilal:

Hereke: 　　　　Haz, his, hız, has:

2) Başta Y çengeli + düz sesliler (Y+a,e,ı,i) düz çizgi şeklindeki stenogramlarda saat yönünün tersine çizilir.

Harfler	**Y çengelinin takılışı**
d, t	
b, p	
k, g, ğ,	
l	
r	
s, z	

Yıl: 　　　　Yap: 　　　　Yat:

Yak: 　　　　Yiv: 　　　　Yer:

Yaklaş: 　　　　Yavaş: 　　　　Yasak:

Yetenek: 　　　　Yekûn: 　　　　Yetiş:

Yığınak:	Yedek:	Yabanıl:
Yad, yat:	Yağ:	Yağmur:
Yedişer:	Yelek:	Yelpaze:
Yılık:	Yitik:	Yirik:

9. KURAL

YAYLI İŞARETLERDE "Y" VE "H" ÇENGELİNİN GÖSTERİLMESİ

1) ***Başta H çengeli + düz sesliler*** (H+a,e,ı,i) yaylı stenogramın içinde gösterilir.

Harfler	H çengelinin takılışı
c, ç, ş, j	
y, h	
m	
n	

Hiç, haç:

Hacir:

Hamle:

Hamil:

Hamur:

Hamule:

Hane:

Haşere:

Haşır:

Hiciv, haşiv:

Hamak:

Hamile:

Hece:

Hemofil:

Hımbıl:

Hicap:

Haşere:

Haşır:

Hemşire:

Hanefi:

Hariç:

2) ***Başta Y çengeli + düz sesliler*** (Y+a,e,ı,i) yaylı stenogramın dışında gösterilir.

Harfler	Y çengelinin takılışı
c, ç, ş, j	
y, h	
m	
n	

Yamak:

Yamuk:

Yamaç:

Yanık, yenik:

Yeşil:

Yanak:

Yanardağ:

Yine:

Yanal:

10. KURAL

3) ***Başta H çengeli + yuvarlak sesliler*** (H+o,ö,u,ü)

"H" çengeli düz çizgi şeklindeki stenograma dikey olarak birleştirilirse "ho, hö, hu, hü" okunur.

Hop:	Hor:	Hödük:
Hüzün:	Hutbe:	Hurafe:
Hukuk:	Hol:	Husul:
Huruç:	Husuf:	

4) ***Başta Y çengeli + yuvarlak sesliler*** (Y+o,ö,u,ü)

"Y" çengeli düz çizgi şeklindeki stenograma dikey olarak birleştirilirse "yo, yö, yu, yü" okunur.

Yöre:	Yükle:	Yol:
Yok:	Yokuş:	Yürek:
Yulaf:	Yular:	Yoldaş:

11. KURAL

5) ***Yaylı İşaretlerde Başta H-Y çengeli + yuvarlak sesliler*** (H+o,ö,u,ü)

"H-Y" çengeli yaylı işarete dikey olarak birleştirilirse "ho,hö,hu,hü / yo,yö,yu,yü" okunur.

Hüner: Yum...: Yüce:

Yön: Yonca: Yumak:

Hoşt: Hoş: Hoşaf:

Hücre: Hoşbeş: Hoşur:

Yontuk: Yöndeş: Yönelteç:

Yönerge: Yumuk: Yunak:

"H" ve "Y" Çengellerinin Stenogramlara Takılışı

Ha, he, hı, hi	Ho, hö, hu, hu	Ya, ye, yı, yi	Yo, yö, yu ,yu
Her:	Hor:	Yar:	Yöre:
Has:	Hüzzam:	Yas:	Yüz:
Hani:	Huni:	Yeni:	Yunus:
Hacı:	Hoca:	Yaşa:	Yücel:
Hamit:	Hummalı:	Yama:	Yumak:
Hatır:	Hodri:	Yatır:	Yutar:

12. KURAL

"...LER-LAR" ÇOĞUL TAKISI

"S" ve "Z" işareti stenogramın sonuna geldiğinde "S" ve "Z" olarak okunmaz, ses uyumuna göre "lar" veya "ler" olarak okunur.

Çocuklar: Çocuklarda da: Çocuklarla:

Fedailer: Valiler: Gecelerde:

Sefiller: Kitaplarda: Benekler:

Babalar: Çayırlar: Bayırlar:

TEKRARLANAN KELİMELER ve "Kİ" EKİ

Tekrarlanan kelimelerin stenogramları ayrı ayrı yazılmaz, ilk kelime yazıldıktan sonra uygun bir yerinden küçük bir çizgi ile kesilir. Bu şekilde yazılan stenogram iki kez okunur. Eğer sözcük üç kez tekrarlanırsa bir çizgi ile daha kesilir.

Bu çizgi stenogramın sonuna yakın bir yerini veya sondaki takıyı keserse, o zaman kelimeye "ki" eki takılmış sayılır.

Çok: Çok çok: Çok çok çok:

Tane tane: Tane ki: Bol bol ki :

Küçük küçük: Çabuk çabuk: Ne ki:

Çabuk gel: Bu şekilde altı çizilen kelimeler veya cümleler iki kez tekrarlanmış sayılır.

ART ARDA GELEN HARFLER

Art arda gelen aynı harflerden ikincisi yazılmaz fakat yazılmış gibi okunur. Bu kuralın iki istisnası ise "millî ." ve "maddî " kelimeleridir.

Bakkal: Mükemmel: Tüccar:

Meccanen: Çanakkale: Muttali:

Kısa Stenogramlar

Fakat: Kalabalık: Karşı karşıya:

Karşı: Kanun: Kanun tasarısı:

Komisyon: Kanun teklifi :   Kilometre:

Alıştırmalar

Çatallarla tabaklar rafta:

Faik makul konuş ve her hâlde mektepte kal:

Şefik'le Raif neredeler?:

Bayırlarda çiçekler pek bol:

Demir taraklar kenarlarda:

Kuşlarla çiçekler pek latifler:

Faik, tane tane konuş ki:

Çaylak da kuş, leylek de kuş:

Cenupta dereler bol:

13. KURAL

SATIR, SATIR ÜSTÜ, SATIR ALTI KAVRAMLARI

Stenografiyle yazılmış bir metinde bazı kelimelerin satırda, bazı kelimelerin de satır üstünde veya altında yazılması gerekir.

Satır denildiğinde, yükseklikleri birbirinden ne kadar farklı olursa olsun, kelimelerin yan yana sıralandıklarında tümünün ortasından geçecek ve tüm satır boyunca devam edecek düz bir çizgi düşünülmelidir; satır üstü bu çizginin üstünü, satır altı da çizginin altını ifade eder.

STENOGRAMDAN AYRI NOKTA İŞARETİ

1) *Stenogramdan ayrı tek nokta: (·)*

a) Satırda ince nokta "bu" anlamındadır.

b) Satır altında ince nokta "o" anlamındadır.

c) Bu noktalar kalınlaştırılırsa "bunlar", "onlar" anlamını kazanırlar.

2) *Stenogramın sonunda ve hemen üzerinde tek nokta*:

a) Kelimenin en son işaretinin sonunda ve biraz üstünde gösterilen ince nokta "dır, dir, tır, tir" ekini;

b) Kalınlaştırılmış nokta ise aynı ekin "dırlar, dirler, tırlar, tirler" şeklindeki çoğul hâllerini ifade eder.

Bu çocuktur:

Bu kitap:

Onlar kitap:

Bu çocuk:

Bu kitaptır:

Bunlar kitaptırlar:

Onlar nerededirler:

Bunlar nerededir:

Bunlar valilerdir:

Bu kuştur:

O makinedir:

Bu kanundur:

Muş'tur:

Meşedir:

Monologdur:

Süttür:

Sivilcedir:

Makbuldür:

Mektuptur:

Mülktür:

Mordur:

Bunlar modeldirler:

Onlar kitaptırlar:

Şefik'le Refik nerededirler? Herhalde bakkaldadırlar:

Kemik taraklar bu eski ahşap dolaptadırlar:

Kuşlar dallarda cıvıl cıvıldırlar:

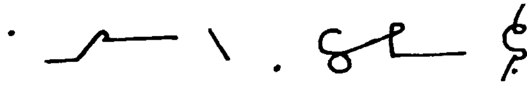
Bu böceklerle çiçekler çok latiftirler:

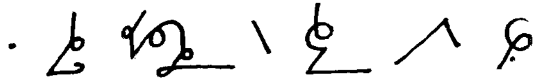
Çuval çuval sucuk ve teneke teneke bal dolaptadır:

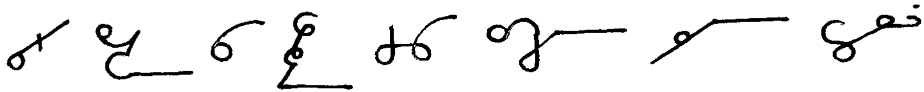
Bu deliler ve o çoraplar kaçıktır:

Bu bağda kaplumbağalar ve böcekler her vakit çoktur:

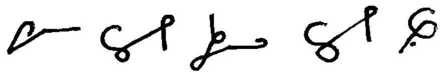

Mor mor menekşeler, sonra şakayıklar, bundan sonra sümbüller, laleler şuradadır:

Alıştırmalar

Tekelde şarap, bakkalda çorap çoktur:

Bu tabak çatlaktır ama yine de masadadır :

Kemal'le Şekip mutfaktadır:

Dereler şırıl şırıl, minik çocuk mışıl mışıl, sarı kedi mırıl mırıl:

Salamura tuz ve kabak bir kapta ve bu dolaptadır:

Küçük Selçuk Kemer'de tatildedir:

O çiçekler gölgede değil, güneştedirler:

Kısa Stenogramlar

Anayasa:

Ama:

Anayasa Mahkemesi:

Güzel:

Bir:

Mütemadiyen:

14. KURAL

"Bu" noktası yerindeki küçük bir "x" işareti ***"budur ki"***, "o" noktası yerindeki küçük "x" işareti ise ***"odur ki"*** anlamına gelir. Bu işaretler kalınlaştırıldığında ***"bunlardır ki"***, ***"onlardır ki"*** anlamına gelir.

Talebe odur ki: x Çocuk budur ki: x Baba odur ki: x

Liseliler onlardır ki: x Ağaçlar bunlardır ki: x

Stenogramın bittiği yerin hemen altına, "iz, yiz" noktasının yerine konulan küçük bir (x) işareti ***"...uz ki, ...iz ki"*** anlamına gelir.

Yapıyoruz ki: x Biliyoruz ki: x Gidiyoruz ki: x

Alıştırmalar

Liseliler mükemmel vasıflı kişilerdir:

Küçük Selçuk'lar her hâlde Kemer'dedirler.

Tüzükler, kanunlar, Anayasa'dadır.

Geniş bir mekanizma, genel bir zaaf:

Bütçeler, teftişlerle, tüzüklerle genel ve mükemmeldirler:

Mükemmel zaaflı değildir:

Bu bacanaklar, o kayınvalidelerdedirler.

Kısa Stenogramlar:

Başka:

Başka bir şey:

Behemehal:

Başka bir:

Beynelmilel:

Bilhassa:

Birçok:

Bir an:

Bir an evvel:

Bilahare:

Bir defa:

15. KURAL

KELİME ORTASINDA "H" VE "Y" ÇENGELİ

"İ" çengeli iki sessiz harf arasına ters bir şekilde konursa "y" veya "h" olarak okunur:

Beylik: Çeyrek: Çehre:

Peynir: Zeybek: Beytülmal:

Peyk: Zeynep:

"DEĞİL" İŞARETİ (ɔ): Stenogramın sonunda ve hemen üzerinde küçük bir yay şeklindedir.

Küçük değil: Küçük değildir: Küçük değildirler:

Küçük değiller: Soğuk değil: Sıcak da değil:

Nafile değil: Bacanak değildirler: Bakan değiller:

16. KURAL

İKİ VEYA İKİDEN ÇOK HARFLİ İŞARETLER

Ortada veya Sonda "t-d + sesli harf + r" Hecesinin Gösterilmesi

Kelimenin başındaki bir heceden sonra "dır-dir, tır-tir, dar-der, tar-ter, dor-dör, tor-tör, dur-dür, tur-tür…" hecelerinden biri geliyorsa, bu heceler "……" işaretiyle yazılır.

Kadar:	Kadir:	Peder:
Doktor:	Satır:	Südur:
Müdür:	Medar:	Metre:
Noter:	Çavdar:	Tatar:
Tutar:	Miktar:	Naturel:
Çadır:	Çatır çatır:	Gider:
Gönder:	Çıtır çıtır:	Natır:
Baytar:	Kaytar:	Defter:
Traktör:	Şantör:	Defterdar:

Kısa Stenogramlar

Bir kere daha:

Bir defa daha:

Bugüne kadar:

Bir takım:

Bir dereceye kadar:

Birden bire:

Bu husus :

Bunun için:

Birkaç:

Bir müddet evvel:

17. KURAL

***Açıklama*:** Konuşma hızına yazıyla erişebilmek için bazı basit işaretleri bir takım kurallar çerçevesinde kolayca yazılır hâle getirmek zorunluluktur. Kısa stenogramlar, baştaki özel alfabe işaretleri ve noktalar, kısaltma kurallarına girmeye başladığımızın belirtileridir. İki veya üç harfli işaretler de buna dahildir.

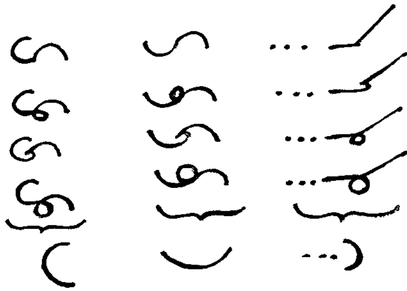
Tek bir işaretin iki veya daha çok harfi bir arada göstermesi hâlini iki ayrı listede göreceğiz.

Yaylı küçük işaretler iki misli büyük yazıldıklarında sonlarına "bir sesli + m sesini" veya sesli olmaksızın "m" sesini alırlar.

TABLO 1

İşaret	Anlamı	Okunuşu	Örnekler
	C, Ç, Ş, J	(C,Ç,Ş,J + sesli+ M) veya (C,Ç,Ş,J+M)	Cemal: Peşmerge: Biçim: Necm:
	N	(N + sesli+ M) veya (N+M)	Namık: Numune:
	Y (Kelime başında Kullanılmaz)	(Tır,tar,tur,dar,dır+sesli+M) Veya (Tr,dr+sesli+M)	Kötürüm: Melodram Kaderim: Jandarma:
	M Kelime başında kullanılmaz	(M+sesli+M)	Tamam: Mumum:

Not: Aşağıdaki yazım şekilleri hiçbir zaman kullanılmaz:

Şimşek: Şimşir: Çamaşır:

Panama'da: Çamlıklarda: Teşmil:

Keşmir: Şamata: Matemim:

Mütemmim: Sinemada:

Kısa Stenogramlar

Acaba: Ayrı: Aynı:

Aynı zamanda: Aynen: Amerika:

Arkadaş:

Alıştırmalar

Takip: Tekne: Tekel:

Tüfek: Tuz: Tez:

Tur: Tüzel: Tomar:

Tabloda: Tacir: Tanık:

Teneke: Dönek: Ter:

Topuk:	Şımarık:	Samim:
Nemçeli:	Name:	Mimik:
Mamak:	Minör:	Şambaba:
Çemişkezek:	Cümbüş:	Şimal:
Çimdik:	Çetrefil:	Cumbadak:
Nümayiş:	Şemail:	Cemre:
Çömçe:	Matemim:	Konum:
Pejmürde:	Şömine:	Tamam:
Kalamam:	Jambon:	Biçim:
Nemcil:	Cumba:	Çavdar:
Çimdar:	Sinemada:	Saat:
Cemaat:	Çömlek:	Dinamik:

Kısa Stenogramlar:

Başbakan:

Başbakan Yardımcısı:

Başbakanlık:

Başka türlü:

Bir türlü:

Bakanlar Kurulu:

Belli başlı:

Bahis konusu, bahse konu:

18. KURAL

TABLO 2

İşaret	Anlamı	Okunuşu	Örnekler
	(K,G,Ğ + sesli + R) Veya (K,GĞ,+R)	kar, ker, kır, kur gar, ger, gır, gur vb.	Karada: Takrib:
	(F,V + sesli + R) Veya (F,V+R)	far, fer, fır, fur var, ver, vır, vur vb.	Faruk: Müşavir:
	(B,P + sesli + R) Veya (B,P+R)	bar, ber, bır, bur par, per, pır, pur vb.	Kibir: Vapur:
	(R+ sesli + R)	rar, rer, rır, rur vb.	Karar: Terör:
	(S,Z + sesli + R)	sar, ser, sır, sur vb. zar, zur, zer, zir	Pazar: Zarif:

Bulgarlarla:	Dülgerlerle:	Konserve:
Çukurova'da:	Bakraç:	Kibir:
Satır:	Karış:	Zarar:
Mürur:	Diğer:	Şevrole:
Semaver:	Kasırgada:	Gazete:
Fodul:	Bar, bere:	Kur:
Rapor:	Karar:	Zifir:

Kısa Stenogramlar:

Beraber:	Bile:	Bilfiil:
Bin bir:	Bin türlü:	Bir gün:
Bir şey:	Birleşmiş Milletler:	Birleşik Devletler:
Başlı başına:	Bir müddet sonra:	Büyük Millet Meclisi:

Alıştırmalar

Bu fikir pek mükemmeldir.

Cebir ve matematik her hâlde çok çetrefildir.

Biçare tembel talebeler tiril tiril.

Bu sınıfta kırk kadar talebe.

40

Spiker mikrofonda değildir, bürodadır.

O müdürle bu şef ve memurlar neredadirler.

Delegeler kongrede değillerdir.

Onlar kibar çocuklardır, kaba değildirler.

Bu maşrapalar da boştur, o şişeler de.

Sopranolar baritonlarla ve diğer kişilerle konserde değillerdir.

Çamlar ve kayınlarla köknarlar, meşeler çoktur.

Bundan sonra Amerika'dan gece geç.

Bu raporlar ve kitaplar kayıptırlar.

19. KURAL

KALINLAŞTIRMA

Bundan önceki derslerde gördüğümüz işaretler temel steno işaretlerini, dolayısıyla stenografinin iskeletini teşkil ederler. Bütün bu işaretler kalemin biraz kuvvetlice bastırılmasıyla kalınlaştırıldıklarında, o işaretin kendi okunuşuna ek olarak “an, en, ın, in” sesi alır.

Kalınlaştırma, üç harften oluşan ve üçüncü harfi “n” olan hemen hemen her heceye uygulanır.

Kelime başında kullanılan yuvarlak ve çengeller kalınlaştırma kuralına uygun olan ilk hecelerde kullanılmaz, aşağıdaki örneklerde olduğu gibi kalınlaştırma kuralı uygulanır.

Tanker: Manto: Santral:

Hançer: Yankı: Hantal:

İşaret	Yazılışı	Okunuşu
/	/	Ran, ren, rın, rin
–	–	Dan, den, dın, din
/	/	Kan, ken, kın, kin
/	/	Lan, len, lın, lin
\	\	Van, ven, vın, vin
\	\	Fan, fen, fın, fin
c	c	Can, cen, cın, cin
⌒	⌒	Man, men, mın, min
|	|	Ban, ben, bın, bin Pan, ben, pın, pin
—	—	San, sen, sın, sin Zan, zen, zın, zin
—	—	Ların, lerin
ͻ	ͻ	Han, hen, hın, hin Yan, yen, yın, yin

Cenk:

Dingin:

Sapan:

Yangın:

Genç:

Zindan:

Dindar:

Düzen:

Cengâver:

Mintan:

Dikmen:

Babacan:

Düşman:

Donanma:

Benden:

Beden:

Doğan:

Dindaş:

Mağruren:

Ceylan:

Yangınların:

Çiğköfte:

Dilberdudağı:

Tanker:

Mantık:

Sandık:

Manzara:

Mendil:

Jandarma:

Kandıra:

Tümen tümen:

Duman duman:

Centilmen:

Tanrıdan:

Takdir:

Çanak:

Canavar:

Bütan:

Kadın:

Pişman:

Kadın:

Bakan:

Bankadan:

Çatanadan:

Cins:

Cebir:

Cebren:

Başından:

Kaşından: | Konser: | Kanser:
Şişman: | Çengel: | Kocaman:
Camekân: | Şamdan:

Alıştırmalar

Duman: | Lütfen: | Salimen:
Koton: | Kurul: | Metan:
Vatan: | Çelişken: | Nesrin:
Kütlelerin: | Doğaçlama: | Cenup:

Kısa Stenogramlar

Bir hâl: | Bir müddet sonra: | Bu hâlde:
Bu itibarla: | Böyle bir: | Bugün:
Bunun gibi:

20. KURAL

2) İlk hecesinde "o, ö, u, ü" seslilerinden biri olan kelimelerde ilk hecede kalınlaştırma uygulanmaz. Önceki hece içinde "o, ö, u, ü" seslilerinden biri varsa, bu heceyi izleyen hece sadece "un" ve "ün" sesini elde etmek üzere kalınlaştırılabilir.

Bölüğün:

Pulun:

Kolun:

Şoförün:

Müdürün:

Koton:

Cenup:

Sinop:

Sonunda:

Somun:

Kolon:

Köpek çakırdan kepek değil ciğer bekler.

Bu çiğköftelerle şu köfteler doğaldır ki pek güzel değil.

Bu masalar kare şeklindedir.

Doğal liderler pek de çalışkandırlar.

Bu çocuklar, kızıl kızıl mangalda tutuşan kömür, bir moruk dededen masal dinlerler.

Bu raporlar kayıp paraların bankalarda bulunan defterleriyle ilgilidir.

Son söz Faik Dikbaş'tadır.

Tasarruflar ve çekler bankadadır.

Çobanlar her gün kaval çalarlar, köylüler çift sürerler.

Herkes bu grevin güç bir şekilde değil, kolaylıkla ve çabuk çözümünü bekler.

Memurlar her zaman bu koşullarda çalışırlar.

On seneden sonra Bayındırlık Genel Müdürlüğü ve diğer daireler müdürleri güçlükle geniş limanlarda.

Paralar kuruş kuruş birikir ve tasarruf zenginliğin sebeplerindendir.

Bu soğuk günlerde kalorifer bir süs değil, ne çare ki çok kişiler zengin değil, sıcak bir binadan ve konfordan yoksundurlar.

Kısa stenogramlar:

Bu zamanda:	Bu münasebetle:	Bundan:
Bundan başka:	Bununla:	Bununla birlikte:
Bunun üzerine:	Bu sebeple:	Bu suretle:
Bu meyanda:	Bunda:	Bununla beraber:
Bütün:	Bundan önce:	Bundan önceki:
Bahis mevzuu:	Cumhuriyet:	Cumhurbaşkanı:
Cumhuriyet hükûmeti:	Cumhurreisi:	Çünkü:

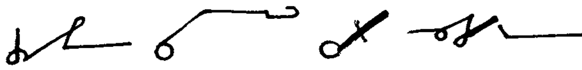
Kemanlar, davullar, laternalar burada değil o vagondadırlar.

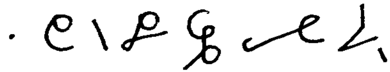
Kıtlık, tembel ve fakir kişilerin her zaman başındadır.

Bayraklar surlarda serin serin dalgalanırlar.

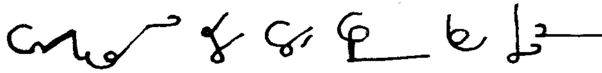
Bu saç ve sakal çabuk traş bekler.

Balkan dağlarında çamlar ve kayınlarla meşeler, ladinler çoktur.

Ceylanpınar'da kaval çalan çobanlar bugün burada değiller.

Bu garip vadilerde bülbüller susar, baykuşlar coşar.

Alıştırmalar

Çamurun:

Tütün:

Çıkınların:

Şadırvan:

Titrek:

Kırık:

Kırıkkale:

Kürek:

Sütten:

Sinan:

Suların:

Damarından:

Kantarın:

Şamandıradan:

Sen:

Tekerlek:

Kandıra'da:

O bundan çok zevk ve gurur duyar.

Ne çare ki çok kişiler zengin değildir.

Pederim, kederinden fütur getiren bir bunak değil, kibar bir centilmendir.

Senatörler Kayseri'de değil Çemişkezek'tedirler.

Mücrimin:

Jelatin:

Şuradan, curadan:

Şûradan:

Refik:

Cahil:

Beylik:

Peynir:

Zeynep:

Bayır:

Şair:

Çaylak:

Bulamaç:

Münafık:

Baykuşlar:

Gebeş:

Şafak:

Tevkif:

Mevkuf:

21. KURAL

SONDA SESLİLER VEYA ÇENGELLER

Stenogramın sonundaki çengeller yönlerine göre çeşitli anlamlar kazanırlar. Bu çengeller aşağıdaki tabloda bir "d" stenogramına bağlı olarak gösterilmiştir.

Çengel	1. Grup anlamı	2. Grup anlamı	Örnekler
A	A, ay, ah	At, az, as	Masa, mizah, mezat, masat:
E	E, ey, eh	Et, ez, es	Kadeh: Nefes: Çerez:
I, İ	İ, iy, ih I, ıy, ıh	İt, iz, is It, ız, ıs	Salı: Veli: Satıh: Zili: Kili, kilit:
U	U, uy, uh Ü, üy, üh O, oy, oh Ö, öy, öh	Ut, uz, us Üt, üz, üs Ot, oz, os Öt, öz, ös	Ruh: Nuh: Çöz: Fanus: Sütü: Koz, kös, köz: Karaköy:
N'nin minyatürü	Nın, nun Nin, nün	Bittiği yerin hemen yanına, altta	Pencerenin: Tencerenin:
M'nin minyatürü	Mı, mi Mu, mü (Soru ekleri)	Bittiği yerin hemen yanına, üzerine	Pencere mi?

Not: Bir sessiz harf kalınlaştırılıp sonuna da bir sesli çengeli getirildiğinde, araya bir "y" sesi aldığı kabul edilir.

Batarya:	Angarya:	Kanarya:
Polis mi:	Çatının:	Toy, tüy:
Tüh:	Doz:	Tay:
Su:	Mecaz:	Sonu:
Jet, şeyh:	Cet:	Rey, ret:
Sözü mü:	Domuz:	Komşunun:

Kısa Stenogramlar

Alelacele:	Alaka, alakalı, alakadar:	Aksi hâlde:
Alelade:	Antidemokratik:	Amerikan:
Bilmukabele:	Beyefendi:	Devlet:
Daha:	Daha ziyade:	Daha fazla:
Daha başka:	Daha çok:	Daha evvel:
Daha sonra:		

Alıştırmalar

Kabinenin: 		Kaset: 		Su mu:

Çatının mı: 		Kanıt, kanı: 		Cavit, şafi:

Küfenin: 		Ticaret: 		Zirai:

22. KURAL

“A” ÇENGELİNİN STENOGRAMA TAKILIŞI

Saat yönünün tersine ve stenogramın devamı şeklindedir.

d-t	p-b	k-g-ğ	f-v	L	R	s-z	M	N	c-ç-ş-j	y-h

Bina:

Yay:

Hay hay:

Takat:

Tokat:

Salat, silah:

Cevat:

Kaza:

Keza:

Feza:

Basra:

Sonat:

Sanat:

Kiraz:

Mandıra:

Kotra:

Baca:

Münazara:

Roma:

Hayat:

Kapa, kapat:

Dakika:

Daday:

Zekâ:

Palas:

Menfaat:

Padişah:

Fayda: Mübalağa: Tebligat:

Dana: Topla: Subay:

Münacat: Damat: Bakla:

Kosova: Kıraat: Sofra:

Seza: Vaka: Kızılay:

Pusat: Sevda: Kısa:

Sofra: Buğday: Müracaat:

Kolay: Kalay: Feza:

Kısa Stenogramlar

Dahi: Daima: Daire:

Dairesinde: Dairede: Derhal:

Danıştay: ...den başka: ...den başka bir:

...den başka bir şey: ...den-dan beri: ...den dolayı:

...dan-den evvel: ...den-dan sonra:

Alıştırmalar

Çamaşır:

Name:

Cuma:

Tamam:

Cemaat:

Şömine:

Nümayiş:

Minör:

Sinema:

Matemim:

Şemail:

Nonoş:

Kötürüm:

Mamak:

Mimik:

Cumba:

Komiser:

Tamamıyla:

Karış:

Matematik:

23. KURAL

"E" ÇENGELİNİN STENOGRAMA TAKILIŞI

Bu çengelin takılış yönü de saat yönünün tersinedir. Ancak bu çengel "a" çengelinde olduğu gibi stenogramın devamı şeklinde değil, stenograma belirli bir şekilde ayrıca eklenen çengel gibidir.

d-t	p-b	k-g-ğ	f-v	l	r	s-z	m	n	c-ç-ş-j	y-h

Karides:

Tuvalet:

Kümes:

Tıknefes:

Kodes:

Briket:

Kriket:

Sprey:

Kafes:

Hey:

Nezaket:

Düzey:

Düşey:

Bey:

Buket:

Roket:

Rozet:

Lanet:

Poşet:

Kamet:

Çiklet:

Ret:

Millet:

Fes:

Klarnet:

Gayret:

Şayet:

Suret:

Kes, ket:

Delalet:

Dalalet:

Kuartet:

Patates:

Metres:

Piket:

Paket:

Davet:

Ticaret:

Trapez:

Müreffeh:

Fazilet:

Çömez:

Minnet:

Nekes:

Melez:

Güney:

Kuzey:

Dikey:

Koket:

Kısa Stenogramlar

Derece:

Derecesinde:

..den önce:

..den ziyade:

Diğer taraf:

Diğer tarafta:

Diğer taraftan:

Demokratik:

Demokrat:

Demokrasi:

…den ibaret:

…den itibaren:

Alıştırmalar

Metraj:

Basınç:

Kültürel:

Plase:

Plasman:

Çekirge:

Trabzon:

Katalog:

Matador:

Stetoskop:

Metronomi:

Deterjan:

24. KURAL

"O-U" ÇENGELİNİN STENOGRAMA TAKILIŞI

Bu çengel stenogramın devamı niteliğinde değildir. "E" çengelinde olduğu gibi ayrı bir görünüm taşır ancak yazılış yönü saat yönündedir.

d-t	p-b	k-g-ğ	f-v	L	r	s-z	m	n	c-ç-ş-j	y-h

Tüy, duy:

Pazu:

Kamu:

Kuvöz:

Paçoz:

Takoz:

Tecavüz:

Veto:

Kamarot:

Tavus:

Konut, konu:

Topuz:

Moloz:

Domuz:

Pusu:

Pot:

Köylü:

Boyut:

Vatoz:

Lomboz:

Patos:

Şebboy:

Silo:

Bono:

Kısa Stenogramlar

Doğru:

Doğrudan doğruya:

Dolayı:

Dolayısıyla:

Durum:

DDY:

DDY Gn.Md.lüğü:

THY:

THY Gn. Md.lüğü:

Deniz Yolları:

DPT:

D. Personel Dairesi:

DMO:

Değerli arkadaşlar:

Diplomatik:

Diplomasi:

Diplomat:

Alıştırmalar

Şemsi:

Cami:

Ceman:

Samimi:

Namaz:

Canım:

Camekân:

Cambaz:

Cimri:

Mütemmim:

Cumartesi:

Geçim:

Danışman:

Gelişim:

Göçmen:

Şamdan:

Koşma:

Numara:

Koku:	Temmuz:	Ciro:
Gündüz:	Vazo:	Minibüs:
Troleybüs:	Doğu, doku:	Tenakuz:
Mazot:	Koru:	Büro:
Bakü:	Makus:	Somut:
Kötü:	Kusurlu:	Bolero:
Toplu:	Jigolo:	Koşu:
Düetto:	Tüberküloz:	Vantuz:
Portföy:	Defa:	Kovboy:
Tetanos:	Kadıköy:	Gelibolu:
Nüfuz, nüfus:	Şantöz:	Sefaret:
Kudret:	Çinko:	Çoruh:
Daktilo:	Dedikodu:	Devekuşu:
Doru:	Duygu:	Döküntü:

Nemli: Dolaşım: Tamamen:

Çimento: Nemrut: Namzet:

Namus: Şemdinli: Tümamiral:

Şimendifer: Saçma:

25. KURAL

"İ" ÇENGELİNİN STENOGRAMA TAKILIŞI

"İ" çengelinin stenograma iki ayrı takılış şekli vardır:

A) Soldan sağa doğru ve aşağıdan yukarı doğru çizilen işaretlerde stenogramın devamı gibi yazılır, duraklama gerektirmez.

D-T	S-Z	R	L	N	C, Ş, J

B) Yukarıdan aşağıya doğru yazılan işaretlerde, e ve u çengellerinde olduğu gibi hafif bir duraklama gerektirir.

K, G, Ğ	B-P	V-F	M	Y-H

Pazı: Cılız: Suni:

Ciddi: Farazi: Mazi:

Vali: Tarih: Çuvaldız:

Camız:	Katı:	Fani:
Şaşı:	Sarih:	Çit:
Batı:	Kendi:	Penaltı:
Baldız:	Gayri:	Talih:
Canlı:	Beklenti:	Fenni:
Kasıt:	Saplantı:	Zıt:
Taşıt:	Deniz:	Kişi:
Mıknatıs:	Tenis:	Kulis:
Polis:	Vızır vızır:	Cevabi:
Cinsî:	Dinî:	Fiilî:
Felsefi:	Fikrî:	Cebrî:
Fuzuli:	Kati:	Kitabi:
Lafzi:	Limoni:	Maddi:
Manevi:	Mali:	Mantıki:

Meccani:	Mimari:	Miri:
Mülki:	Nakdî:	Nazari:
Nefsani:	Nefti:	Nizami:
Rumi:	Semavi:	Senevi:
Sultani:	Siyasi:	Suni:
Süfli:	Sünni:	Şafii:
Ceri:	Şimali:	Takdiri:
Takribî:	Tecrübi:	Ticari:
Vicdani:	Vatani:	Zecri:
Zührevi:	Kalbi:	Nakit:
Vakit:	Veri:	Vız:
Kız:	Katkı:	Kriz:
Bateri:	Tabii:	Tıbbi:
Sakıt:	Sevgi:	Safi:

Millî: Mali: Lambri:

Rakı: Samimi: Çatlağı:

Döviz: Telmih: Fotokopi:

Çivit: Sevi: Difteri:

Kaymağı: Kaynağı: Bayrağı:

Ciğeri: Kalıbı:

Kısa Stenogramlar

Esas itibarıyla: Esna, Esnasında: Ehemmiyet:

Emrivaki: Evvelemirde: Enstitü:

Endüstri: Elektrifikasyon: Efkârı umumiye:

Alıştırmalar

Çeşit: Cibali: Jaluzi:

Cüzi: Kareli: Salı:

Malı: Fis: Dinamit:

Mıh: Takı: Çatı:

Kalıbı: Kılıklı: Teşbih:

26. KURAL

ORTADA "Y, H" VEYA BİR BAŞKA SESLİ HARFİN YAZILIŞI

A) Kalınlaştırılmış bir işaretten sonra bir sesli harf gelirse artık o işaret "an, en, ın, in" seslerini ifade etmez. Böyle olunca da kalınlaştırılmış işaretle sesli arasında "y, h" veya sesli harflerden biri varmış gibi okunur:

Türkiye:	Siyah, Süha:	Almanya:
Şiir:	Diye, diyet:	Milliyet:
İtalya:	Şuur:	Tediye:
Hürriyet:	Yugoslavya:	Zaaf:
Belediye:	Kıyak, kayak:	Brezilya:
Faaliyet:	Dünya:	Şehriye:
Ziyaret:	Yüzey:	Fünye:
Takunya:	Ziyaretgâh:	Hikâye:
Beyaz, piyaz, bayat:	Beyan, bayan:	Bahar:
Riyakâr:	Şahin:	Liyakat:

Hamiyet, himaye: Şahadet, şehadet: Şahıs:

Niyet: Kıyamet: Kampanya:

Meyve: Emniyet: Piyango:

Hümayun: Niyaz, Nihat: Maliyet:

Büyük: Ziyafet: Beyazıt:

Deha, dayat: Kıyafet: Zafiyet:

Piyade: Hüviyet: Japonya:

Veya, feyyaz, fiyat, vaha: Güya, kaya, kıyas, kâhya:

Duyur: Kuyu, koyu: Afiyet:

Ciddiyet: Yahya: Hülya:

Piyasa: Ceyhan, cihan, çıyan :

27. KURAL

B) "M", "Y" ve "H" harfleri kelime başında ilk öğrenilen şekilde yazıldıklarında, kendilerinden sonra bir sesli harfle birlikte "h-y" sesi alırlar. Eğer bu sesli harften sonra ikinci bir sesli harf daha geliyorsa, bu ikinci sesli, "a-o" yuvarlakları ve "i" çengeli yardımıyla ifade edilebilir.

Mahkeme:	Mahluk:	Hayret:
Muhakeme:	Meyve:	Mahzur:
Hayrat, hoyrat:	Mahkûm:	Heybe:
Mahkûmiyet:	Maaş:	Mahir:
Muhasebe:	Muayyen:	Mahdut:
Mahrum:	Muhasip:	Mahal:
Haydut:	Hiyerarşi:	Mahsus:
Mahalle:	Muavin:	Hiyeroglif:
Mahsul:	Mahallî:	Mahcup:
Diyar:	Müessif:	Mahlas:

Mahcubiyet:

Mahrumiyet:

Maymun:

Mahdum:

Hayli:

Muhteşem:

Mahşer:

Heyet:

Haydi:

Muhabir:

Heyecan:

Hayat:

Mahv:

Muhbir:

Haysiyet:

Hayati:

Mahcuz:

Mahlul:

Vahşi:

Yahudi:

Mahfuz:

Haykır:

Yahni:

Hayalet:

Hayatiyet:

Mehmet:

Yahşi:

Höyük:

Muallim:

Mahsup:

Heykel:

Mahmul:

Muhatap:

Mahmur:

Mahpus:

Mahmut, mahmuz:

28. KURAL

SONDAKİ ÇENGELLERDEN ÖNCE GELEN SESLİLER

Sondaki çengellerden önce ortada sesliler gelebilir. Bu durum, çengellerin yönlerini ve yazılış şekillerini etkilemez.

Cinai:	Cinayet:	Sinai:
Fedai:	Dayı:	Kabadayı:
Zirai:	Ruhi:	Nahit:
Nohut:	Rahat:	Saat:
Mesaha:	Ziraat:	Müracaat:
İhracat:	Salahiyet:	Recai:
Kabahat:	Kaza:	Mesai:
Tekaüt:	Nahide:	

Uyarı:

Stenografide bir ön ek ile bir çengelin birleşmesi, yazılışı ve mantığı bakımından imkânsızdır. Bundan dolayı stenogramın başında gelen özel, kısaltılmış alfabe işaretlerini (çengel, yuvarlak ve benzeri) kendilerinden sonra gelecek esas alfabe

işaretleriyle birlikte yazmak gerekir. Ancak yukarıdaki listede 1. grup anlamlar başlığı altında gösterilen kelime sonundaki çengellerin, kendilerinden önce gelecek bir esas alfabe işaretinin yazılmasını zorunlu kılacak durumlar olabilir.

Böylece, ses kelimesi şeklinde değil şeklinde yazılacaktır fakat soy kelimesi ancak şeklinde gösterilecektir.

Tut: Duy: Su:

Toy, tüy:

Uyarı: Kelimenin son hecesinden evvel iki "a" harfli ya da "at" çengelli bir durum varsa ve kelime de "de, da, den, dan, din, te, ta, tin, tan vb." şeklinde bitiyorsa bu durumda kolay yazımı sağlamak bakımından kelime bölünerek yazılabilir.

Şecaattin: Bidayetten: Pakistan:

Macaristan:

Kısa Stenogramlar

Esbabımucibe: Farzımuhal: Fevkalade:

Fazla: Filhakika: Genelkurmay:

Gibi: | Genel sekreter: Genel Kurul:

Göre: Gelişigüzel:

Alıştırmalar

Doküman: Doktrin: Doktorun:

Federatif: Strüktürel: Kontrol:

Kilovat: Demokratik: Ganimet:

Sükûnet: Döküntü: Fayton:

Faraş, viraj: Fotomodel: Milföy:

Lisans: Kolektif: Kesenkes:

Mücadele: Dramatize: Dünür, donör:

29. KURAL

İSMİN "E" ve "İ" HÂLİNİ GÖSTEREN NOKTALAR

İsmin "E" Hâli

İsmin "E" hâlini ifade eden "e" seslisi stenogramın bittiği yerin hemen sağ yanına konulan ufak bir nokta ile gösterilir.

Valiye:	Kaleye:	Polise:
Mektebe:	Tecavüze:	Kümese:
Kümeye:	Bukete:	Poşete:
PTT'ye:	Çömeze:	Pencereye:
Namzete:	Surete:	Delalete:
Ticarete:	Kepeğe:	Dedeye:
Lekeye:	Kelebeğe:	Cetvele:
Cebe:	Peçeteye:	Şevke:

İsmin "e" hâlini belirten sesli "a" ise stenogramın sonuna bir "a" çengeli takılabiliyorsa nokta yerine "a" çengeli kullanılır, diğer durumlarda nokta işareti kullanılması gerekir.

Kitaba: Bayrağa: Sokağa:

Banka: Bankaya: Pazıya:

Cılıza: Kadına: Camıza:

Tulumbaya: Doğaya: Kazaya:

Sanata: Daday'a: Padişaha:

Sabaha: Matraha: Danışmaya:

Pijamaya: Hayata: Sigaraya:

Topuza: Kaputa: Tabuta:

Alıştırmalar

Düne: Sinan'a: Tüccara:

Neye: Tekerleğe: Balkona:

Sana: Ziraata: Mendile:

Zemine: Seneye: Müracaata:

Süte: Döşemeye: Cazibeye:

Recai'ye: Tacire: Çamaşıra:

Meye: Vicahiye:

İsmin "İ" Hâli

"İ" halinin iki ayrı ve önemli durumu vardır. Daha önce görülen cetvelde çengellerin anlamlarını iki grubu ayırmıştık. Örneğin "a" çengeline ait birinci grup anlamlar "a, ay, ah" olarak gösterilmişti. İkinci grup anlamlar ise "at, as, az" şeklindedir. İşte stenogram veya kelime birinci grup anlam taşıyan bir çengelle bitiyorsa "i" noktası çengelin tam altına konur. Çengelsiz biten stenogramların sonuna ise bildiğimiz "i" çengelinin eklenmesi gerekir.

Paşayı: Padişahı: Buğdayı:

Faydayı: Binayı: Yayı:

Karargâhı: Kuzeyi: Basra'yı:

Güneyi: Peçeyi: Ağacı:

Beşi: Tamamı: Matemimi:

Cemali: Şemaili: Nemi:

Namık'ı: Beji: Yeşili:

Şimşiri: Çamaşırı: Çomağı:

Şimali: Feride'yi: Cemreyi:

Ruhu: Suyu: Kadehi:

Alıştırmalar

Kontrol: Dinamik: Teşkilat:

(Yukarıdaki kelimeleri hızlı ve düzgün olarak birer sayfa yazmaya çalışınız.)

Kısa Stenogramlar

Hadise: Hakkında: Harikulade:

Hem: Hem de: Her an:

Hakikaten: Herhangi: Her yer:

Her bir: Herhangi bir: Her hususta:

Her bir şey: Her ne zaman: Her zaman:

Hiç olmazsa: Hükûmet: Hiçbir:

Hiçbir suretle: Hiçbir şey: Hiçbir zaman:

Hiç şüphesiz: Hiç şüphe yok ki: Hizmet:

Hususi: Husus: Hususiyet:

2. grup anlam taşıyan çengellerden sonra gelen "ı, i, u, ü" seslerini ve 1. grup anlam taşıyan çengellerden sonra gelebilecek "sı, si, su, sü" seslerini ifade etmek için çengeller içeri doğru spiral yapılmalıdır.

Paşası:	Kilosu:	Vücudu:
Polisi:	Kapısı:	Tapusu:
Gözü:	Camisi:	Beldesi:
Ganimeti:	Zekâsı:	Modası:
Kanaati:	Müracaatı:	Saati:
Kotrası:	Sükûtu:	Namusu:
Maşrapası:	Basra'sı:	Topuzu:

Kısa Stenogramlar:

İçin:	İçinde:	İle:
ile beraber:	ile birlikte:	İstanbul:
Kara Yolları:	Konferans:	İtibar:

İtibarıyla: | Kamu İktisadi Teşebbüsü: | İktisadi Devlet Teşekkülü:

Alıştırmalar

Balığı: | Kaymağı: | Kaynağı:

Mantığı: | Safi: | Samimi:

Bayrağı: | Kalıbı: | Millî:

Vadeyi: | Vadesi: | Kadehi:

Düzeyi: | Beyi: | Dikeyi:

Sigarayı: | Sabahı: | Baklayı:

Roma'yı: | Donanmayı: | Donanması:

Padişahı:

30. KURAL

KELİME SONUNDA "…IZ, …İZ, …YIZ, …YUZ…" SESLERİ

"İ" hâlini gösteren ince nokta, yerine göre "…ız, iz, uz, üz, yız, yiz, yuz, yüz" gibi sesleri de ifade eder.

Not: "i" ve "e" hâllerini gösteren ince noktalar kalınlaştırılırsa başlarına bir "n" sesi alırlar.

Köylüsüyüz:	Yurttaşıyız:	Yolcusuyuz:
Mektebini:	Binasını:	Saatini:
Buğdayını:	Faydasını:	Faydalarını:
Briketini:	Padişahını:	Davetini:
Damayı:	Çömezi:	Sorusunu:
Pususunu:	Topuzu:	Koşuyu:
Koşutu:	Faizi:	Katkısı:
Köylüsü:	Böylesi:	Kabadayısı:
Cinayeti:	Nohutu:	Müracaatı:

Ziraati: Seti: Meyi:

Mıhı: Mıhını: Dövizini:

Dövizi: Mazisini: Matrisi:

Serisi: Sarısını: Taşıtı:

Batısı: Talihi: Kızı:

Köylüsünü: Müdürünün: Zilinin:

Tarihinin: Krizinin: Kendisinin mi:

Kredisinin: Fotokopisinin mi: Ticaretini:

Nezaketine: Felaketine: Dolunayını:

Kısa Stenogramlar

Lüzum: Lazım: Lazım gel…:

Maalesef: Maatteessüf: Madde:

Mecburi: Mecburiyet: Mevzuat:

Memleket: Memnuniyet: Mevzubahis:

Alıştırmalar:

Kuvözünün mü:

Dinamitinin mi:

Dakikasının mı:

Pazusunun mu:

Mesahasının mı:

Mazeretinin mi:

Tecavüzünün mü:

Domuzunun mu:

Rahatının mı:

Gayretinin mi:

Müracaatının mı:

Milletinin mi:

Cirosunun mu:

Pakistan'ı mı:

Nuh'unun mu:

Denizinin mi:

Notunun mu:

Gayrisinin mi:

Sakatatının mı:

31. KURAL

KELİME BAŞINDA NOKTALAR

Kelime başında tek bir sesli harften oluşan heceler ince bir nokta ile yazılırlar.

1) **“A” ve “E” Noktası:** “A” ve “E” seslilerini gösteren nokta stenogramın başladığı yerin hemen sol yanına konulur.

Araba: Atik: Aba:

Abajur: Abaküs: Abes:

Abide: Acar: Acayip:

Acele: Acente: Acil:

Acilen: Aciz: Acizane:

Acul: Aç: Açı:

Açık: Açınım: Ada:

Adak: Adalet: Adana:

Adapazarı: Adet: Âdeta:

Adil: Adilane: Afaki:

Afet:	Afiş:	Ağabey:
Ağ:	Ağaç:	Ağız:
Ajan:	Ajans:	Akis:
Alaca:	Alafranga:	Alayiş:
Aleni:	Alerji:	Alev:
Alevi:	Alıntı:	Alivre:
Amil:	Amaç:	Amade:
Aman:	Amazon:	Amip:
Amir:	Amiral:	Anadolu:
Anafor:	Analiz:	Ebat:
Ebabil:	Ebedi:	Ecel:
Ecir:	Eda:	Edep:
Edevat:	Edilgen:	Efekt:
Efektif:	Efendi:	Ege:

Egemen: Eğik: Eğitmen:

Ekonomi: Ekonomik: Ekose:

Ela: Eleman: Elan:

Elektrot: Elâzığ: Emanet:

Emektar: Eleği: Ekabir:

Kısa Stenogramlar

Milletlerarası: Millet Meclisi: Milletvekili:

Müessese: Mümkün: Münasebet (iyle):

Mümkün olduğu kadar:

Alıştırmalar

Şecaattin: Ganimetinin: Ganimetinin mi:

Matrah: Matrahı: Sepetinin mi:

Buluttan nem kap: Şamatası mı: Vatan:

Vatanının: Beden: Bedene mi:

Bedeninin: Bedenine mi: Selametini:

Manisa milletvekili tütün tarlalarında köylülerle.

Tütün, tütün tekeli ve ziraati bölge için çok önemli bir tarım konusudur.

Geri kalan bölgelerden biri, doğu ve güneydoğuda.

Bundan itibaren yedi gün içinde geri kalan ülkelerin ziyareti için.

Kabulünden sonra çok faydasını.

Tebligat marifetiyle konunun ilgili taraflara.

32. KURAL

2) "I" ve "İ" noktası: "I" ve "İ" seslilerini gösteren nokta stenogramın başladığı yerin hemen üzerine konur.

İpek:	Irak:	İran:
Işık:	İlik:	İzale:
İfade:	İkiz:	İnan:
Işın:	Itır:	Ivır:
İade:	İane:	İaşe:
ibate:	İbadet:	İbadethane:
İbare:	İbaret:	İcap:
İcabet:	İcar:	İcat:
İcazet:	İçerisi:	İçim:
İdame:	İdare:	İdari:
İfa:	İfade:	İkame:

İkamet:	İkaz:	İl:
İlaç:	İlah:	İlahi:
İlave:	İleri:	İlişkin:
İma:	İmal:	İmalat:
İmam:	İn:	İnanç:
İnanca:	İnat:	İnayet:
İp:	İpek:	İpek böceği:
İpotek:	İrade:	İsabet:
İta:	İtaat:	İtibaren:
İtibari:	İtidal:	İtirazını:

Alıştırmalar:

İlacın:	İmaret:	Güveni:
Anadolu:	İdil Biret:	Emir:
İtaat:	Enişte:	İlacımın:

İmar: İsabet: Aral:

İzahat: Adanalı: İtikat:

Ekin: İkamet: İcat:

Seçim sonuçları pazartesi günü tüm radyo kanallarında.

Azami sürati oto yollarda daha aşağı limitlere çek.

Bu suçun cezası nedir, kaç seneden başlamaktadır.

Bunun şoföre de teşmili caiz fakat kati değildir.

Metinleri kabul ve tümü redde konu kanun tasarısı.

Köşe başında komşu çocukları toplu hâlde, bir arada.

Kısa Stenogramlar:

Mutlak surette:

Müzakere:

Mülahaza:

Mühendis:

Muhterem arkadaşlar:

Müeyyide:

Merkez Bankası:

Nasıl:

Nazarıdikkat:

Nazarıitibar:

Ne derece:

Ne dereceye kadar:

Ne hâlde:

33. KURAL

3) ***"O,Ö,U,Ü" noktası*** stenogramın başladığı yerin hemen altına konur.

Orak:	Oran:	Onay:
Olası:	Olay:	Oluk:
Uzak:	Ucuz:	Oba:
Obüs:	Ocak:	Odun:
Ofis:	Olağan:	Olanak:
Omur:	Omuz:	Onur:
Operatör:	Operet:	Orada:
Orantı:	Otel:	Otağ:
Otoban:	Otogar:	Otobüs:
Otomat:	Otonom:	Otoriter:
Ozalit:	Ozan:	Ozon:
Öbek:	Ödenti:	Ödenek:
Ödün:	Ödünç:	Öğüt:

Öneri:	Övünç:	Özür:
Öteki:	Öte:	Ucube:
Ucuz, öcü:	Uçak, uşak:	Udi:
Uf, of, öf:	Ufak:	Ukala:
Ulus:	Umum:	Umumi:
Un:	Ur:	Usare:
Usul:	Uzak:	Uç:
Üniforma:	Ünite:	Üs:
Ütopi:	Ütü:	Üvey:
Üye, oy:	Üzengi:	Üzüntü:

Alıştırmalar

As:	Ar:	Olanak:
Isı:	Arada:	Otomobil:
Özel:	Aza:	Ucuz:
Oy:	Öç:	Esas:

Kısa Stenogramlar

Ne kadar ki:

Ne zaman:

Ne suretle:

Ne suretle olursa olsun:

Netice:

Netice itibarıyla:

Nokta:

Numaralı:

Onda:

Ondan:

Ondan başka:

34. KURAL

İKİLEME, PEKİŞTİRMELER İLE EŞ VE ZIT ANLAMLI KELİMELER

1) "Çocuk mocuk", "kaba saba", "karmakarışık", "kitap mitap" gibi, kelimeyi tamamlayan veya ikileme yapan ve çoğunlukla özel bir anlamı bulunmayan son kelime yazılmayarak, anlamlı kelimenin sonuna yani "e" hâli noktasının bulunduğu yere küçük bir daire konulur.

Padişah madişah:	Deli dolu:	Açı maçı:
Çocuk mocuk:	Kaba saba:	Ufak tefek:
Ayan beyan:	Çoluk çocuk:	Kitap mitap:
Kapı mapı:	Toz duman:	Tuz buz:
Ayan beyan:	Özür mözür:	Tabak çanak:
Kap kacak:	Güveni müveni:	Kanaati manaati:
Ev bark:	Doğru dürüst:	Kavuk mavuk:
Tek tük:	Kelli felli :	Ucu ucuna:

2) "Aşağı yukarı", "gece gündüz", "gider gitmez", "bakar bakmaz" gibi, biri diğerinin zıttı olan iki kelimeden birini yazdıktan sonra ikincisi için "dır, dir, tır, tir" noktasının bulunduğu yere küçük bir daire konulur.

İrili ufaklı:

Bugün yarın:

Uzun kısa:

İleri geri:

Canlı cansız:

Canlısı cansızı:

Eciş bücüş:

İyi kötü:

Güzel çirkin:

Acı tatlı:

İçi dışı:

Aşağı yukarı:

Gecesi gündüzü:

Gündüzü gecesi:

3) "Kupkuru", "sapsarı", "tostoparlak", "masmavi" gibi bir kelimenin anlamını pekiştirici takılar için de baştaki "a" noktasının yerine küçük bir yuvarlak konulur.

Kupkuru:

Sapsarı:

Apaçık:

Tostoparlak:

Sipsivri:

Mosmor:

Cascavlak:

Cıscıbır:

Çırılçıplak:

Cıscırlak:

Kıpkızıl:

Masmavi:

Onunla:

Ondan sonra:

Onun için:

Onunla beraber:

Onunla birlikte:

O surette:

O itibarla:

Öğretmen:

Pek çok:

Parlamento:

Parlamenter:

Program:

Propaganda:

O, bu sıcak günlerde kapkalın ceketiyle sokaklarda tek başınadır.

Çocuğun kitabı, defteri, cetveli masadadır, kıpkırmızı çantası yerdedir.

Kamu sektörüne dâhil tesisler ve teşebbüslerle tekele de kâfi genel kapital sağlanmalıdır.

Kaza sabah 02.30'da Roma kentinin bir şosesinin bir dönemecinde.

2.30

Alıştırmalar

Vatana ve millete faydalı herkes müttefiktir.

Demir ve çelik sanayisi, kumaş ve bez sanayisi tekelle alakalı tüm çalışanlar.

Şarap, sigara ve tuz sanayisi çalışan kafalar ve kuvvetli bilekler.

Mudurnu'dan, Başmil'den çıkan, Çanakkale, Kayseri ve Niğde'de dolaşan bilgili kişiler vaki gezileri ile faydalı ve bilgili sonuçlar sağlayıp başkente dönerler.

35. KURAL

a) Stenogramın sonundaki düz çizgilerin -kalınlaştırılmış olsun ya da olmasın- bitiş noktasında saat yönünde hafifçe kıvrılması onlara "em, ım, im" gibi (düz sesli+M) sesini kazandırır.

Kalem: Bayram: Kerim, krem:

Bakırım: Dilim: Zalim:

Şerefim: Selam, salam: Birim:

* Kelimenin sonunda çengel varsa ve sona getirilecek kıvrım bu çengelin verdiği sesi de kazandırabiliyorsa (a, ı, e, o) çengel yazılmaz sadece kıvrım yapılır.

Baba: Babam:

Aba: Abam:

* Yaylı işaretle yazılan kelimenin sonu çengelle bitiyorsa, "em, ım" vb. sesleri ifade etmek için çengel yazılmadan yaylı harfin boyutu ikiye katlanarak yazılır.

Paşa: Paşam:

Bacı:		Bacım:

* Yaylı işaretlerin hepsi, saat yönü aranmaksızın dışarı doğru kıvrılır.

Baş:		Başım:

* Kıvrımdan sonra tekrar kıvrım yapılmaz.

Kalem:		Kalemim:		Matemim:

Acelem:		Acayibim:		Açım, aç+ım:

Açığım:		Adağım:		Adalem:

Afişim:		Ağacım:		Adana'm:

Aidim:		Ajanım:		Akınım:

Alacam:		Alayişim:		Alem:

Alemim:		Kalemim:		Zalimim:

Alevim:	Alivrem:	Amacım:
Amanım:	İmanım:	Amirim:
Amiralim:	Anam:	Aracım:
Arabam:	Arazim:	Vatanım:
Bacım:	Gelişimim:	Alaçam'ım:
Önemim:	Anım, an+ım:	Anım, anı+m:
Şema:	Şemam, şe+mam:	
Camım:	Pijamam:	

36. KURAL

b) Stenogramın sonundaki düz çizgilerin bitiş noktasında saat yönünün tersinde hafifçe kıvrılması onlara "om, um, öm, üm" (yuvarlak sesli+M) sesini verir.

Kol:
Kolum, gülüm:
Solum:

Gururum:
Zulüm:
Onurum:

Çorum:
Sorum, sürüm:
Usulüm:

Sorum:
Borum:
Kurum:

Kısa Stenogramlar

Profesör:
Prensip:
Prensip itibarıyla:

Protesto:
Prodüktivite:
Planlama dairesi:

Reorganizasyon:
Sarfı nazar:
Sayın arkadaşlar:

Alıştırmalar

Demeç: Demeçle: Demeciyle:

Demeci: Demecini: Demecine:

Demecin: Demeçler: Demeçlerle:

Demecinin: Demeçtir: Demecim:

Demeçler mi:

c) Sonda gelen çengellerin veya yaylı işaretlerin bitim noktalarında dışarı doğru yapılacak hafif kıvrım o çengelin veya yayın sonuna ses uyumuna göre "ım, im, em, om, öm, um, üm ve izm" seslerini kazandırır.

Sepetim: Ceketim: Zabitim:

Rahatım: Saatim: Ruhum:

Üzüntüm: Komünizm: Kapitalizm:

Liberalizm: Siyonizm: Kanibalizm:

Uyarı: Yaylı işaretlerde kıvrımlar hep dışa doğru olacaktır ve ses uyumuna göre "sesli+m" sesini kazandıracaktır.

Boşum: Koçum: Unum:

Önem: Önemim: An+ım:

Anı+m: Talihim: Talim:

Padişahım: Minibüsüm: Bürom:

Ticaretim: Valizim: Kaymağım:

Dövizim: Koşum: Koşumum:

Doğum: Batım: Faizim:

Sevgim: Ciğerim: Milletim:

d) Kalınlaştırılan işaretlerde olduğu gibi, sondaki çengel ve biraz önce öğrendiğimiz kıvrımlardan sonra gelen "an, en, ın, in, un, ün" vs. gibi sesleri ifade etmek için bu işaretlerin son bulduğu yerin tam altına küçük bir "k" işareti çizmek gerekir.

Sabahın: Güneyin: Dokuzun:

Milletin: Kapitalizmin: Padişahımın:

Şerefimin: Çorum'un: Bakırımın:

Bayrağımın: Öküzümün: Kolumun:

Düzenin: Canımın: Buketim:

Baklam: Düzeyim: Toplam:

Poşetim: Spreyim: Kotram:

Kanaatim: Tabanın: Sabanın:

Alıştırmalar

Tavusum: Gündüzüm: Gecem:

Mazotumun: Temmuzumun: Troleybüsüm:

Valizimin: Tarihimin: Talihimin:

Taşıtımın: Dövizimin: Baterim:

Faizim: Balayım: Gayretimi:

Rozetimin: Komünizmin: Siyonizmin:

Liberalizmden mi: Kapitalizmden mi değil:

37. KURAL

"...LIK-LİK, LILIK-LİLİK, SIZLIK-SİZLİK" İŞARETİ (1)

* Stenogramın bittiği yerin hemen sağ yanında ise "lık, lik, luk, lük",

* Stenogramın bittiği yerin hemen altında ise "lılık, lilik, luluk, lülük",

* Stenogramın bittiği yerin hemen üzerinde ise "sızlık, sizlik, suzluk",

gibi sesleri verir.

Tadımlık: Verimlilik: Verimsizlik:

Iraklık: Düzenlik: Düzensizlik:

Düzenlilik: Kanunsuzluk: Yasa tanımazlık:

Görgüsüzlük: Yüzsüzlük: Kararlılık:

Düşük güçteki fakir zümrenin konut meselesi önemli bir konudur.

İmar planlarının, gelişim sahalarının spekülatif amaçlarla satışlarına mani salahiyetlerin itası şeklinde bir maksada bağlıdır.

Başbakan Demirel kabinedeki ahengi sık sık öven demeçlerde bulunur fakat kabine gayelerine başka türlü ulaşır.

Deniz kenarlarını göz önüne alanlar için önemli.

Not: ("Lar-ler" çoğul takısından sonra gelen "için" kısa stenograma bitişik yazılabilir)

Önemli beldeleri bölüm bölüm kapışanlara ait pek çok ileri bu sözler bu Mecliste ifade edilir mi?

Kısa Stenogramlar

Teklif:

Taraf:

Tatbik:

Tatbikat:

Tetkik:

Tetkikat:

Tahkik:

Tahkikat:

Talimatname:

...la beraber, ...la birlikte:

Keçinin boynuzuyla keçiboynuzu başka başka şeylerdir. Keçiboynuzu ağaçtadır. Biri dağdan bakar bize, öteki daldan. Keçiboynuzunu sevenleri bilmem fakat keçinin etini sevenler çoğu kez pişmandır. Sonra köylü de keçisini çalanlara pek çok düşmandır.

Bugün kabul ve takdir mevzusu değil, şikâyet mevzusu pek çok mesele bizi zor noktaya kadar getirir.

Her zaman doğruyu bul, inancını açık ifade et.

Ben bir bakanım. Görevim devlet içindedir. Başbakanla birlikte Meclise dönük sorumluluğum mevcuttur. Kendi bakanlığımdan mesulüm fakat başka bakanlıkların sorumluluğundan da kendimi beri kılan biri değilim. Sorumluluğum beni Divana kadar götürür.

Alıştırmalar

Ceket:

Ceketi:

Cekete:

Ceketine:

Ceketini:

Ceketinin:

Ceketle:

Ceketin:

Ceketiyle mi?:

Cekettir:

Ceketlerinin değil:

Ceket meket:

Ceketinin mi değil:

Ceketimin:

Ceketinde:

38. KURAL

"R" İŞARETİNİN SATIR ÜZERİNE YÜKSELTME YOLUYLA YAZILMAMASI

1) İlk hecede üçüncü harf "r" ise bu harf yazılmaz. Yükseltme yoluyla "r" dışındaki harfler satır üzerinde yazılır.

Bardak:

Dürtü:

Edirne:

Karga

Gürgen:

Tortum:

Nerde:

Dörtgen:

Merkez:

Durgun:

Garson:

Dernek:

Gargara:

Tornado:

Nirengi:

Borç:

Kardeş:

Garp:

Kargaşa:

Karbon:

Zirve:

Narin:

Zarf:

Görkem:

Vergi:

Kurnaz

Vur:

Bornoz:

Gürz:

Borsa:

Varsayım:	Ders:	Dürbün:
Tırmık:	Darboğaz:	Türk:
Dargın:	Kırgız:	Dergi:
Çırpıda:	Darbe:	Çarmıh:
Parça:	Çermik:	Derken:
Çarpım:	Serbest:	Dersane:
Garip:	Barbar:	Torba:
Birden:	Çarpık çurpuk:	Tartı:

2) "R" harfi bir çengel veya yuvarlakla başlayan üç harfli bir kelimenin son harfi ise satırda normal olarak yazılır.

Mor:	Sur:	Ter:
Tur:	Mir:	Sır:

Hatırlatma: Başta çengel ya da yuvarlak kullanılmadan yazılacak kelimelerde yine "r" harfinden sonra kalan düz harfler ve sonda çengeller aynen yazılır.

Başta noktalar ilk hece olarak kabul edilmezler.

Zerdali: Özerk: Mermer:

Otur: Serpinti: Emir:

Ömür: Asır: Bor:

Sergen: Ver, fer: Mor:

Ters: İleride: Morg:

Ömer: Transit: Dar:

Fransa: Karanfil: Krank:

Kısa Stenogramlar

Tüzel kişi: Tesadüf: Türk Ceza Kanunu:

Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti: Telekomünikasyon:

Alıştırmalar

Frengi: Satranç: Tren:

Meri: Aferin: Kargı:

Francala: Var: Karın:

Kros:	Sorbon:	Sürgün:
Kırlangıç:	Merdiven:	Derman:
Karanfil:	Pirinç:	Terzi:

39. KURAL

"S-Z" İŞARETİNİN SATIR ALTINA ALÇALTILMASI YOLUYLA YAZILMAMASI

1) İlk hecede üçüncü harf "s" veya "z" ise bu harf yazılmaz. Alçaltma yoluyla "s" ve "z" dışındaki harfler satır altında yazılır.

Baston:	Bazlama:	Baskı:
Besmele:	Basketbol:	Bestekâr:
Basküi:	Bez:	Basma:
Bezgin:	Baz:	Bisküvi:
Bismillah:	Düstur:	Bizzat:
Keza:	Bosna:	Fıstık:
Baskın:	Fiskos:	Cazgır:
Fos:	Pestil:	Fosfat:
Disko:	Fosfor: .	Mazgal:
Bozcaada:	Gizli:	Distribütör:
Çizgi:	Dizgin:	Gösteri:
Diz:	Tuz:	Dost:

Caz: Dostane: Gözlem:

Cezve: Maskara: Tas:

Moskova: Cüzdan: Kosova:

Keskin: Sıska: Ses:

Sözleşme:

2) "S","Z" harfi bir çengel veya yuvarlakla başlayan üç harfli bir kelimenin son harfi ise satırda normal olarak yazılır.

Tuz: Toz: Muz:

Yaz: Haz: Saz:

Yüz: Yoz: Söz:

Kural : Ras, rah, rız, riz, ros, ruz vs. yani (R+sesli+s,z,h) gibi hecelerle başlayan kelimelerde alçaltma yapılmaz, bu heceler yerine baştaki "o" noktasının bulunduğu yere küçük bir yuvarlak konulur.

Rahmet: Raspa: Ruhsat:

Resmen: Restore: Ruhbilim:

Restoran: | Rüstem: | Rosto:
Rusya: | Ruhban: | Resmî:
Rüsva: | Rahle: | Rüzgâr:
Ruzname: | Rastgele: | Ruhsal:
Rastlamak: | Ruhsatname: | Rest:
Rıhtım: | Ressam: | Rahmetli:
Ruhsar: | Rastık: | Ruhani:
Rasyonel:

Kısa Stenogramlar

Umum müdür: | Umum: | Umumi:
Üniversite: | Üst, üzeri, üzere:

Alıştırmalar

Kurtaran: | Gösteren: | Mersi:
Baskı: | Baskın: | Murgul:

Dostane: Dürdane: Omurga:

Fırtına: Kestane: Apostol:

Püskül: Postane: Teskere:

Tezkere: Ruhsan: Ruhban:

Rusya: Rasputin:

İKİNCİ BÖLÜM

ÖN HECELER

40. KURAL

Kelimenin başındaki sesli bir harf kendisinden sonra gelen bir sessiz harfle tek hece teşkil edebilir. Örneğin, "arkadaş" kelimesinin başındaki "ar" hecesi ile "aydın" kelimesinin başındaki "ay" hecesi böyledir. Bu gibi heceler, sessiz harfe ait işaretin küçük bir şeklinin "a, i veya o" noktalarının bulundukları yere konulmasıyla gösterilir, stenogramın geri kalan kısmı olduğu gibi yazılır.

Küçültülmüş işaretler yükseltme ve alçaltma bakımından ilk hece sayılmazlar.

"İ" noktasının yerinde yazılan ön heceler (Sesli+k,m,n,f,v,c-ç-ş-j,d-t,b-p,y)

Akbaba: | Akciğer: | Abla:
Akdeniz: | Aktör: | Abluka:
Aydın: | Akçalı: | Ekmek:
Akçe: | Afrika: | Ağzı:
Afgan: | Ambulans: | Ağrı:
Aksak: | Öyle: | Aksan:

Öğle:	Amca:	Akşam:
Aptes:	Angajman:	Amfi:
Anlam:	İçtinap:	Önlem:
Ayva:	İntizam:	Akrostiş:
Aykırı:	Aksaray:	Antikor:
Ambalaj:	Ampirik:	Açgözlü:
Anlaş:	Aksilik:	İmza:
Ayrı: ( )	Ayçiçeği:	Aydın:
Aydınlat:	Aydınlık:	Aygıt:
Aygır:	Aylak:	Ayna:
Aylak:	Ayna:	Aynî:
Ayrıntı:	Ayşe:	Ayvan:
Eylem:	Eylül:	Eyvah, ayva:
Eyvallah:	Oyla:	Oylama:

Oyma:

Oyma, oymak(fiil):

Oynak:

Oynaş:

Oysa:

Oysaki:

Öyle:

Öyle ki:

Öykü:

öylesine:

Öylece:

Uygar:

Uy:

Uydu:

Uydurma:

Uyduruk:

Uygulama:

Uygunsuz:

Uygunsuzluk:

Uyku:

Uyluk:

"A" noktasının yerinde yazılan ön heceler (Sesli+s-z,h)

Islak:

Osman, uzman:

Östaki:

Aslan:

Asmolen:

Asgari:

Asli:

Aspirin:

Aslı:

Ezber:

Azman:

Eski, eskiz:

Astar:

Ustura:

Istırap:

İskonto:

Östaki:

Islık:

Esnek:

Asma:

Asya:

Iska, ıskat:

Azrail:

Özveri:

İsraf:

Asker:

Israr:

Üsküdar:

Astronot:

Astronomi:

Eskimo:

Usta:

Üslup:

Üstgeçit:

Üstçavuş:

İstisnai:

Ahbap:

İhsas:

Ahkâm:

İhtar:

Ahlak:

Ahşap:

İhtilas:

Uhrevi:

İhtilaf:

Ihlamur:

Ahfat:

İhmal:

Ahlat:

İhbar:

Ahdî Atik:

Ahdi Cedit:

İhbarname:

İhtişam:

İhdas:

Ahmet:

İhtiva:

İhlal:	İhtimal:	İhraç:
Ehlivukuf:	İhsan:	İhtiram:
Ahdet:	İhtiras:	İhlas:
İhram, ehram:	Ehveni:	Uhde:

Kısa Stenogramlar

Vasıta:	Vatandaş:	Vazife:
Vilayet:	Vesaire, ve sair:	

Alıştırmalar

Aczinizin de:	İflasına:	Ablasının gibi:
Atlasınız bile:	Açlık mı?:	Atletizmin:
Adreslerinin de:	Eczanesinin mi?:	Amperin:
Ebru mu?:	Ampul mü?:	Efradı gibi:
Antipatisi:	Ekli gibi:	Antitezinin:
Ecnebi gibi değil:	Unsurların:	Oksijen:

41. KURAL

"O" noktasının yerinde yazılan ön heceler: (Sesli + R)

Arbede:	Arma:	Armut:
Ardıç:	Armada:	Arnavut:
Argo (örgü,örgüt):	Armatör:	Arpa:
Ark:	Armağan:	Arpaçay:
Arka:	Armoni:	Arsız:
Artvin:	Arşiv:	Artık:
Artı:	Artist:	Arya:
Urduca:	Erbaa:	Ordu:
Erdem:	Irmak:	Organ:
Örgün:	Arzu:	Arzuhâl:
Arsa:	Ürdün:	Örnek:
Örneğin:	Erkek, ürkek:	Urba:
Örfî:	Erciş:	Erciyes:

Ördek, Erdek:

Ertesi:

Erzak:

Urla:

Erzurum:

Orgeneral:

Orta:

Ortak:

İrtica:

İrticaî:

İrticalen:

İrsî:

Kısa Stenogramlar

Yani:

Yüce heyet:

Yüce meclis:

Yüksek meclis:

Biran önce:

Yüksek heyet:

Zaman:

Sayın Başkan:

Zonguldak:

Biraz önce:

Biraz evvel:

Biraz sonra:

Kanun hükmünde kararname:

Yüksek Seçim Kurulu:

Alıştırmalar:

Akbaba:

Eksik:

İmbik:

Uskur:

İhsan:

İnsan:

Aysun:

akdoğan:

Oktay

İşkence:

Aktar:

İmroz:

42. KURAL

(Sesli+L) ön hecesi başta "i" noktasının bulunduğu yerde küçük bir yuvarlakla gösterilir.

Albay:	Alkış:	Altüst:
Albeni:	Alkol:	Elma:
Albüm:	Alçak:	Allame:
Allah:	Alma:	Alfabe:
Alt:	İltimas:	Ölçek:
Altta:	İlk:	Elbistan:
Altındağ:	Ölçü, ölçüt:	Olgu:
Olgun:	Eldiven:	Elveda:
İlginç:	Ilgaz:	İlkel:
Elbet:	Elbise:	Elbezi:
Alyans:	İllallah:	Elmas:

Olcay:

İlgi, algı:

İllet:

İlmî:

Altimetre:

İltifat:

Alman, ilmen:

Alt geçit:

İltica:

Alıştırmalar

Aslının:

Aynısı:

İmdat:

Uslu:

Olgun:

Ülkü:

Arpa:

İlgili:

İlgilisinin:

İlgideki:

İltimasın:

Kalemim:

Regaip:

Beytülmal:

Tutumum:

Okuluma:

Elmaya:

İrticaî:

Organizmanın:

Erzincan'ın:

Milletimizin:

43. KURAL

A) "İstik" ve "istih" ön heceleri "as, es, az, ez" işaretinin kalınlaştırılması suretiyle yazılır.

İstikbal:

İstihlak:

İstiklal:

İstihdam:

İstihsal:

İstihdaf:

İstikrar:

İstihzar:

İstihbarat:

İstihza:

İstihkâm:

İstikraz:

İstihkak:

İstikşaf:

B) "Müstah, müsteh, müstak, müstek" ön heceleri "as, es" işaretinin başına "me, ma" yuvarlağı konularak yazılır.

Müstehcen:

Müstehzi:

Müstehlik:

Müstahkem:

Müstahsil:

Müstahzar:

Müstahdem:

Müstahzarat:

Müstakbel

Müstekmil:

Müstekreh:

44. KURAL

KELİME BAŞINDA "T+Sesli" ve "S+sesli" HARFLERDEN SONRA GELEN "H-Y" SESLERİNİN YAZILIŞI

1) Kelime başındaki "***Tah-taha, teh-tehe, tuh-tuha, toh-toha, töh-töhe; toy, tay, tıy***" gibi heceler küçük bir "...iyor" işaretiyle yazılır. Bazı hallerde **y** ve **h** yerine bir sesli harf de gelebilir. (Taahhüt, teessüs vb.)

Tahsin:	Tahlil:	Tahta:
Taht:	Tahdit, tehdit:	Tehlike:
Tahribat:	Tahmin:	Tahminen:
Tahminî:	Teessür:	Tahriş:
Töhmet:	Teessüs:	Toynak:
Tiyatro:	Tehcir:	Tayfun:
Tahsil:	Tahterevalli:	Sayfa:
Tiyatro:	Tayfun:	Tahliye:
Tahrifat:	Tahsil:	Tahvil:

Tıynet: Teessüf: İhtiyaç:

Tahkir: Tehir, tahir, tayyör, tayyare:

İmtihan: Tahin, tayin, tayın:

Teamül, tahammül, teemmül:

2) Kelime başındaki **"sah, seh, sıh, soh"** gibi heceler bir "s" yuvarlağıyla, bu hecelerden sonra gelen sessiz harf ise "S" yuvarlağının ortasından başlatılarak kelime tamamlanır.

Sahne: Sehpa: Sehven:

Sıhri: Sıhriyet: Sahtiyan:

Sohbet: Sahte: Sahra:

Sıhhiye: Sıhhi:

3) Başta **"s"** den sonra gelen **"h ve y"** lerin diğer durumlarında s yuvarlağından sonra doğrudan doğruya **"i"** çengelinin benzeri kullanılır.

Söyle: Sosyal: Sosyalist:

Sosyalizm:	Soygun:	Sayfa:
Sahip:	Sahil:	Sayfiye:
Seylap:	Soykırım:	Soydaş:
Soytarı:	Soyut:	Sayıştay:
Sosyo:	Söylev:	Söyleşi:
Sayın:	Saik:	Suikast:
Sihir:	Sihirbaz:	Söylenti:
Sahur, seher:	Sıhhat:	Siyanür:
Siyasal:	Siyasi:	Saygı:
Sıyga:	Seyir, sıyır:	Sıyrılmak:
Siyonizm:	Seyretmek:	Suistimal:
Siyaset:	Siyasi:	

4) İlk hecenin üçüncü harfi olan **"h"** harfi, **a ve o** yuvarlaklarından sonra gelmişse "a-o" yuvarlağının açının içinde yazılmasıyla bu "h" harfi gösterilmiş olur.

Kahve:	Köhne:	Kahpe:
Bühtan:	Baht:	Bohça:
Bahri:	Bahriye:	Baharat:
Buhran:	Zahmet:	Bahtiyar:
Zührevi:	Kahr…:	Kahraman:
Nahçıvan:	Şöhret:	Bahş…:
Kahkaha:	Bühtan:	Yahşi:
Bahşiş:	Kâhta:	Kahvaltı:
Şahıs:	Kâhin:	Pehlivan:
Çehre:	Şahsi:	Şahsiyat:
Şahsiyet:	Şahmerdan:	Küheylan:
Kehanet:	Yehova:	Suhulet:
Bahane:	Ziyade:	Diye:
Tavsiye:	Tesviye:	Şantiye:

Alıştırma

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; güçlü olmanın yolu çok akıllı siyaset uygulamaktan geçer. Dünyada 250 milyona yakın Türk yaşamaktadır. Bunun yarısı insan haklarından mahrum ve esirdir. Şu anda uygulanan bu siyasetle, bu dışişleri yapısıyla dünyada olup bitenleri takip etmek bir yana, Türk dünyasını ve oradaki gelişmeleri yakinen izleyip doğru çözümler üretmek mümkün değildir. Bugün 21 Aralık 1992'dir, yarından tezi yok bir Dış Türkler Bakanlığı kurma mecburiyeti vardır.

Alıştırma

Hepsini esas alarak konuştum değerli milletvekilim ama şimdi esas olarak konuşacağım bir şey daha var, o da Anayasa Mahkemesini -hukuk devleti dediğiniz, sonuna kadar da katıldığım, katıldığımız- nasıl bir yere koymaktayız? Değerli milletvekilleri, bu Parlamento çatısı altındaki arkadaşlarımızın kimi Anayasa Mahkemesini şuraya, buraya koyar ama ben açıkça söylüyorum.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

FİİL İŞARETLERİ

45. KURAL

Son eklerin önemli kısmını fiil işaretleri oluşturur. Bunların stenogramın sonuna bağlı veya ondan ayrı olmaları başlıca dikkati gerektiren husustur.

Sondaki kıvrımlar ve noktalamalar stenograma nasıl uygulanıyorsa fiil işaretlerine de aynı kurallar içerisinde uygulanır.

Di'li Geçmiş Zaman Eki (...di-diği, du-duğu...): M yuvarlağının sağ yarısı şeklinde bir yarım dairenin stenogramın bittiği yerin hemen altına yazılmasıyla gösterilir.

Not: Bütün fiil işaretlerinin biraz daha aşağıda yazılması, başlarına "et" veya "ol" mastarını aldığını ifade eder.

Boldu, buldu: Bol oldu:

Gördü, gördüğü: Güzel oldu:

Saydı, saydığı: Gece oldu:

Baktı, baktığı: Kabul etti:

Bu idi, buydu: Talep etti:

Sevdi, sevdiği:

Acele etti:

Sevindi, sevindiği:

Müracaat etti:

Gelecek Zaman Eki (…cek, ecek -ceği, eceği…): M yuvarlağının sol yarısı şeklinde bir yarım dairenin stenogramın bittiği yerin hemen altına yazılmasıyla gösterilir.

Bulacak, bulacağı:

Geç olacak:

Sayacak, sayacağı:

Güzel olacak:

Sevecek, seveceği:

Akşam olacak:

Sevinecek, sevineceği:

Kabul edeceği:

Koşacak, koşacağı:

Kat edeceği:

Çözüm üretecek, çözüm üreteceği:

Zengin olacağı:

46. KURAL

Gereklilik Eki (...meli, ...malı): M yuvarlağının alt yarısı şeklinde bir yarım dairenin stenogramın bittiği yerin hemen altına yazılmasıyla gösterilir.

Bulmalı:	Saymalı:	Sevmeli:
Sevinmeli:	Koşmalı:	Çözmeli:
Rastlamalı:	Ret olmalı:	Reddetmeli:
Anlayışlı olmalı:	Anlayış karşılıklı olmalı:	
Amacınız verimlilik olmalı:		

Miş'li Geçmiş Zaman Eki (..mış-miş, muş-müş...): M yuvarlağının üst yarısı şeklinde bir yarım dairenin stenogramın bittiği yerin hemen altına yazılmasıyla gösterilir.

Bulmuş:	Kuruymuş:	Saymış:
Koru olmuş:	Sevmiş:	Sevinmiş:
Mevcutmuş:	Kötüymüş:	Altüst olmuş:
Çok iyi çaymış:	Çok iyi çay olmuş:	Gecikmiş:
Pişman olmuş:	Kötü olmuş:	Kavga etmiş:

47. KURAL

Mastar Eki (mak-mek): M yuvarlağı kadar bir dairenin stenogramın bittiği yerin hemen altına yazılmasıyla gösterilir.

"Etmek, olmak" anlamını taşımadığı hallerde stenograma birleşik yazılabilir ancak çengellere birleşmez. Birleştirmelerin tüm işaretlerde saat yönünde olması gerekir.

Bulmak:	Saymak:	Sevmek:
Sövmek:	Çözmek:	Atmak:
Dikkat etmek:	Kırmak:	Algılamaktır:
Görmektedir ki:	Basmaktadırlar:	Yemek:
Yenmek:	Terslenmek:	Arz etmek:
Dizginlemek:	Tırmıklamak:	Çıkarmak:
Kaba olmak:	Fazla olmak:	Çabuk olmak:
Hakaret etmek:	Acele etmek:	Traş etmek:

Şimdiki Zaman Eki (...yor-iyor...): Latin alfabesinde kullanılan "S" harfinin (yaklaşık 3 mm) stenogramın bittiği yerin hemen altına yazılmasıyla gösterilir.

Sonu çengelle bitmeyen stenograma birleştirilerek yazılır, birleştirilemeyen durumlarda hemen altına yazılır.

Bulunuyor:	Sayıyor:	Algılıyor:
Seviyor:	İlgileniyor:	Seviniyor:
Kırıyor:	Seviniyorum:	Yiyorlar:
Görüyor:	Diyorlar ki:	Diyor ki:
Bakıyor:	Gösteriyor:	Sesleniyor:
Çiziyor:	Çarpıyor:	Kesiyor:
Zarflıyor:	Çiğniyor:	Vergileniyor:
Kaş göz ediyor:	Çözmüş oluyor:	Kaliteli oluyor:
Zengin ediyor:	Prova ediyor:	Garanti ediyor:

48. KURAL

Temenni - Şart Kipi Eki (...se, sa, ise, uysa, üyse): "D-T" çizgisinin yarısı kadar bir çizginin stenogramın bittiği yerin hemen altına yazılmasıyla gösterilir.

Bulsa:	Biliyorsa:	Saysa:
Canlı olsa:	Sevse:	Selamlasa:
Sevinse:	İçiyorsa:	Buysa, bu ise:
Alsa:	O ise:	Oysa:
Bilse:	İlgilenmekse:	Sussa:
Anlayışlı iseler:	Buldu ise:	Suçlasa:
Oyladı ise:	İlgileniyorsa:	Oy verdiler:
Oylasa:	Baksana:	Oylama:
Direniyorsa:	Direniyorsanız:	Öyle ise:
İlikliyorsa:	İtiraz etse:	Acele etse:

...Sen-san, sin-sın, sun-sün Eki: "B-P" çizgisinin yarısı kadar bir çizginin stenogramın bittiği yerin hemen altına yazılmasıyla gösterilir. Kesinlikle stenograma birleşmez.

Bulsun:	Bulmuşsun:	Saysın:
Delisin:	Sevsin:	Yemin etsin:
Sevinsin:	Tırmıklamışsın:	Görsünler:
Görsünler:	Göreceksin:	Direneceksen:
Direneceksiniz:	Sınıyorsan:	Sanıyorsun:
Bakacaksın:	Saymaktasın:	Seveceksin:
Geçmiş olsun:	İyi olsun:	Aşk olsun:
Kabul etsin:	Göç etsin:	Sinir etsin:

49. KURAL

Geniş Zaman Eki (…ar, er, ır, ir): (F-V) çizgisinin yarısı kadar bir çizginin stenogramın bittiği yerin hemen altına yazılmasıyla gösterilir.

Bulur:	Basar:	Sayar:
Bulurdu:	Pay eder:	Yener:
Bulurlar:	Keser (fiil):	Yener (isim):
Bulunur:	Keser (isim):	Yer (fiil):
Sever:	Keser olur:	Yer (isim):
Sevinir:	Kurur:	Yemez:
Çoğalır:	Kuru olur:	Yiyemez:
Kabullenir:	Kabul eder:	Çıkar (fiil):
Çıkar (isim):	Direnir:	Derinleşir:
Susar:	Destekler:	Destek olur:

50. KURAL

BAZI FİİL İŞARETLERİ VE SON EKLERİN BİRLEŞTİRİLMESİ

Fiil işaretlerine son ekler bağlanabileceği gibi bunlar da diğer son eklere gerektiğinde bağlanır. Başka bir işaretle karışma ihtimali yoksa bağlanmaları tercih edilir.

Koşma:

Koşmaya:

Koşmana:

Koşmanı:

Koşmayı:

Koşacak:

Koşacaktır:

Koşuyoruz:

Koşuyorum:

Koşmak:

Koşuyorsun:

Koşuyorsunuz:

Koşuyorlar:

Koşarlar:

Koşacaklar:

Gelsin:

Gelse:

Gelir (fiil):

Kalır:

Koşmasına:

Baktı:

Baktığına:

Baktığını:

Bakacak:

Bakacağını:

Bakmalı:

Bakmalıyım:

Baktım:

Bakıyor:

Koşmasını:

Koşuyorsanız: Bakınıyor: Bakmış:

Bakmışım: Bakmak: Bakmanı:

Bakmasını: Bakar: Bakarım:

Baksa: Baksana: Baksın:

"Miş" ekinden sonra gelen ekler birleşik yazılabilirler; ancak, bu, konunun basitleştirilmesi için yapılan bir uygulamadır. Başka bir ekle karışması olasılığı olmayan hâllerde birleştirilmesinde bir sakınca yoktur. "Geliyormuş" kelimesindeki "muş" işareti ancak "miz" işaretiyle karışabilir ki, sonu "iyor" olan kelimeler "miz" işareti ile devam etmediğinden, "miş" fiil işaretinin "iyor" işaretine birleştirilmesinde bir sakınca yoktur; ancak şu hususlara dikkat edilmelidir.

a) "cek" ekine "di" eki, "iyor" işaretiyle karışabileceği için birleştirilmez.

Kabul edecekti: Kabul ediyor:

b) "miş" işareti cek işaretine, "ceğimiz" işareti ile karışabileceği için birleştirilmez.

Kabul edecekmiş: Kabul edeceğimiz:

Durum olsa idi: Aday olmuşlar: Terörizmin:

Formül oldukça: Aday olmayanlar: Terör oldukça:

Formül olacaktı: Duyardık: Rahatsızlığın:

Formülleştirmiştiniz: Barıştırmıştı: Zorunlu oldukça:

Martında: Zayıflatmak: Görevli olmuş:

Mardin'de: Selametimizin: Korktukça:

Not: Fiil işaretleri ve son ekler kendilerinden önce gelen bazı eklerle birleştirilmez.

Adaylarmış: Adaymışlar:

51. KURAL

FİİL İŞARETLERİNİN OLUMSUZ HÂLLERİ

Fiil işaretlerinin olumsuz hâlleri, işaretlerin başlangıcına küçük bir yuvarlak eklemek suretiyle, mastar (mek, mak) ekinde ise mastar ekini belirleyen yuvarlağın bir çizgiyle ikiye bölünmesiyle yazılır.

Bulmamak:

Bulamamak:

Bulmayacak:

Bulamayacak:

Bulmadı:

Bulmasa:

Bulmakta:

Bulmamalı:

Bulmasın:

Bulmamış:

Bulur:

Bulmaz:

Bulunmayın:

Bulunamayan:

Saymamak:

Algılamamak:

İlgilenmemek:

Atmamak:

Çözmemek:

Saymayın:

Görmemekte:

Kırmadı:

Kırmayacak:

Kıramayacak:

Görmedi:

Gelmemişse de:

Desteklemez:

Demiyorlar ki:

Rastlanmamalı:

Reddetmeli:

Bulmuyor:
Caymamış:
Bilmiyorsa:
Bölmemek:
Bölememek:
Saymayan:
Geçmediği:
Selamlamasa:
Selamlatmasa:
Susmasa:
Kurumaz:
Çoğalmaz:
Artmaz:
Çıkmaz:
Çıkarmaz:
Kesmez:
Biçimlenmez:
Yememek:
Derinleşmez:
Kabul etmemek:
Bakmadınız :
Yermez:
Kabullenmek:
Bakmadığının:
Koşmayacaksınız:
İlgilenmemişsin:
Yer olmaz:
Gelseniz:
Yemeyeceksenız:
Bilmiyorsanız:
Gelmeyişi:
Gelemeyişi:
Gelebilişi:
Kabul edilişi:
Kabul edilmeyişi:
Kabul edilemeyişi:

52. KURAL

FİİL İŞARETLERİNİN KALINLAŞTIRILMASI

Fiil işaretleri boyutları değiştirilmeksizin kalınlaştırılarak yazıldıklarında farklı anlam kazanırlar. Örneğin "mek-mak" mastar işareti kalınlaştırılarak yazıldığında "edinmek-olunmak" anlamına gelir. Aynı durum diğer fiil işaretleri için de geçerlidir.

Kabul etmek:

Kabul olunmak:

Fikir edinmek:

Kabul etmiş:

Kabul olunmuş:

Fikir edinmiş:

Kabul edecek:

Kabul olunacak:

Fikir edinecek:

Kabul etti:

Kabul olundu:

Fikir edindi:

Kabul ediyor:

Kabul olunuyor:

Fikir ediniyor:

Kabul eder:

Kabul olunur:

Fikir edinir:

Kabul etmeli:

Kabul olunmalı:

Fikir edinmeli:

Dert edecek:

Dert edinecek:

İş edinecek:

İş edindi:

Bilgi edinmiş:

Bilgi edinmişler:

Bilgi edinmişler mi:

Fikir edinerek:

Fikir edinirken:

53. KURAL

FİİL İŞARETLERİNİN EDİLGEN HÂLLERİ:

Şimdiye kadar görmüş olduğumuz fiil işaretleri yaklaşık iki kat büyük yazıldıklarında edilgenlik kazanırlar.

Sevmek:

Sevdi:

Seviyor:

Sevsin:

Sevilmek:

Sevildi:

Seviliyor:

Sevilsin:

Takınca:

Bırakılmıştır:

Sözleşilmiş:

Takılınca:

Gözlemlenilip:

Görüldükçe:

Görülmemiştir:

Bozulsa:

Savsaklanılmamalı:

Tercüme edildi:

Dikkat edilip:

Dikkat edilmişti:

Bakılır:

Basılıyor:

İçilir:

İçilen:

Alıştırmalar

Endişe ediyorsanız etmeyin, endişelenmenize gerek yok:

Tam bu esnada oldukça fantastik bir gelişme olacak:

Lidersizliğin kalıcı olmadığı:

Üyelerinizi düşünüyorsanız:

Cumhurbaşkanımızın ölümden sonraki:

Klişeleştirilmek mi?:

Sorunlarımızın çözümlenmesinden başka:

Sorumlularımızın üzerine farz olan:

Seçenlerin sorumluluğundadır:

Algılandıkça daha iyi anlaşılmalıdır:

Kriz masası oluşmuş:

Refahçılar karşı çıkmışlar:

Geliştiriniz en son teknikleri:

Görür müsünüz?:

Kardeşimiz olmuşçasına:

Kardeş oldunuz mu?:

Dergicilikle olacak gibi değil:

Temizlediniz mi?:

Teklif ettiğimiz:

Devam edecek misin?:

Gençleştirdiniz mi?:

Artmışçasına:

Arttı mı?:

Bakar mısın?:

Açıklama oldu mu?:

Şeklinde oldukça:

Çıkılmıştı:

Toplulaştırır mısınız?:

Soyut oldukça:

Gelmemelisin:

Başlamamalısın:

Ezanın:

Ezan'ın:

Kala'nın:

Kalanın:

Alıştırır:

Alıştıracak:

Mensucatçı olur musunuz?:

Tesis etmişçesine:

Tesis ettirmişçesine:

Tekrarlanıldığı gibi:

Oturulmaz:

Somutlaştırır mısınız?:

Çalıştırıyormuşçasına:

Çalıştırılıyormuşçasına:

Çalışılmış:

Çalıştırıyor:

Duyardık:

Duyardım:

Eleştirilmek:

Düşüldükçe:

Sonuçlanır mı?:

Alıştırmak:

Fantastik:

Şerefsiz haysiyetsiz:

Bozan:

Bozan:

Gelenin:

Gelenin:

İlgilendikçe:

Yok, yük:

54. KURAL

FİİLLERİN ETTİRGEN HÂLLERİ:

Fiillerin ettirgen hâlleri fiil işaretlerinin üzerine küçük bir tırnak koymak suretiyle yazılır.

Kabul etmek: Kabul ettirmek: Kabul ettirilmek:

Kabul edecek: Kabul ettirecek: Kabul ettirilecek:

Kabul etti: Kabul ettirdi: Kabul ettirildi:

Kabul ettirilmek: Kabul etmedi: Kabul ettirmedi:

Kabul ettirilmedi: Kabul etmeli: Kabul ettirmeli:

Kabul etmiş: Kabul ettirmiş: Kabul ettirilmiş:

Kabul edince: Kabul ettirince: Kabul ettirilince:

Kabul eder: Kabul ettirir: Kabul ettirilir:

Kabul etse: Kabul ettirse: Kabul ettirilirse:

Kabul ediyor: Kabul ettiriyor: Kabul ettiriliyor:

Kabul etmeyesiniz: Kabul edemeyesiniz:

Alıştırma

Osmanlı döneminde, matbaanın kuruluşu gibi yenileşme hareketlerinden çok azı, o da yüzlerce yıl sonra ve epeyce olaylardan sonra ancak yerleşebilmiştir. İşte böyle karanlık, bilime ve bilimsel çalışmalara, teknolojik gelişmelere kapalı bir yönetim, sistem ve anlayıştan cumhuriyet dönemine geçen Türk halkı, uygar dünyaya göre çok geriden de olsa, bir yerden işe başlamak ve ekonomik bağımsızlığını sağlam temeller üzerine koymak zorunda idi. Bunu da başarıyla sürdürebilmek için, ilk önce, bir tartışma ortamı oluşturulmuş ve ilk defa olarak da bildiğiniz gibi 17 Şubat 1923'te İzmir'de Türkiye İktisat Kongresi düzenlenmiştir.

55. KURAL

FİİL İŞARETLERİNİN YETERLİLİK HÂLLERİ

Fiil eklerinin veya yardımcı fiil işaretlerinin sonlarına küçük bir yuvarlak koymak; “mek, mak” mastarında ise mastarı küçük bir tırnakla kesmek suretiyle belirtilir.

Yapmak:	Yapabilmek:
Yapılmak:	Yapılabilmek:
Yaptı:	Yapabildi:
Yapıldı:	Yapılabildi:
Yapar:	Yapabilir:
Yapılır:	Yapılabilir:
Yapmış:	Yapabilmiş:
Yapılmış:	Yapılabilmiş:
Yapacak:	Yapabilecek:
Yapılacak:	Yapılabilecek:

Yapmayacak:

Yapamayacak:

Yapılmayacak:

Yapılamayacak:

Yapmamak:

Yapamamak:

Yapılmamak:

Yapılamamak:

Sahip oldu:

Sahip olamadı:

Sahiplendi:

Sahiplenecek:

Sahiplenebilmek:

Sahiplenmemek:

Sahiplenebilecek:

Sahiplenilebilecek:

Sahipleniyor:

Sahiplenmiyor:

Sahiplenebiliyor:

Sahiplenemiyor:

Sahiplenişi:

Sahiplenmeyişi:

Sahiplenebilişi:

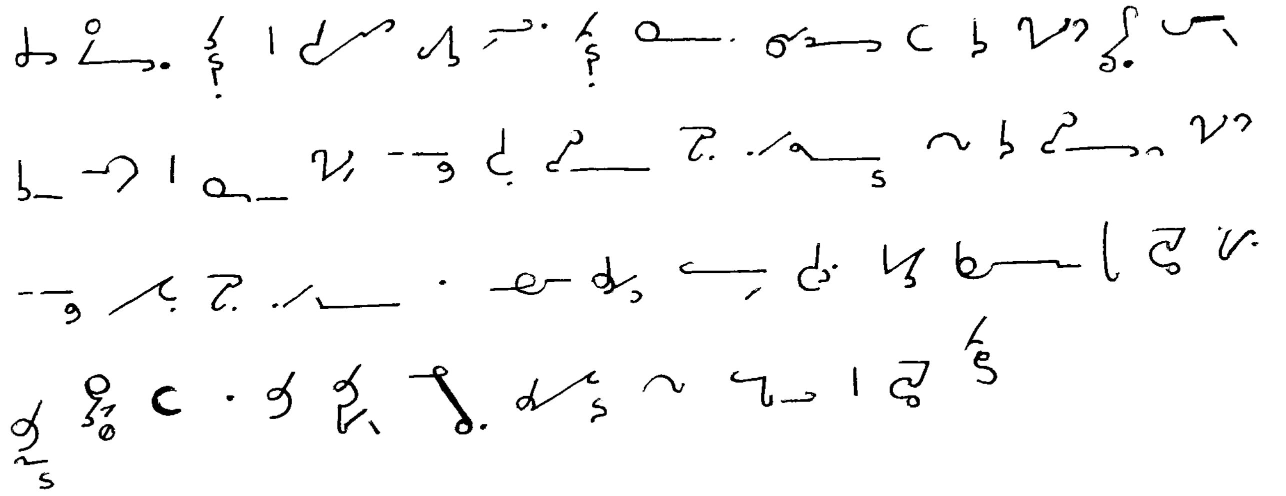
Sahiplenemeyişi:

Sahiplenilebilişi:

Sahiplenilemeyişi:

Alıştırma

Batı ülkelerine gidiyorsunuz, bir geçerli talebi ortaya koyuyorsunuz, size söyledikleri şey “Bizim toplumumuzun tepkisine sebep olur. Bizde -demokratik bir sistemde toplumun istemediği bir şeyi hükûmetler dikkate almazlar.” oluyor ama bizim hükûmetlerimiz toplumumuzun istemediği her şeyi dikkate alırlar. Bu dün de böyleydi, taze olan bir şey değildir. Belki bugünlerde biraz değişme eğilimi göstermiş de oluyor. Saygısızlık etmemek için bu kadar kadirbilir davranmaya gayret ediyorum ama tatbikatta bir değişme görülmüyor.

56. KURAL

FİİLİMSİ EKLERİ

"...ip, ıp, up, üp – olup, edip" işareti (ɾ)

Sayıp:	Gelip:	Selamlayıp:
Bulup:	Görüp:	Şahidi olup:
Kalıp (fiil):	Kesip:	Kurutmayıp:
Kalıp (isim):	Yenip:	Anlaşmayıp:
Kurumayıp:	Arzulamayıp:	Islıklayıp:
Aklayıp:	Ambalajlayıp:	Kızmayıp:

"..., ış, uş, üş, ici, ıcı,, ucu, ışı, işi, uşu, üşü – oluşu, edişi işareti (~)

Sayıcı:	Kırıcı:	İçici:
Kalıcı:	Bakıcı:	Kesici:
Bölücü:	Çarpıcı:	Destekleyici:
Direnişi:	Sabahlayışı:	Çözücüler:
Görmeyişi:	Gelmeyişi:	Geçici:

"…erek, arak – olarak, ederek" işareti (>)

Sayarak:	Oylayarak:	Yiyerek:
Bölerek:	Çıkarak:	Görmeyerek:
Gelerek:	Çıkararak:	Göstererek:
Kabullenmeyerek:	Götürerek:	Kurtararak:

Not: Erek, arak ekinin ikinci çizgisi kalın olursa sonuna "an, en, ın, in" sesi almış olur ve "…ırken, arken, irken…" şeklinde okunur.

Gelirken:	Yaparken:	Bakarken:
Çıkarken	Gösterirken:	Çıldırırken:

"…an-yan, en-yen, ın-yın, in-yin, un-yun, ün-yün…" eki

"K-G" çizgisinin yarısı kadar bir çizginin, stenogramın bittiği yerin hemen altına yazılmasıyla gösterilir. Stenograma birleşmez.

Bulun:	Bağlanan:	Cumhuriyetin:
Bulunun:	Şahidin:	Teklifin:
Sayın (fiil):	Şahit olun:	Atatürk'ün:

Sayın (sıfat):

Sevinin (fiil):

Sevinin (isim):

Saygın olun:

Milletin:

Kanunun:

Şeyin:

Gözün:

Beynin:

Sabahleyin:

Arzulayan:

Şişmanın:

Bulunan:

Beyninin:

Kanan:

Alıştırmalar

İşleyen olur mu:

Normal oluyor mu:

Orhan'ın olur mu:

Gayet tabii ki oluyor:

Bölücülükle:

Baksa bile:

Getirmemekse:

Görmediği gibi:

İşleyip:

Gelirken:

Dikkat ederse:

İlmî mi değil

Dilerim görmez:

Enteresan olup:

Fırsat bilip:

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SON EKLER

57. KURAL

"ca, ce, cı, ci, cu, cü, ça, çe, çu, çü" işareti (c) Stenogramın bittiği yerin hemen yanına **"e"** noktasının olduğu yere yazılır. "ler, lık" işaretleri ile birleşir.

Gözcü: Seracı: Dilenci:

Dilencilik: Gözlükçülük: Sağcı:

Solcu: Denetçi: Taklitçi:

Not: Bu işaret stenogramın bittiği yerin hemen üzerine konulursa "ınca, ince, unca veya olunca, edince" okunur:

Bakınca: Dikkat edince: Çoğalınca:

Denince: Dilenince: Ödenince:

Sayınca: Gelince: Yapınca:

"...mız miz; muz, müz" işareti (⌒) Stenogramın hemen yanına "e" noktasının yerine konulur.

Dilimiz: Gözümüz: Teklifimiz:

Görüşlerimiz: Evimiz: Okulumuz:

"...nız, niz, nuz, nüz" işareti (◡) Stenogramın hemen yanına "e" noktasının yerine konulur.

Teklifiniz: Diliniz: Gözünüz:

Görüşleriniz: Mensucatçı: Oturumlarımız:

Kardeşimiz: Karpuzcu: Müracaatımız:

Bakanlar Kurulumuz: Kanun tasarılarımız: Komisyonlarca:

Devam edeceğimiz: İhracatımızın: Kuvvetlerimizce:

Görüşlerinizin: Birliklerimiz: Dikkatlice:

Kardeşçe: Soyunca: Boyunca:

Gülünce: İncelemişçesine: Eğlenceci:

İltimasçı: İnsicamınız: İlticacı:

Akşamcı: Açıkça: Akıllıca:

Başkanca:

Milletvekillerince:

Bütçemizin:

Karikatürcü:

Balıklarımız:

Görünce:

Karpitçi:

Görümceniz:

Kasabamızın:

Kalleşçe:

Kartelinizin:

Aklınızın:

Tedbirlerimiz:

...den başka bir şey olmayıp:

Alıştırmalar

Karşılaştıkça:

Kalıcı olup:

Sattıkça:

Sayın başkan:

Değerli arkadaşlarım:

Uzlaşmazlık:

İstisna olmaz:

Gözcülük:

Satıcı:

Saygısızlık etmedikçe:

Sorumsuzluğun üstesinden gelip:

"...dıkça, dikçe, dukça, dükçe, tikçe, tıkça, tükçe işareti" ( )

Açtıkça:

Acıdıkça:

Gördükçe:

Buldukça:

Dikkat ettikçe:

Karıştırdıkça:

"...ıştır, iştir, uştur, üştür işareti" ( ) aşağıda bitenlerde

( ) yukarıda bitenlerde

Geliştirmek: Veriştirdi: Karıştırırsa:

Takıştırmasın: Buluşturdukça: Vuruşturma:

Özelleştirmeseniz: Sivilleştirmelisin: Geliştirmiş mi:

"...ıştır, uştur" işareti ( ) stenogramdan ayrı yazılırsa ***"oluştur"*** okunur:

ortamı oluşturmuş: özenle oluşturacağımız:

öncülüğünde oluşturacağınız: uyuşturucu:

"... sız, siz, suz, süz işareti" ( )

Güvensiz: Dengesiz: Tasasız:

Sorumsuz: Dikkatsiz: Biçimsiz:

"...sızlığın, sizliğin, suzluğun, süzlüğün işareti" ( )

Güvensizliğin: Sorumsuzluğun: Tasasızlığın:

Alıştırmalar

Takdir ettiğimiz:

Boyutunuzu:

Teveccühünüz:

İfade ettiklerinizin:

Bir an evvel olmalı mı olmamalı mı:

Topluluğunuzun:

Tavizci:

Toplulaştırdıkça:

Aşama olmaktadır:

Haiz olursunuz:

Eleştirmek:

Zamanlamanızın:

Gruplaşma:

Münasebetsizlik:

Klikleşmek:

Gücümüzün:

Keskinleştirmek:

Devamsızlığın:

Seçmenlerce:

Destekçimizce:

Endüstrileşmemizin:

Sanayileşeceğimizi:

Tanklarımızın:

Sanayileşecek miyiz:

Çağdaşlaştırmak:

Tesis ettikçe:

İlerici:

Atılımcı:

Somutlaştırıcı:

İyice:

Bence:

Devletleştirme:

Karışıyorlar:

Uğratır:

Dördüncü:

Beşinci:

Altıncı:

İkinci:

Oylamada:

Oylamaksa:

Oylamasın:

İlkin:

Başlayacak:

Bağlayıcı:

Takviminizin:

Altında:

Altında:

Kitaplarınız için:

Dergicilikte:

Geçen sene:

Adı geçen:

Tekrarlanacak:

Sonuçlanmış:

Sonuçlandırılmış:

Gelişmişliğin:

Açıklama:

Vatanımızın:

Çalışıyor musun:

Kalkınmışlık:

Kalkınmanın:

Şad oldukça:

Üretmek:

Arttıkça:

Başlattığımız:

Çözümlendikçe:

Temizleniyorsa:

Hizmet etmek:

Müddetçe:

Türkçeleştirmek:

Toplumca:

Gençleştirici:

Benimsenen:

Benimsesene:

Çabuklaştırıcı:

Eğiliminiz güçlenmesi:

Saltanat oldukça:

Antikacılık oldukça:

Ödemeler dengemizin:

Asyalılar oldukça:

Karikatürcü:

Saldırmıştınız:

Saldırmışçasına:

Paylaştırdınız :

Davacı olmanın:

Davacı olmasının:

Reformistlerce:

Statükoculuğun:

Şöyle olmuşçasına:

İfade edecek:

58. KURAL

"Et-ol, ede-ola, yım-yim-edeyim-olayım, meyeyim,-mayayım, etmeyeyim-olmayayım" işareti (ɔ)

Bu işaret di'li geçmiş zaman işaretinin "e" hâli noktasının yerine yazılmasıyla ifade edilir. "…im" ekini vermek için hafifçe kıvrılır.

İfade et:	İfade edeyim:	İfade etmeyeyim:
Dikkatli ol:	Dikkatli olayım:	Sakin olmayayım:
Bakayım:	Bakmayayım:	Kabul edeyim:
Kabul etmeyeyim:	Söyleyeyim:	Söylemeyeyim:
Açıklayayım:	Açıklamayayım:	Göreyim:
Görmeyim:	Kabul etmeyesin:	Kabul etmeyesiniz:
Sormayayım:	Sormayasınız:	Kabul etmeye gör:
Bakmaya gör:	Bakmaya:	Kabul etmeye:
Kabul etmeyelim:	Kabul edelim:	İfade et:
Kabul ede:	İfade ede:	İfade etmeye:

Pay ede pay ede: | Dikkat ede: | Laf ede:

Laf ola beri gele: | Kurban edeyim, kurban olayım:

Kabul edelim: | Kabul etmeyelim: | Kabul edesin:

Kabul edesiniz: | Göre: | Göresin:

Göresiniz: | Kabul edelim mi, etmeyelim mi:

Kabul ederler: | Göreler: | İçeler:

Yapalar: | Geleler: | Gelmeyeler:

"...ıver, iver" işareti (\\)

Yapıver: | Geliver: | Gelmeyiver:

Kalıverse: | Kalmayıver: | Bırakıverse:

Kaçıversin: | Gidiverseniz: | Bakıvermişse:

"...mam, mem, olabilmem, olamamam" işareti ( )

Bulmam: | Bulmamam: | Bulamamam:

Bulamam: | Bulabilmem: | Yapmam:

Yapamam: Yapmamam: Yapamamam:

Yapabilmem: Sakin olmam: Hızlı olmamam:

Milyon-milyar işareti (⌒)

Milyon: Milyar: Trilyon:

1,4 milyar: 1,4   4 bin: 4   4 yüz: 400

1 milyonluk: 1   1 milyon mu: 1   1 milyarmış: 1

Alıştırma

Sayın milletvekilleri, sözümün burasında bir hususu özellikle dikkatlerinize arz etmek istiyorum.

Askerî harcamaları daima tüketim harcamaları olarak kabul eden bir görüş vardır, ANAP olarak biz bu görüşlere katılmıyoruz. Nasıl katılmadığımız konusuna gelince: Askerî harcamalar aslında Millî Savunma Bakanlığı bütçesi içerisinde yer alan diğer cari harcamalar -ki bunlar bütçenin 1,4 trilyonluk bölümünü ifade etmektedir- olup özel savunma yatırımlarından oluşmaktadır. Bunlar uçak, gemi, tank, top yapımıyla önemli altyapı yatırımlarından teşekkül etmekte ve geniş çapta yarar sağlamaktadır. Bunu böylece ifade edeyim.

59. KURAL

"…aşık, işik, ışık, uşuk, üşük" işareti (–)

Yaylılara ve düz işaretlere birleşir, nokta ve çengellere birleşmez.

Alışık:	Değişik:	Değişiklik:
Yapışık:	Yakışık:	Yakışıksız:
Karışık:	Karışıklık:	Karışıklıklar:
Barışık, buruşuk:	Çapraşık:	Bulaşık:
Yılışık:	Düşük:	Işık:
Yavşak:	Birleşik:	Bileşik:
Gevşek:	Kavşak:	Sırnaşık:
Sıkışık:	Sarmaşık:	Danışık:
Yumuşak:	Tanışık:	Karmaşık:

"…rek, rak, rik, rika, arık, erik, uruk işareti" (⌒)

Gerek:	Gereksiz:	Gerekli:

Toprak:	Kabarık:	Fabrika:
Yaprak:	Gümrük:	Gevrek:
Seyrek:	Müdrik:	İdrak:
Mübarek:	Tomruk:	Yumruk:
Mihrak:	Kurak:	Bırak:
Entrika:	Elektrik:	

“*...art, artı, ert, erti, ırt, ırtı, urt, urtu, urta, ürt, ürtü” işareti:*

Fert:	Şart:	Şakırt:
Bağırtı:	Çağırtı:	Kopart:
Yoğurt:	Kükürt, kokart:	Çatırtı:
Çökert:	Patırtı:	Cayırtı:
Belirt, belirti:	Ayırt:	Cızırtı:
Cazırtı:	Karartı:	Hışırtı:
Cömert:	Yumurta:	Start:

Kürt, kurt, kart, kırt:

"...*alt, altı, elt, elti, ılt, ıltı, ilt, ilti, ultu, ültü işareti*" ( )

Kobalt:

Kahvaltı:

Boşalt:

Düzelt:

Çoğalt:

Bazalt:

Gürültü:

İnilti:

Doğrultu:

Denizaltı:

Kısalt:

Şırıltı:

Şarıltı:

Şuuraltı:

Pangaltı:

Karaltı:

Uğultu:

Penaltı:

Alıştırma

Körfez Savaşı'ndan sonra Saddam Hüseyin'in saldırısına uğrayan Kuzey Irak Kürtlerinin yaşadığı trajediyi hatırlayacağınızı umuyorum. Kuzey Irak Kürtlerinin yerlerine, yurtlarına dönebilmeleri ve yeni bir saldırıya uğramamaları için Amerika Birleşik Devletleri'nin öncülüğünde oluşturulan Çekiç Güç'ün bu husustaki caydırıcılığı sonuç vermiş, o günden bu yana Kuzey Irak Kürtleri herhangi bir saldırıya uğramamışlardır.

Alıştırma

Bütün ülkeler Avrupa Topluluğuna girmeyi kamuoylarına sunuyorlar, halkoyuna sunuyorlar, onaylatıyorlar, bir ihracat anlaşmasını kamuoylarına sunuyorlar da Türkiye'nin aklına "Avrupa Topluluğuna girmeyi ey millet istiyor musunuz, istemiyor musunuz?" deyip sormak gelmiyor. Bu doğru bir davranış değil ki...

"Millet koyun -bu düşünce eskiden vardı, şimdi öyle düşündüklerini söylemiyorum, kesinlikle ifade edeyim- biz idareciler onları nereye götürürsek oraya giderler." düşüncesi çoktan iflas etti. Belki içimizde vazgeçmişizdir, böyle düşünmüyoruzdur, belki idarecilerimiz de böyle düşünmüyorlar ama tatbikat bunu gösteriyor.

Alıştırma

Bu açıdan baktığımızda, artık, Kıbrıs konusunda kesin karar noktası gelmiştir. Bu, önceki konuşmacıların kullandıkları bir deyimle, Türkiye'nin Kıbrıs politikasının iflasından çok, bu konuda milletlerarası yaklaşımların iflası noktasıdır. Birleşmiş Milletler ve onun arkasındaki güçler Kıbrıs konusundaki ağırlıklarını, etkilerini yanlış kullandıkları için, bize, şimdiye kadar yapmadığımız, yapma fırsatı bulmadığımız ve bu bakımdan haklı olarak eleştirilecek olan kesin dönüşü yapma fırsatını yaratmıştır.

Alıştırma

Sayın milletvekilleri, işsizlik sorunu ülkemiz gündeminde geniş boyutlarıyla olduğu gibi durmaktadır. Bu konu 25/10/1992 günü verilen bir araştırma önergesi nedeniyle tartışılmıştı. Burada belli etmek istediğimiz husus, iktidarın, işsizlik oranını, işçi sayısını gerçek rakamlarla ifade etmeyişidir. Rakamlar sapmaktadır. Bugün ülkemizde işsizlik oranı yüzde 22'dir, bunun böylece kabul edilmesi lazımdır. Bu oran, bu rakam dikkat çekicidir. Bu konuda acil önlemler derhâl alınmalıdır. Ancak iktidar, ben yatırımdan çekinirim, özel sektör yapsın derse ve özel sektör de yatırım yapmazsa işsizlik sorununun çözümü mümkün değildir.

Alıştırma

Hazırlamakta olduğumuz bir diğer yasa tasarısı Yaş Sebze ve Meyve Halleri Kanunu Tasarısıdır. Bununla ilgili hazırlıklarımız son aşamasına gelmiştir. Önümüzdeki ay yani ocak ayı içerisinde bunu da yine kamuoyunun tartışmasına sunacağız.

3143 sayılı Sanayi ve Ticaret Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısını da Bakanlar Kuruluna sunduk. Bu kanun tasarısıyla iki yeni genel müdürlük kuruyoruz: Esnaf ve Sanatkârlar Genel Müdürlüğü ve Rekabetin ve Tüketicinin Korunması Genel Müdürlüğü.

60. KURAL

"…asyon, isyon, isyen, nisyon, nisyen, nasyon" işareti (~)

İstasyon:

Depresyon:

Redaksiyon:

Radyasyon:

Teknisyen:

Projeksiyon:

Provokasyon:

Tansiyon:

Pratisyen:

Korporasyon:

Enflasyon:

Porsiyon:

Koalisyon:

Diyetisyen:

Pansiyon:

Pansiyoner:

Fonksiyon:

Fonksiyonel:

Enternasyonal:

Devalüasyon:

Enflasyonist:

Bu işaret "l" ve r" harfleri eklenerek "…syonel, …siyoner" olarak da kullanılır.

Profesyonel:

Fonksiyonel:

Enternasyonel:

Enternasyonalizm:

Pansiyoner:

"…sever, perver, ofil" işareti (\ )

Stenogramın bittiği yerde sol yukarıdan sağ aşağıya doğru yazılır.

Vatansever:

Barışsever:

Yurtsever:

Yurtsevermiş: | Yurtsevermişler: | Misafirperver:

Misafirperverlikle: | Konuksever: | Müziksever mi?:

Müziksever: | Vatanseverlik: | Serinofil:

"...grafi, ograf, ografi, ografya" işareti ( ) Stenogramın bittiği yerin hemen üzerine *"iyor"* işareti yazılır.

Stenografi: | Coğrafya: | Topografya:

Demografik: | Bibliyografya: | Kaligrafi:

Serigrafi: | Tomografi: | Oşinografi:

Stenografım: | Bibliyografyam: | Tomografim:

Kaligrafi ki: | Serigrafi ki: | Coğrafya ki:

"...olog, oloji, olojik, ve oğlu" işareti ( )

Teknoloji, teknolog, teknolojik:

Jeoloji, jeolog, jeolojik:

Psikoloji, psikolog, psikolojik:

Kronoloji, kronolojik:

Sosyolog, sosyoloji, sosyolojik:

Meteoroloji:

Jinekoloji:

Mitoloji:

Nöroloji:

İdeoloji:

Sümeroloji:

Biyoloji:

Onkoloji:

Zooloji:

Mert oğlu mert:

Köroğlu:

emmioğlu:

Dayıoğlu:

İdeolojim:

Mitolojim:

Sitoloji ki:

Patoloji ki:

Alıştırma

Bütün bunlardan anladığımız şudur: Kamuoyu da basın da mevzuatta yazılı bir hüküm olmamasına rağmen, acaba 130 milyon liralık pul seçmene mi gitti, fare mi yedi, zayi mi oldu, yoksa pul bir bayiye mi satıldı, onun parası bir başka yere mi transfer edildi? Yoksa hakikaten seçmene mi gönderildi, vatandaşa mı gönderildi, vatandaşa gönderilen bu mektuplarda acaba ne vardı ve vatandaşa ne söyleniyordu? Bütün bunları tahkik etmek için bu Meclisin vaktini almayayım.

61. KURAL

"sel, sal, ser, sar, siyel" işareti (–) Küçük bir (d-t) çizgisinin stenogramın bittiği yerde "dır-tir" noktasının bulunduğu yere yazılmasıyla gösterilir.

Evrensel:	Kuramsal:	Kurumsal:
Potansiyel:	İçgüdüsel:	Cebirsel:
Matematiksel:	Fiziksel:	Bilimsel:
Kırsal:	Duygusal:	Dinsel, tinsel:
Cinsel:	Görsel:	Uysal:
Biçimsel:	Bireysel:	Toplumsal:
Bitkisel:	Belgesel:	Ussal:
Kentsel:	Köysel:	Ulusal:
Kötümser:	İyimser:	Temsil:
Hukuksal:	Yapısal:	Doğrusal:
Kumsal:	Kitlesel:	Ruhsal:

Parasal: Dünyasal: Düşsel:

"...sek sak" işareti

Daha önce gördüğümüz "deki, daki" işareti stenogramın bittiği yerin hemen altına yazıldığında "...sek, sak, isek" okunur:

Götürsek: Götürürsek: İncelemesek:

Duysak, doysak: Tereddüt edersek: Dursak:

Eksek, eğsek, aksak: Aksak: Görsek, kursak:

Görürsek, kurarsak: Bilsek, bilesek: Dinlesek:

Pay etsek: Pay ettirsek: Buldursak:

Bölsek, bulsak: Böldürsek: Dümdüz etsek:

İncelesek: İnceleyebilsek: Kaçsak:

Kaldırsak: Kaldırtsak: Kopsak:

Gelmiş isek: Gitmiş isek: Biz isek:

"...cik, çik, cük, cuk, cuk" işareti ( )

Stenogramın bittiği yerin yanına, **"e"** noktasının yerine yazılır.

Gencecik: Küçücük: İncecik:

Notçuk: Paracıklarım: Evcik:

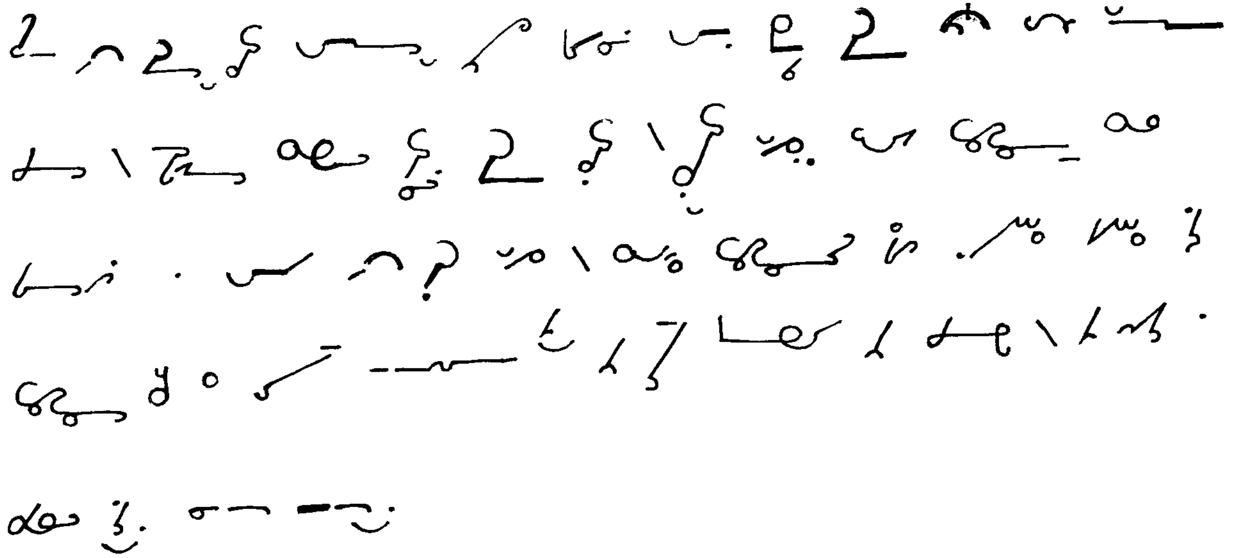
Kedicik: Mehmetçik: Biricik:

Alıştırma

Eskiden daha köylere elektrik gelmeden, yoğurdu tuluğa koyar bişekle yayardık. Şimdi, bu lafları, dedikoduları bu yayığın içerisine koyalım, vuralım bişeği bundan yağ çıkmazsa ayran çıkar diye düşünüyorsak, bekliyorum ben, şu beş aydır ki iddialardan, yağı ayranı bırakın su bile çıkmadı, hava çıktı ve bundan korkuyorum. Amaç da şuysa, bu bişeği kuvvetli vurursak bu tuluk yırtılır, delinir diye düşünüyorsak, her zaman tuluk delinmez, tuluk yarılmaz, bişek de kırılabilir. Tuluk da yarılsa, bişek de kırılsa zarar gören demokrasi olur. Bizim burada bunu bir kere el ele halletmemiz lazım, evvel emirde bunu düşünmemiz lazım.

Alıştırma

Türkiye'de orman yangınlarının çıkma nedenlerinin yarısı bilinmektedir. Nedeni saptanabilen yangınların hemen hemen tümü, insanların kasıt ve dikkatsizlikleri sonucunda çıkmaktadır. Yangınların çıkması ve çıkarılmasının önlenmesine yönelik çalışmalar ise son derece kısıtlıdır. Bu nedenle, orman yangınını önleme ve söndürme çalışmalarıyla ilgili araştırma, geliştirme, eğitim çalışmaları yapılmak üzere yöresel istasyonlar kurulmalı, gerek askerî personel gerek kasaba ve köy halkı bu konuda eğitilmelidir, müstahdem istihdam edilmelidir.

62. KURAL

Kısa Stenogramlar

Uluslararası: Politik: Politika:

Cumhuriyet: Türkiye Cumhuriyeti:

Aksi takdirde: Suistimal:

Bakanlıklara Ait Kısa Stenogramlar:

Adalet Bakanı – Bakanlığı:

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı – Bakanlığı:

Avrupa Birliği Bakanı – Bakanlığı:

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı – Bakanlığı:

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı – Bakanlığı:

Çevre ve Şehircilik Bakanı – Bakanlığı:

Dışişleri Bakanı – Bakanlığı:

Ekonomi Bakanı – Bakanlığı:

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı - Bakanlığı:

Gençlik ve Spor Bakanı – Bakanlığı:

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı – Bakanlığı:

Gümrük ve Ticaret Bakanı – Bakanlığı:

İçişleri Bakanı – Bakanlığı:

Kalkınma Bakanı – Bakanlığı:

Kültür ve Turizm Bakanı – Bakanlığı:

Maliye Bakanı – Bakanlığı:

Millî Eğitim Bakanı – Bakanlığı:

Millî Savunma Bakanı – Bakanlığı:

Orman ve Su işleri Bakanı – Bakanlığı:

Sağlık Bakanı – Bakanlığı:

Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanı – Bakanlığı:

Partilere Ait Kısa Stenogramlar

Adalet ve Kalkınma Partisi: AK PARTİ: AKP:

Cumhuriyet Halk Partisi: CHP:

Milliyetçi Hareket Partisi: MHP:

Barış ve Demokrasi Partisi: BDP:

İhtisas Komisyonlarına Ait Kısa Stenogramlar:

Adalet Komisyonu:

Anayasa Komisyonu:

Avrupa Birliği Uyum Komisyonu:

Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu:

Çevre Komisyonu:

Dışişleri Komisyonu:

Dilekçe Komisyonu:

İçişleri Komisyonu:

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu:

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu:

Kamu İktisadi Teşebbüsleri Komisyonu:

Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu:

Milli Savunma Komisyonu:

Plan ve Bütçe Komisyonu:

Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu:

Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu:

Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonu:

ISBN: 978-975-8805-25-9
TBMM BASIMEVİ /2012